

SZÉKELY FÖLDRAJZI NEVEI

Bölcsészdoktori értekezés

Tóth László

Székel, Petőfi u. 59.

Diss. B 601

I.

A KÖZSÉG RÖVID LEÍRÁSA

Székely a forgalmas 4-es számú főútvonal mentén található Szabolcs-Szatmár megyében, Nyíregyházától 21, Kisvárdától 23, Baktalórántházától 14 km távolságra. Fekvése kedvező. Demecser, Nyírtét és Ramecsaháza felől a mellékutvonalak itt torkoltnak a főútba. Ezért a község járműforgalma nagy. Autóbussz-közlekedés köti össze Nyíregyházával, Kisvárdával, Baktalórántházával, Nyírtéttel, s a közeljövőben Demecserrel. Nyíribronyból földút vezet a községbe.

Népessége 1784-ben 336 fő /Jerei Mária: Székely. Kézirat./, 1851-ben 495 fő /Fényes Elek: Magyarország Geográfiai Szótára 1851/, 1907-ben 1040 fő /H-t. 1907/, 1945-ben 1152 fő /Az Egri Püspökségmegye Schenartizmusa 1945/, 1962-ben 1310 fő /H-t. 1962/, 1970-ben 1285 fő /Statisztikai adatok, Községi Tanács VB. Székely/.

310 fő a községi termelőszövetkezetben dolgozik, 178 távoli munkahelyeken /Budapest, Kazincbarcika, stb./ 58 fő a környező állami gazdaságokban, 40 fő az általános iskolában, községi tanácsnál, földművelőszövetkezetnél.

Lakónházainak száma 1784-ben 55 /Jerei: i. m. /,

1907-ben 128 /H-t. 1907/, 1962-ben 308 /H-t. 1962/, 1970-ben 316 /Statistikai adatok. Községi Tanács VB. Székely/. A lakóházak fele a felzabradulás után épült, a régi épületek nagyrészt is átépítették már.

A falu területe 2794 hold, ebből 2373 hold szántó, 74 hold legelő, 66 hold erdő. A községi termelőszövetkezet tulajdonában van 2202 hold, a többi állami tulajdon.

Termelőszövetkezet a községben először 1949-ben alakult 90 taggal, 1952-ben már mindenki tagja volt, még ebben az évben fel is oszlott. 1953-ban újra alakult, 1956-ban ismét feloszlott. 1957-ben megalakult a Békéért Marceló-, 1958-ban a Dóza Termelőszövetkezet. még ebben az évben egyesült a kettő. Azóta, jó néhány nehéz év után, a termelőszövetkezet gazdaságilag is megerősödött. Elsősorban növénytermesztéssel foglalkoznak, a falu határát az utóbbi két évtizedben gyümölcsösökkel telepítették be.

1958-ban a községet villamosították. A lakosság ivóvízellátását hat fúrott kúttal elégítik ki. A folyamatos áruellátást három vegyesbolt, italbolt, utasellátó és termelőszövetkezeti elárúróhely biztosítja.

A legfiatalabbak nevelését a volt Burger-kastélyban elhelyezett napköziotthonos óvodában három óvónő végzi; az általános iskolában 9 tanulócsoporthat 13 pedagógus oktat.

A művelődési és szórakozási igények kielégítéséről a
községi kulturház, mozi, könyvtár és ifjúsági klub gond-
oskodik, a fiatalok sportolási lehetőségeit a helyi
sportkör szervezi.

II.

A KÖZSÉG NEVE, EREDETE, TÖRTÉNETE

1. A község lakosai úgy tartják, hogy a székelyek
alapították a falut és adták neki a nevet.

2. A község története oklevelekben 1284-től követhető nyomon. Keletkezése azonban ennél korábbi, hiszen a
névadó székelyeket már a XI. század végén Erdélybe tele-
pítették át. /Vö. Madár E.: Névt. Vizsg. 118. /

A kabar eredetű székelyek /Vö. Madár E.: 1. k. /neve
településnévben bukkann fel vidékünkön, s abban a szeren-
csés helyzetben vagyunk, hogy pontosabban tudhatjuk, kik
voltak az ősrégi Székely névadói.

1365 február 2-án Lajos király sólyói Salamon fia
Demerkos fia Pál kérésére átírta és megerősítette I.
Károly királynak 1323 május 24-én Visegrádon és 1326

augusztus 20-án Székesfehérvárott Salamon fia Domonkos részére kiadott két oklevelet. Ezekben a király az esztergomi és egri káptalan vizsgálata alapján igazolta, hogy Domonkos a sárvári székelyek nemzetségébe tartozik, őseitől öröklött birtoka van a Szabolcs megyei Nagylövőn, a Temesi-Székelyben és Sényőn, továbbá, hogy a nemzetsége törvényeinek megfelelő hadiszolgálat fejében azt a kiváltságot adományozza neki és utódainak, hogy saját birtokain vagy bárhol máshol az országban nemések módjára szabadon tartózkodhatnak és senki sem kényszerítheti őket arra, hogy a székelyek közös őrhelyén vészteljenek /Jakubovich Emil, Ugecsa-szabolcsi székelyek a XIV. században: M. Ny. XXVII. 206./

Ebből a megerősítő oklevélből kitűnik, hogy a sárvári székely nemzetség, kiknek Nagylövő, Székely, Sényő birtokuk volt, nemzetségük törvénye szerint táborhelyükön kötelezve voltak a királyt szolgáltani. Ez a szolgálat a királyi várak és területek védelméből, az ellenálló nemzetségek megfékezéséből és határőrszolgálatból állhatott.

A sárvári székely nemzetség tagjai voltak Székely község névadói, és ők is tagjai voltak a nyíri és rétközi gyepű védőinek.

Kandra Kabos és Brevezky Samu a székelyeket és a Székely helynevet besenyő eredetűnek tartja.

Kandra Kabos: Szabolcs vármegye alakulása 1884; Berevaszky Samu: A hevfoglalás története 1894; Berevaszky, 384./

Berevaszky szerint a székely szó és eredeti alakja a gót sakula, mely verekedőt, harcost jelent /Berevaszky: A hevfoglalás története 1894/.

Kandra Kabos Szabolcs vármegye alakulása című írásában írja, hogy a "Székely" és a vele egyértelmű "Szakely" öválló népfajt nem jelentenek; sem határőrzőt; hanem inkább bizonyos "had-szakaszt", mely talál szakító, szegő /szegező/ könnyű fegyverzettel rendelkezett, akár szekerce volt az, akár más valami. /Kandra: i.m./.

A Kandra és Berevaszky féle álláspont, mely a székely népvévet és Székely helységnevet besenyő eredetűnek tartja, elavult, megdőlt álláspont.

A székelyek kabar eredetűségét természetesen bizonyították. /V.Ö. Maór E. i.m./.

Bárczi Géza Magyar szófejtő szótárában a székely címszó alatt a következőket találjuk: "ez eredetileg egy olyan török /kabar/ törzs neve lehetett, amely a magyarsághoz csatlakozott. /Bárczi: Magyar szófejtő szótár. Bp. 1941./

Czuczser-Fogarasi A magyar nyelv szótára című munkájukban írják, hogy a "székely" szó így tekinthető, mint igerőszesülő t.i. székelő, aki székkal, állandó teleppel

bír valamely helyütt, talán ellentétben a csangó /csap-
pengő/ vagy palócz /ballóc v. ballegőcz/-sal. Szerintük
ezen ellenzést bizonyítja az a körülmény is, hogy a szé-
kelyeknél a megyék székek-nek hivatnak. "Székely"-ből
hangváltozattal lett székel, székel, mint seregűlő-
ből seregűly, erdőelő-ből erdőly /Czuczser-Fogarasi: A
magyar nyelv szótára. Pest, 1870./

A határvédő népelemek nevét fenntartó Székely,
X. századi törzsi helynév is lehetett /Györffy György:
Az Árpád-keri Magyarországi történeti földrajza. Akadémia
Kiadó. 1963. 522. oldal./

3. A községre vonatkozó első adat 1284-ből való:
"...santi Mycaelis cum viginti homi vilis in Uilla Zekul
in cercerem..." /Zychy ekm. I, 59/. Az oklevél bizonyít-
vány arról, hogy Aladár, a Keled fia Péter mester és
István, a köztük fennforgott ügyben mi módon egyezett ki.

1324-ig a Huv-Pázmán nemzetség birtoka volt a kö-
ség /Berevaszky, 431/; ekkor elcserélik a Kállayak Bávk
nevű birtokának felével. "...Michailes archangeli in eadem
terra Zekul fundate ..." /Anjou ekm. II, 171; Kállay Levé.
I, 56/. Az oklevél szerint az egri káptalan előtt a Kállay
család Lőkösfi Benedek fiát bizonyos hitbér fejében
Székely birtok helyett Bávk birtok felével elégíti ki.

1330-ban elcserélik Lengyel Jánosnak, Péter plébános-
nak, Istvánnak és Miklósnak Bús nevű birtokával, megpótolva

azt 12 márkával. /Kállay Lev. I, 85/.

1351-ban Magyar Dénes és Pál, akiknek a szemezédes Demecszer a tulajdonuk, lerombolják Székely határait, s annak egy részét saját birtokukhoz csatolják. A birtokhatár rendezése ügyében I. Lajos királyhoz kell fordulni, aki megparancsolja a leleszi konventnek a birtokháberítés kivizsgálását. /Kállay Lev. II, 6, 8/.

1423-ban a Pazonyi család és a Császary család tulajdona lett a község. 1446-ban Sztritey, 1460-ban ismét a Kállayak birtoka. 1476-ban a Magyi és a Pazonyi család a földesura. /Berevsky, 63/.

A XVIII. század végén és a XIX. század elején a Zoltán és a Madách család tulajdona a község. A XIX. század második felében és a XX. század elején Zoltán Sándor, Kláár Dávid és Fried Dániel a földbirtokosa, a felszabadulás előtt közvetlen Gressz Sándor és Burger György.

4. A falu nevét így találjuk a régi okiratokban:
1284: Zekul /Zychy Okm. I, 59/; 1316: Zekul /Anjou Okm. I, 402/; Kállay Lev. I, 24/; 1318: Zekul /Anjou Okm. I, 456/; Kállay Lev. I, 27/; 1321: Zekel /Nyárády, 28/; 1323: Temus /Temös/ és Themusy Zekul /Temösi Szeköl/.
Nyárády a Themusy névrész y /-i/ jegyét melléknévképzőnek tekinti, s a község Temus nevét bizonyos erősítési munkával kapcsolja össze.

A ten, töm, döm szavakkal és a Temes, Temös, Dömös községnevekkel összevetve arra a következtetésre jut, hogy a nevet adó töm munka a székelyeknél egy földvár készítésével fordulhatott elő. /Nyárády, 28/.

1324: Zekul /Anjou Okm. II, 171; Kállay Lev. I, 56/; 1327: Zekul /Kállay Lev. I, 74/; 1327-29: Uilla Zekul /Kállay Lev. I, 75/;.

1328-ban két alak szerepel: Zekel, Zekul /Kállay Lev. I, 77/, 1330: Zekul, Zecul /Kállay Lev. I, 83, 84, 85/; 1331: Zekul /Kállay Lev. I, 86/, 1332: Zekul /Kállay Lev. I, 89/; 1333: Zekul /Kállay Lev. I, 96/; 1334: Zekul /Kállay Lev. I, 100, 101, 102, 103, 104/; 1335: Zekul /Anjou Okm. III. 149; Kállay Lev. I, 105, 106, 107, 108, 109, 110/.

1337-ben újabb alakkal találkozunk: Schekul /Anjou Okm. III. 352, Kállay Lev. I, 120/; 1339: Scheekul /Kállay Lev. I, 131, 132, 133/; 1341: Zekul /Kállay Lev. I, 149/; 1342: Zekul /Anjou Okm. IV. 262; Kállay Lev. I, 147, 151, 153, 154./

1344-ben újabb alak: Schekul /Kállay Lev. I, 175/; 1347: Zecul /Kállay Lev. I. 201/; 1351: Zekul /Kállay Lev. II. 6, 8/; 1352: Zekul /Kállay Lev. II, 15/; 1359: Zekul /Kállay Lev. II. 76, 78/, 1365: Thesay Zekul /M. Ny. XXVII, 207/; 1366: Zekel /Kállay Lev. II. 134/.

1391: Zekul /Zsigm. Okl. I, 229/; 1418. Zekel, Zekely /Elenchus rerum IV/; 1558: Zekelj /Acta Politica, Fasc 9. No. 16, Nyh./; 1623: Szekell /Acta Politica, Fasc, 41. No. 25, Nyh./; 1628: Zekelj /Acta Politica, Fasc. 46. No. 13, Nyh./ 1682 Szekely /Acta Fasc. 100. No. 60, Nyh/; 1769: Székely /Ref. anyakönyv, Székely/.

A falu nevének tehát a következő alakjait találjuk: Zekul, Zecul, Szekul, Sceekul, Zekel, Zekely, Szekell, Zekelj, Szekely, Székely.

Az alapalak Zekul, minden további változatot ebből adódóan kell tekintenünk. A székely szó Kézai Simon-nál is zeculi alakban szerepel /Berevaszky Samu: A honfoglalás története, Czuczser - Fogarasi: A magyar nyelv szótára./

5. A falu nyugati határában találjuk Óze-tanyát. 1347-ben már feltűnik a neve: terra Euge /Anjou Okm. V., 48/, 1435-ben Ezeteleke prédium, 1445-ben Euge alakban fordul elő /Csárki, I, 522/. Pusztá személynév szerepel itt helységnevként.

Egykeri okmányok 1316-ban Jylyteluke /Anjou Okm. I, 4027 Kállay Lev. I, 24/; 1330-ban Juliteluke /Kállay Lev. I. 85/; 1331-ben egy Székellyel szomszédos Julyteluky /Juliteluki/ possessiót említettek, melyet egyelőre nem lehet lokalizálni, de valószínű, hogy a mai Böldtelek helyén volt. /1. Böldtelekről/.

A földrajzi név előtagjaként személynév szerepel, a
- telek továbbképzés arra mutat, hogy a helység a ta-
tárjárásakor elnéptelenedett, de a XIII. század végére
újra települt.

A XIV. század elején egy Piad nevű település
tűnik fel Székely és Nyírtét között 1316-ban Fyad
/Anjou Oka. I, 402; Kállay Lev. I. 24/; 1318-ban Jeh/a
et Fyad /Juha és Piad/ alakban tűnik fel /Anjou Oka.
I. 456; Kállay Lev. I, 27./ 1347-ben possessions
Theth et Fyad distinguens... possessionsvilus Theth Fyad et
Ibren /Anjou Oka. V, 48/, 1370-ben Fyad /Kállay Lev.
II. 153, 155/. Székely, Nyíribreny, Nyírtét községek
közé lokalizálható terület nevében, a fű község -d ki-
csinyítő képzős alakjával személynévi változata szerepel.

A község észak-keleti határában van a Juha nevű
terület. Ma is ismert, használt földrajzi név, a közép-
kerben település volt rajta. /A falu lakói is így tart-
ják./ 1318-ban említik először: Juha et Fyad /Anjou Oka.
I, 456; Kállay Lev. I, 27/; 1333-ban Jeha /Kállay Lev.
I. 96/. 1408-ban az Apagyi család tulajdona, akik elzá-
logesítják a Fyad et Juha possessionsét a Kállay család-
nak /Zsigm. Okl. II/2, 256/.

Székely és Nyírbogdány között terült el Szelnek
középkori település. 1221-ben említik először a Várad
Regestrumban, a már falunak, villa Zumuchy-nak mondják.
/Mező: Nyírbogdány középkori történetének vázlata, 25/.

Ezután 1317-ben fordul elő egy ítéletlevélben /Kállay Lev. I, 26; CD. VIII/2, 52; Mező: Nyírbegdány középkeri történetének vázlata, 25/. Első nevről ismert tulajdonosa szelweki Tamás /Mező: i.h./

Pesty adatközlője 1864-ben a következőket vetette papírra: "Dűlők nevei közt egy bír valami érdekkal a Begdányi oldalán, nevezetesen mai napig Szelnek néven létezik, mely helyen - a régi iratból tűnik ki, hogy 1561-ben Zelnek nevű falu volt, s a Zelweky Család által bírátrán; de hogy mi módon és miért pusztult el, még a régi iratok közt sincsen semmi nyoma, csak hogy 1643-ik évben már mint puszta jelenik meg." /Pesty Frigyes: Helységnévtár XVIII, 310/. Ha Pesty adatközlője nem is, de mi tudjuk, hogy miért pusztult el Szelnek. Német katonák rabolták ki és égették fel /NyÁL. 1661. Pasc. 79. No. 61; Mező: Nyírbegdány középkeri történetének vázlata 41./

De Mező András is említ egy másik lehetőséget; törökök hurcolták el a lakosságot. /Mező: i.h./ Nevében egy magyar közszó /szó/ kicsinyítőképzős alakja szerepel, legrégebbi adatokban még a velükeli formában találjuk, az a másodlagosan terjedt a névbe. /Melich: M. Ny. XXII, 227; Henf. Mg. 237; Mező: Nyírbegdány történeti földrajzi nevei; 101/.

6. A falunak 1327-29-ben egyházát is említik. /Kállay Lev. I, 75/. 1324-ben egyháza Szent Mihályt vallja védőjének.

Kegyura 1324-ig a Hurt-Pázmán nemzetségbeli Lőkös, majd a Kállay család. 1330 előtt Csépn fia Lőrinc a székelyi Szent Mihály egyháza kelyheit és könyveit lefoglalja. Papja 1343 körül János, 1345 táján Miklós. /Berevaszky, 337/.

A ref. templom nagyon régi, állítólag a husziták építették. A templom alatt síremlékek vannak, körülötte temető volt. Emberi csontokat ma is találunk itt. A falu lakói szerint a templom eredetileg katolikus lehetett. Bizonyítékul a bejárat fölötti falbemélyedést hozzák fel, mely szeber helye, olyan pedig csak katolikus templomokban van.

A ref. egyház birtokában van 1777-ből származó ezüst kehely és ezüst tányér, mely Zoltán Mihály helyi földesur ajándéka.

A róm.kat. templom 1856-ban épült, eredetileg a Zoltán család magánkézelvéje volt, később a falvak ajándékozták.

Iskola 1787-től van a községben. Esperesi körlevelek határozták meg a tanítás anyagát. 1845-ig csak 4 osztály volt; ekkor bevezették a 6 osztályt. A ma is meglévő Nyírtéti uti két tantermes iskolát 1910-ben építették, a Kapitány utit 1945-47-ben.

7. A község határában végzett ásatások az őstörténeti kutatás számára jelentősek.

1860-ban dr. Kerányi Frigyes győryörű kőbaltát talált, mely az eddig ismert kőcsiszolások között egyik legszebb darab /Jósa, I, 1809. lelt. sz./

1869-ben Zoltán Ferenc két átellenes fulú kis csorba fazekat talált, s ajándékozott a nyíregyházi múzeumnak. Ekkor még úgy gondolták, hogy ez az edény nem erről a vidékről való, azt hitték Dávidból került hozzáuk. Később eredetiségét bizonyították. /Jósa, I, 1497. lelt. sz./

1955-ben a 4-es számú főútvonal építésekor a Zöldteleken /a falutól nyugati irányban 1 km-re/ egy magas fekvésű dombot kellett mérsékelni. A domb keresztmetszetének vizsgálatánál kiderült, hogy a homokra 1,5 m humuszréteg rakódott, tele cserepekkel, csontokkal. A nyíregyházi múzeum régészei a leletek megóvása érdekében ásatásokat végeztek. Az ásatások eredménye jelentősen módosította a péceli /báderi/ műveltség időrendjéről, az őstörténetkutatás által korábban megrajzolt képet. A székelyi kulturréteg vastagsága 110 cm. Stratigráfiai és időrendi kép alulról felfelé a következő:

Tiszapolgári műveltség

Bedrogyakereszturi műveltség

Péceli /báderi/ műveltség

A leletek között találtak állatcsontokat, csésze-, csöbör-, tál- és egyéb töredékeket. /Részletesen lásd: Klalicz Mándor : Rézkeri Sztratigrifák Székely község határában. Archeológiai Értesítő 85 k./

1955-ben Rádi István a Szőlő-hegyen és az Őze-hegyen három haserló alakú, de különböző nagyságú részcsákányt talált, melyek Kajer Meryhért iskolaigazgató közvetítésével a múzeumba kerültek.

1870-ben Zoltán Ferenc 3 hun-korszaki fibulát, ezüst csatát és féntükröt talált, melyet a múzeumnak ajándékozott. /Berevszky 384; Jósa, IV, 4,5,6, lelt.sz./

1905-ben Pető Zsigmond ref. tanító fivérzsza-szerű 3 kis töredékes urnát, emberi csontokkal, juttat a múzeumba, melyet szintén a Szőlő-hegyen találtak. /Jósa, II, 1447, 1448, 1449. lelt. sz./

1954-62 között Káté József a Kis-kuriában talált 4 urnát /25 cm/ égett emberi csontokkal és bronz karperecekkel. A leletek szintén a nyíregyházi múzeumba kerültek. Régészeti feltevések alapján valószínűleg temetkezés lehetett ezen a területen - 80-100 cm ádás után előkerült még egy bronzkeri bögréske is.

A falu határában végzett őstörténeti kutatások alapján megállapítható, hogy a község területe az őskorban is lakott hely volt.

A régi ekiratok vizsgálatából kiderül, hogy e helység a horfoglalás korából származtathatja magát.

Az uralkodó családok történetét vizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy az ősrégi Székely a tatárjárásig királyi birtok volt; a király ekkor adományul adta a Huny-Pázmán nemzetségek; s ezután elég sokszor cserélt gazdát.

A falu neve néprévi eredetű.

III.

A FALU FÖLDRAJZI NEVEI

Az ember tájékozódni akar természeti környezetében, ezért a táj részeit megkülönbözteti egymástól. A megkülönböztetésre alkotott nevek mindig kapcsolatban vannak a tájjal, annak méretére, formájára, fekvésére, helyzetére, növényzetére, állatvilágára, stb-re utalnak, a kapcsolatban vannak az emberekkel, aki megművelője, lakója, tulajdonosa vagy bizonyos cselekedetek végrehajtója, a tájban lefolyt események szereplője.

Földrajzi neveken Székely gazdag község. Ennek

megvannak a természetes okai. Kálmán Béla megállapította, hogy a vízrajzi községek térszívi formái változatosabbak, változatosabb elnevezési módok kínálkoznak, mint a teljesen egyhangú, sík és jóformán fátlan vidéken.

/Kálmán Béla, Személynévből keletkezett helynevek NYTKF Tudományos Közleményei, 1968. 2. k./

A földrajzinévanyag gyűjtésekor Bárczi Géza meghatározásából indultam ki. Földrajzi nevekre nevezzük a földfelszín egyes pontjait vagy kisebb-nagyobb lakott vagy lakatlan területeit, hegy és vízrajzi alakulatainak elnevezéseit, tehát dűlők, erdők, mezők, hegységek, hegyek, völgyek, határrészek, egyes épületek, tanyák, utak, utcák, faluk, városok, folyók, tavak, mocsarak, vidékek, közigazgatási egységek, tartományok, gyarmatok, országok, világrészek, stb. tulajdonneveit /Bárczi Géza: A magyar szókincs eredete/.¹⁴⁵

Szerepelnek gyűjteményemben olyan nevek is, amelyek esetében nem a földrajzi "tárgy" egyedi névével, hanem egyszerűen köznyelvi megnevezésével állunk szembe. Ezt adott helyen kimutatom.

A földrajzinévanyag feldolgozása analízáló és szintetizáló tevékenységből áll. Az első részben az analízis érvényesül, betűrendben közlöm a neveket és magyarázatokat. Majd ezt követi a szintézis, az összegyűjtött névanyag különböző szempontok szerinti csoportosítása, szintetizáló elemzése és néhány általánosítás levonása.

Dolgozatomban minden földrajzi névnek először a köznyelvi névformája szerepel, majd úgy, ahogy a népnyelvén él, a novák kérdésre felelő helyhatározóragos alakjával együtt. Zárójelben a természeti jelleg vagy a művelődési mód található, a térképre utaló számmal együtt. Ezután a történeti adatokat sorolom fel kronologikus rendben. Végül a névvel kapcsolatos hagyományokat, népi magyarázatot és a név életére, használatára vonatkozó megjegyzéseket közlöm, természetesen saját állásfoglalással együtt. A gyűjtemény végén lévő térkép a csatolt mutatóval megkönnyíti az eligazodást.

A község kataszteri térképe 1870-ben készült. Találtam egy 1770-es évekből való urbáriumi térképet is, melyen egy kivétellel jól olvashatók a földrajzi nevek. Talán ez lehet a felülről, álló, részletes magyar nyelvű térképe. Felhasználtam az 1784-es II. József katonai térképet is.

Földrajzi neveket már közöltek Székelyből. Pesty Frigyes 1864-ből való gyűjteményében csak három földrajzi név szerepel a községből. Az akkori jegyző takarékoskodott a tirtával, úgy látszik nem tartotta fontosnak a tájegységek nevének lejegyzését, mert a három névből is kettő a szomszédos községek adatközlőinek jóvoltából kerültek Pesty gyűjteményébe.

Mikesi Sándor is közölt egy földrajzi nevet Szabolcs vármegye középkori vízvevei című munkájában.

Nagyobb számban közölt földrajzi nevet a fentieknél Kiss Lajos 1958-ban a Vásárhelyi Hétköznapok /222/ című munkájában, és Mező András A baktalórántházi járás földrajzi nevei-ben /163/ 1967-ben. A tőlük közölt adatoknál a későbbiekben az oldalszámot már nem jelölöm, mivel többször előfordul.

A gyűjtésben és feldolgozásban segített, hogy magam is a község szülötte vagyok, a földrajzi neveket is ismerem, vagy részüket lokalizálni is tudtam, már a gyűjtés előtt is.

A

A BELTERÜLET NEVEI

1. Alsó-Dózsa Asóu-Dóuzsa, -ra /u., 6/.

_____ A Dózsa György utca Kapitány utból nyíló részét nevezik így, megkülönböztetve a korábban épült Felső-Dózsatól. A fiatal település a felszabadulás után épült és kapott megkülönböztetett nevet.

2. Alvég Alviég, -re /u., 41/. _____ A falu régi főutcájának déli fele. Ide építettek a falu szegényebb családai, szemben a Felvéggel, ahol a módosabb gazdák laktak. Ma Nyírtéti ut a neve.

3. Autóbuszmegálló Autóbuszmegálló, -ra, -ho
/t., 34./ _____ A Nyírbogdányi út, Ramocsaházi út és
Berkeszi út találkozásánál lévő tér neve. A környező
falvak autóbuszjáratai innen szerveződnek. Vegyesbolt,
utasegítő, váróterem és park-rész növeli forgalmát.
Magába foglalja az elpusztult Cigány-gödör területét
is.

4. Berkeszi út Berkeszi út, -ra /u., 18/. _____
A 4-es számú országos főútvonal mentén található, Ber-
kesz községbe, onnan Kisvárdára vezet. Mondják Várdi
utak és Kisvárdai utak is. A három név a Kapitány
utak a tanácsházától keletre eső szakaszára vonatko-
zik.

5. Berkeszi utca Berkeszi ucca, -ba, -ra, 1. Ber-
keszi út.

6. Bogdányi út Bogdányi út, -ra /u., 20/.
_____ A Kapitány utak a tanácsházától nyugatra eső
részét nevezik így. Nyírbogdányba, azon túl Nyíregyhá-
zára vezet. Mondják Nyírbogdányi utak, Nyíregyházi ut-
nak is.

7. Bogdányi utca Bogdányi ucca, -ba, -ra,
1. Bogdányi út.

8. Burger-kastély Burgel-kastéi, -ba, -ho /é., 50/.

_____ A földszintes épület a Burger-család tulajdona volt. Ma a községi óvoda foglal benne helyet.

9. Burger-kuria Burgel-kuria, -ba, l. Nagy-kuria.

10. Burger-major Burgel-major, -ba, l. Burger major-ja.

11. Burger-majorja Burgel-majorja, -ba /fr., 46/.

_____ A Nyírtéti ut középő szakaszára vonatkozott a név. Burger György földesúr gazdasági-épületei és családházai álltak itt telepszerűen elhelyezve. Korábban Fried Dánielé volt, ezért nevezték Fried Dari-majorjának is.

12. Buszmegálló Buszmegálló, -ho, l. Autóbusz-megálló.

13. Cigány-gödör Cigán-gödör, -be /fr., 28/.

_____ A Berkeszi ut és Ramocsaházi ut találkozásánál lévő 2-3 m. mélységű nagy gödör veve. Itt volt a cigányság második telephelye a községben. Néhány viskóban sok cigánycsalád élt itt, a forgalmas 4-es számú országos főútvonal mellett. Az ötvenes évek közepén egészségügyi és falvesztétikai okokból kitelepítették őket a mai telepükre. Lásd: Cigány-telep.

14. Cigány-gödrök Cigán-gödrök, -be /fr., 12./
A falu nyugati határában, a Bogdányi ut északi oldalán található füves, agyagos terület neve, tele kisebb gödrökkel. A cigányok első telepe volt ez.

15. Cigány-telep Cigán-telep, -re /fr., 57/.
A falu dél-keleti határában található rendezetlenül épített telep neve. Az ötvenes évek közepétől itt laktak a cigányok.

16. Csere ~, -be, -re /ke., 10/. A falu keleti határában található a Berkeszi ut északi oldalán. Az adatközlők szerint gazdát cserélt a földdarab, innen a neve. Állítólag Gross Sándor gróf cserélte el Lipták András Nagy-erdőn lévő földjéért. Valóban cserélhetett itt földet Gross Sándor, de az adatközlők magyarázatát nem fogadhatjuk el. Már csak ezért sem, mert az említett földcsere 1920 után történt, s a terület neve nagyon régi. Neve nem a mai csere köznévvel kapcsolatos. Reuter Camillo bizonyította, hogy a régiségben erdő volt a jelentése, még korábban bizonyos fajtát jelentett /Reuter Camillo, Magyar Nyelvjárások XI, 35; Mező: Nyírbogdány történeti földrajzi nevei/. Azt tudjuk, hogy itt is erdő volt, a szomszédos területet is Irtárok nevezik. Ma a helyi termelőszövetkezet gazdasági központja van itt, ezért mondják Téjjesz-telepnek is. A név arra vall, hogy helyén fás terület volt. /Vö. Kriezza, A magyar nyelv szláv jövevényszavai 610/.

17. Csere alja Csere ajja, -ra, -ba /p., 19/.
Mező: Csere alja. A Csere nevű terület nyugati részét nevezik így, mely alacsonyabban van mint a többi része. Orosz Sándor lovaglópályája volt itt, aki világbíró lovait itt edzette.

18. Csere-árok ~, -ba /á., 11/. A Csere területét három oldalról határoló víztelen árok neve.

19. Cseszpitális ~, -ra /ke., 7/. Mező: Cseszpitális. A falu keleti határában, a Berkeszi út északi oldalán található, árokkal és fassorral határolt terület neve. Minden falusinak volt itt 100-200 négyszögöl nadrágszíj alakú földje. Az adatközlők nem tudták megmagyarázni a nevet.
A latin caespite /-gyepesedik/ szóból származik. A latin eredetű igék, mint Bárczi Géza írja, -ál végződéssel jelentkeznek, függetlenül attól, hogy a latinban mi a töve /Bárczi, A magyar szókirves eredete/.
Csüri Bálint Szamosháti Szótárában már találkozunk vele: Cseszpitális fr. gyeptelek. Mező András a Baktalórántházi járás földrajzi neveiben szintén említi: Cseszpitális, de névmagyarázatot nem fűz hozzá. Mondják a területet Páskomnak is, mely szintén gyepes teret jelent.

20. Demecseri út Demecseri út, -ra /u., 5/.

_____ Azért nevezik így, mert Demecserbe vezet. A falu legrégibb utcája ez. Régen Felvégnék nevezték, az ötvenes évek elején Sztálin ut volt a hivatalos neve.

21. Demecseri utca Demecseri ucca, -ba, -ra,
L. Demecseri ut.

22. Dózsa György ut Dóuzsa György ut, -ra,
L. Dózsa György utca.

23. Dózsa György utca Dóuzsa György ucca, -ba, -ra /u., 16/. _____ A Kapitány útból és Demecseri utból nyíló, három apróbb utcából összetevődő új lakótelep neve. A községi tanács nevezte el. Mondják Dóuzsának, Dóuzsa György utnak, Dóuzsa utnak, Dóuzsa uccának is.

24. Dózsa ut Dóuzsa ut, -ra, L. Dózsa György utca.

25. Dózsa utca Dóuzsa ucca, -ba, -ra, L. Dózsa György utca.

26. Epres-kert Epres-kert, -kerbe /ke., 3/.
_____ A Demecseri ut jobb oldalán, Barócsi József és Varga Sándor kertje közötti fasorral körülkerített terület neve. Közös föld volt, innen elégítették ki a falu eperfa igényét, innen a neve. -Az 1877-es ref. jegyzőkönyv is említi /Epres kert/, iskolai célokra akasztják felhasználni.

27. Felső-Dózsa Felső-Dózsa, -ra, /u., 9/.

____ A Dózsa György utca Demecseri utból nyíló részének a neve. Korábban épült mint az Alsó-Dózsa. - Vö: Alsó-Dózsa.

28. Felvég Felviég, -re, /u., 5/.

____ A község legkorábban épült utcájának a neve, a módosabb gazdák laktak itt. Ma hivatalos neve Demecseri ut. Vö. Alvég.

29. Futball-pálya Fodbal-pálya, -ra, L. Pálya.

30. Fűzes Fűzess, Fűzesshe /r., 30/.

____ Azért ez a neve, mert rajta fűzfabokrok voltak, amelyeknek vesszőit kosarak forására, udvarseprők készítésére használták fel. Ma már csak néhány bokor fűz van rajta. Mező András is említi a nevet, de adatközlője helytelen magyarázatot adott, s lokalizálása nem pontos. "A falu utolsó házai előtt van ez a fűzfás gödör, ahonnan régebben vályogot vetettek a cigányok. Mondják egyszerűen Gödörnek vagy Kis-gödörnek, és egyuttal a cigányok lakta kis házcsoportot is értik e neveken." /Mező: 164/. ____ A Fűzes, Gödör és Kis-gödörök nem azonos terület nevei.

31. Fűzes-árok Fűzess-árok, -ba, -ho /á., 36/.

____ Azért ez a neve, mert a Fűzes mellett húzódik. Víz csak időnként van benne. Régen a falu határa volt.

32. Fried Dari majorja Frid Dari majorja, -ba,
L. Burger majorja.

33. Halastó Halastóu, -ho, -ra /tó, 23./ ____ A
Kastély-kertben lévő kis tó neve. Csak esztétikai funk-
ciója volt. Halállománya a felszabadulás után kipusz-
tult, a sporttelep építésekor pedig feltöltötték.

34. Homok-hegy ~, -re /p., 24/. ____ A Kastély-
kert mellett található homokdomb neve. Növénytermesz-
tétre nem alkalmas, felét már elhordták ut- és lakás-
építkezésekhez. Régen Orosz Sándor, illetve elődei
szőlője volt rajta, ezért nevezték szőlőnek, szőlő-
hegynek is. A Homok-hegy nevet az utolsó szőlőtőke ki-
pusztulásától használják.

35. Homokos-hegy ~, -re, L. Homok-hegy.

36. József Attila ut József Attila ut, -ra,
L. József Attila utca.

37. József Attila utca József Attila utca, -ba,
-ra /u., 45/. ____ A községi tanács nevezte el. Né-
hány évvel a felszabadulás előtt kezdték építeni a
Nagy-Irtásra. Mondják Új-sornak is.

38. Kállói-ut Kállóuj ut, -ra, L. Nyírtéti ut.

39. Kapitány ut Kapitány ut, -ra, /u., 25/

____ A 4-es számú főutvonal közlekedési szakaszának a neve. Sepső András adatközlő szerint a közlekedési tanács nevezte el. Oláh Zsigmond közlekedési tanácselnök véleménye alapján mégis egy másik magyarázatot fogadtak el. Az utca nevét "szélhámosossággal" kapta. Az ötvenes évek elején Budapestről érkező, az utcák neveit rendező hivatalos személyek közül egy Kapitány nevű saját magáról nevezte el. Így történt a közeli Sényő községben is. Összefüggést az utca és neve között semmilyen vonatkozásban nem találtam. Személynév szerepel földrajzi névként.

40. Kapitány utca Kapitány ucca, -ba, -ra,

L. Kapitány ut.

41. Kastély Katé, -ba, -ho, L. Orosz-kastély

42. Kastély-kert Katé-kert, -kerbe /park, 23./

____ Az Orosz-kastély körülkerített parkjának a neve. Mondják Nagy-kertnek és Nép-kertnek is.

43. Kaszáló Kaszálón, -ra /r., 8/. ____ Olyan terület neve, ahol rendszeresen kaszálták a fűvet. Ma már csak az idősebbek emlékeznek a névre és tudják lokalizálni.

44. Kereszt-ut Kereszt-ut, -ra /t., 27/.

____ A Nyírtéti és Kapitány ut találkozásának a neve.

Kereszt alakja van méreteiben is. A kereszt felső ágát a Kastély-kert bejárata adja. Vasárnaponként itt szoktak gyülekezni a falu lakói, s indulnak délutáni sétáikra. A Kereszt-ut Orosz-kastély felőli részét Nagy-kapunak mondják.

45. Kis-kuria Kis kurja, -ba/é., r. , 56/

Mező: Kis-Kuria. A Burger-család portája két részből állt, a Kis-kuriából és a Nagy-kuriából. A Nagy-kuria rész Kuria néven már megvolt, amikor Burger György valamelyik elődje per útján elnyerte a későbbi /szomszédos/ Kis-kuriának elnevezett területet. Mező András adatközlője a Kis-kuriát a Burger-nemzetség teljes területére lokalizálja, a Nagy-kuriát Orosz Sándor gróf portájára. Bármennyire így lenne logikus, de nem így van, mindkét név a Burger-nemzetség portájára vonatkozik.

46. Kisvárdi ut Kisvárdi ut, -ra/u. , 18/.

A Berkeszi utat nevezték így is, mert Berkesztől Kisvárdába vezet.

47. Kossuth Lajos ut Kosut Lajos ut, -ra, L. Kossuth Lajos utca.

48. Kossuth Lajos utca Kosut Lajos utca, -ba, -ra, /u. , 52/. A község dél-keleti részén található új lakótelep neve. A községi tanács nevezte el.

49. Kossuth ut Kosut ut, -ra, I. Kossuth Lajos utca.

50. Kossuth utca, Kosut ucca, -ba, -ra, I. Kossuth Lajos utca.

51. Köves-ut Köves-ut, -ra /u., 29/. _____ Amikor a faluban a Petőfi utca kivételével minden ut beton volt, azt nevezték Köves-utnak, minősége alapján.

52. Kuria Kurja, -ba, -ra /é., park, 54/. _____ Amíg a Kis-kuria nevezű terület nem volt a Burger-család tulajdonában, a Burger-portát nevezték így.

53. Kuria-ut, Kurja-ut, -ra /u., 55/. _____ A Nyírtéti útból nyílik, a Kis-kuriát és a Nagy-kuriát választja el egymástól. Ezen az úton indultak markába a Burgerécsalád fogatai.

54. Mű-ut Mű-ut, -ra /u., 25/. _____ A 4-es számú főútvonal közleési szakaszát a nép nevezte el Mű-utnak.

55. Nagy-gödrök-dűlő-ut Nagy-gödrök-dűllő-ut -ra, /u., 1/. _____ A Demecseri útból nyíló Nagy-gödrökbe vezető ezekérut neve.

56. Nagy-kapu Naty-kapu-ho, -ba, L. Kereszt-út.

____ Méretéről nevezték el.

57. Nagy-kert Naty-kert, -kerbe, L. Kastély-kert.

____ Méretéről nevezték el.

58. Nagy-kuria Naty-kuria, -ba, -ra /é., park.49/

____ A Burger-család portájának nagyobbik felét nevezték így. Ma óvda és napköziotthon van benne. Mondják Óvda-kertnek is. E névnél jelöléstágulás történt, ma már nemcsak azt a területet jelöli, amelyre eredetileg vonatkozott, hanem a mögötte lévő szomszédos területet is.

59. Nép-kert Nép-kert, -kerbe, L. Kastély-kert.

____ Az ötvenes években nevezték el így a Kastély-kertet. A nép szó a közös tulajdonosi jelleget hangsúlyozza, s utal az itt rendezett felülvizsgálási megmozdulásokra.

60. Nyíregyházi út Nyíregyházi út, -ra,

L. Bogdányi út.

61. Nyírtéti út Nyírtéti út, -ra /u. , 41./

____ Azért ez a neve, mert Nyírtétre vezet.

Régeen Alyégnek is nevezték, az urbéri térképen Kállói-út néven szerepel. Ez az út vezetett Nagykállóba, az akkori megyeszékhelyre. Mondják Téti utnak is.

62. Nyírtéti utca Nyírtéti ucca, -ba, -ra, L. Nyírtéti ut.

63. Grosz-féle szőlő Grosz féle szőlőü, -be, /sző., 14/. A Kastély-kert melletti homokdombon régebben szőlő volt, amely Grosz Sándor tulajdonát képezte, innen a neve.

64. Grosz-kastély Grosz-kasté, -ba, -ho, /é., 13/.
Mező: Grosz-kastély, Copf-stílusú, emlékjellegű emeletes épület a XVIII. század végén épült. Néhány éve restaurálták; a község vezető szerveinek intézményei és a kultúrotthon található benne. 1964-ben felszabadulási emlékművet állítottak elé. Nevét tulajdonosáról kapta.

65. Grosz-kúria Grosz-kurja, -ba /é., park, 13/.
Az Grosz-kastélyt, Kastély-kertet és a gazdasági épületeket összefoglalóan nevezték így. Mondták Portá-nak is.

66. Grosz-major Grosz major, -ba /m., 15/.
Grosz Sándor gróf gazdasági épületei, cselédházai álltak itt. Ma már csak az irtózói lakás és egy magtár van meg, a többi épületet lebontották vagy átépítették. Részben ráépült a Dózsa György utca.

67. Grosz-Sándor-féle kúria Gros Sándor-féle kúria, -ba, L. Grosz-kúria.

68. Orosz-Sándor-féle major Oros Sándor-féle major,
-ba, L. Orosz-major.

69. Orosz Sándor-kuria Oros Sándor-kurja, -ba,
L. Orosz-kuria.

70. Orosz Sándor majorja Oros Sándor majorja, -ba,
L. Orosz-major.

71. Orosz Sándor szőlője Oros Sándor szőlője, -be,
L. Orosz-féle szőlő.

72. Óvoda-kert Óvoda-kert, -kerbe /park, 51/.
A régi Nagy-kuria épülete előtti részének a neve. Az itt
létesített óvodáról nevezték el.

73. Pálva Pája, -ra, /park, 23/. A Kastély-
kert keleti részének a neve. A rajta lévő labdarugópá-
lyáról nevezték el.

74. Páskom, -ra /ke., 7/. Mikeas: Páskom - latin
pascuum. A Cseszpitális nevű területet Páskomnak is
nevezték. Az adatközlők szerint 100-200 négyszögű vadrag-
szíj alakú földadarabot jelent, melyet minden urbéres ka-
pott itt. A páskom főnév gyepes teret, legelőt je-
lent. /Csúri Bálint, Szamosháti szótár Bp. 1935./
Valóban legelő volt a terület régen. A mellette lévő te-
rület ma is az /Juha-lapos/. A Juha helynév, mely 1318-ban
tűnik fel először /Anjou Okm. I., 456/, Kállay Lev. I. 27/.

a juh közszót tartalmazza, mely szintén bizonyítja, hogy e területek állattartásra szolgáltak.

75. / Petőfi-köz Petőüfi-köz, -be /u., 26/. ____
A Petőfi utcából nyíló rövid utca neve.

76. Petőfi Sándor utca Petőüfi Sándor ucca, -ba, -ra, L. Petőfi utca.

77. Petőfi ut. Petőüfi ut., -ra L. Petőfi utca.

78. Petőfi utca Petőüfi ucca, -ba, -ra /u. 29., / ____
A Ramocsaházára vezető ut községi szakaszának hivatalos neve. A nép ma is inkább Ramocsaházi utnak nevezi.

79. Porta ~ , -ra, L. Orosz-kuria.

80. Ramocsaházi ut Ramocsaházi ut, -ra, L. Petőfi utca.

81. Ramocsaházi utca Ramocsaházi ucca, -ba, -ra, L. Petőfi utca.

82. Református parókia-kert Református parókija-kert, kerbe /é., ke, e., 32./ ____ A ref. templom környékének a neve. Itt van a parókia épülete és

kertje is, innen az elvezetés. Régen temető volt itt, bizonyítják a felszívre kerülő emberi csontok.

83. Református templom -kert Református templom -
kert, kerbe, l. Református Parókia-kert.

84. Szeles ~, -re, Szelezsbe /fr., 33./ _____
A falu közepén, a Homok-heggyel szemben, 8-10 m magas
dombra épült néhány házból álló lakótelep neve. A
szél, a Homok-hegyen át, itt süvített a legjobban a
faluban, innen a neve.

85. Szőke-zug Szőuke-zug, -ba /u., 2/. _____
A Demecseri útból nyíló kis zsákutcának azért ez a ne-
ve, mert Szőkéék házához vezet. Személynév szerepel
földrajzi névben.

86. Szőlő Szőlőu, -be, l. Orosz-féle szőlő.

87. Szőlő-hegy Szőlőu-hegy-re, l. Orosz-féle
szőlő.

88. Szőlős alja Szőlőu alja, -ba, -ra, /e. p.,
38./ _____ A Petőfi utca kezdeténél lévő szőlő mögöt-
ti terület neve. A szőlő dombon van, az "alja" természet-
térségre nem alkalmas.

89. Sportpálya Sportpája, -ra, l. Pálya.

90. Sporttelep, Sporttelep, -re, 1. Pálya

92. Sztálin ut Sztálin ut, -ra, L. Demecseri ut.

93. Temető Temető, -be, -re /temető, 43/.

_____ A Nyírtéti ut keleti oldalán található. Nyíri János földesúr ajándékozta a katolikusoknak. Később reformátusokat is temettek ide. Ma vegyes felekezetű. A községben ez az egyetlen temető /zsidó-temető ugyan van, de nem használják/, ezért a földrajzi tulajdonnévvé vált köznév nem differenciálódott.

94. Temető háta Temető háta, -ra, /p., 48/.

_____ A Temető mögötti, annak bővítésére szolgáló terület neve.

95. Temető-hegy Temető-hegy-re, /temető, 42/.

_____ A Temető közepén lévő magas domb neve. Feszület és egy vadkörtefa van rajta.

96. Temető ut Temető ut, -ra /u., 37/ _____

A Nyírtéti utból a Temető-hegyre vezető ut neve.

97. Templom-kert Templom-kert, -kerbe /partk, 22/.

A róm. katolikus templom környékét nevezik így.

98. Templom-tér -re, /t., 21./ A
Kapitány út és a Demecseri út találkozásának a neve.

99. Tsz-telep Téjjesz-telep, -re, L. Csere.

100. Tsz-telepi út Téjjesz-telepi út, -ra /u. 17/
A Berkeszi útból a termelőségvetkezet gazdasági
központjába vezető út neve.

101. Téti út Téti út, -ra, L. Nyírtéti út.

102. Téti utca Téti utca, -ba, -ra, L. Nyírtéti
út.

103. Új sor Új sor Zuj sor, -ra, L. József
Attila utca. A feloszabadulás után épült az új
házsor, innen a neve.

104. Váradí út Várdi út, -ra, L. Berkeszi út.

105. Vármegye-árok /á., 39/ Kat. térk.:
Vármegye árok; Mező:Vármegye-árok, a nép nem ismeri, a
kis csatornának külön neve nincs. A vármegye
kezelésében állt, innen a neve. Ma Varga-erdei-árok-
nak nevezik.

106. Zug Szug, -ra /u., 31/. A Nyírtéti
útból nyíló kis zsákutca neve.

107. Zsidó-temető Zsidóu-temető, -be, -re,
7temető, e., 47/. A József Attila út kezdeté-
ről található, néhány zsidó sír van benne, innen a
neve. 1930 körül temettek itt utoljára. Ma inkább
erdőnek tekintendő.

A KÖLTERÜLET NEVEI

1. Akasztó-hegy Akasztóu-hegy, -re /sz., 105./
Urb. térk.: Akasztóhegy; Kat. térk.: Akasztó hegy;
Mező: Akasztó-hegy. A hagyomány szerinti akasztot-
tak rajta. Szabó T. Attila megállapította, hogy az ef-
féle elnevezések a földesuri bíráskodás emlékéül őrzik
/M Ny. XXVIII. 122/. Szabolcs megye 1607-ben megparan-
csolta a községeket, hogy az elszaporodott tolvajlások,
garázdaság, gyújtogatás és egyéb gaztettek miatt minden
határban akasztófát és nyársalóhelyet csináljanak, a
falukban pedig kalodát állítsanak /Acsódy Ignác, A ma-
gyar jobbágyok története. Bp., 1950. 202/. Így pon-
tosan tudjuk a névadás indítékát. E hegyen állítottak
fel Székelyben akasztófát, mely neve is lett.

2. Állami-erdő, Állami-erdő, -be, -re /e., 88/.
Mező: Állami-erdő. Azért ez a neve, mert
az állam tulajdonában van. A fesszabadulás után kelet-
kezett a földrajzi név, előtte az erdő a Burger-család
tulajdona volt.

3. Alsó-Varga-erdő Asóu-Varga-erdőü. -re /sz., 154/. _____ A Varga-erdő faluhoz közelbb eső részét nevezik így. Mondják Varga-erdőü-asóu-nak is. További névmagyarázatot lásd Varga-erdő.

4. Árpás-kert Árpás-kert. -kerbe. /sz. 101/. _____ Az adatközlők bizonytalan információkat adtak. Árpás nevű tulajdonosától eredeztetik a nevet. Ezt a magyarázatot nem fogadhatjuk el. Árpás nevű nincs és tudomásom szerint nem is volt a faluban. Az árpa szó -s képzős alakjában szerepel földrajzi névben. A terület jellegzetes növényzetéről kapta a nevét.

5. Balogh-kert Balok-kert. -kerbe /sz., 83/. _____ Egykori tulajdonosáról nevezték el a fasorral körülkerített területet.

6. Barkaszi-hegy ~ 1. -re /sz., 246/. _____ Az 5-10 m magas dombot tulajdonosáról nevezték el. Nevét a földosztás után kapta, addig gróf Örosz Sándor birtokában volt.

7. Berce-hegy ~ 1. -re /sz., 94/. _____ Kat. térk.: Berce-hegy; Mező: Berce-hegy. _____ Egykori tulajdonosáról nevezték el. A névadó személyére az adatközlők nem emlékeztek.

8. Berce-hegyi-erdő Berce-hegyi-erdő, -be, -re,
/l. , 90/. _____ A Berce-hegy erdős részének a neve.

9. Berce-hegyi ut Berce-hegyi-ut, -ra /u., 100./
_____ A Berce-hegy mellett húzódó székérut neve.

10. Bika-gödör _____, -be, -hő, /sz., 85/. _____
A hagyomány szerint egy bika megölt itt egy embert, in-
nen a neve.

11. Bikalegelő Bikalegelő, -re /l. 139./ _____
Mező: Bikalegelő. _____ A községi bikák legelője volt,
innen a neve. Ma rendszeresen kaszálják.

12. Biróné erdeje Biróné erdeje, -be, -re /e., 141/.
_____ A községi bíró feleségének örököse volt, innen a
neve. Foglalkozást jelentő közsze -né nővévképzővel
szerepel földrajzi tulajdonnévként.

13. Biróné-kaszáló Biróné-kaszáló, -ra /r. 135/.
_____ A községi bíró feleségének tulajdona volt, innen
a neve.

14. Bukó Bukó, -ba, -hő, /cs., 98/. _____
A Nagy-kandális betározott szakaszának a neve. A víz
szintje egy helyen 50 cm-t esik, innen az elvezetés.
A falu lakói számára itt van a fürdőhely.

15. Bukó-dűlő Bukóu-dűllőu, -be /sz., 99./
_____ A B ukó melletti agyagos terület neve.
16. Burger-erdő Burgel-erdőu, -be, -re. /e. 169/.
_____ Mező: Burger-erdő. _____ Azért ez a neve, mert
a Burger-család tulajdona volt.
17. Burger-erdő hátulja Burgel-erdőu hátujja, -ba,
-ra, /e. 178/. _____ A Burger-erdő falutól távolabb eső
részének a neve.
18. Burger-féle háromsarku föld Burgel-féle-három-
sarku-föld, -re, /sz., 192/. _____ A Burger-család tu-
lajdona volt. Három sarka van, mert két oldalról a Kis-
karális a harmadikról dűlőt határolja. Mondják Burgel-
kétárok-köznek is.
19. Burger-féle szőlő, Burgel-féle szőlőu, -be,
/sző, 163/. _____ Mező: Burger-féle szőlő. _____ A Bur-
ger-család tulajdona volt, innen a neve.
20. Burger-háromsarku Burgel-háromsarku-be, l.
Burger-féle háromsarku föld.
21. Burger-récés Burgel-récés, -be, l. Récés.
22. Burger-kétárok-köz, Burgel-kétárok-köz, -be,
l. Burger-féle háromsarku-föld.

23. Burger-szőlő Burgel-szőlőu, -be. l. Burger-féle szőlő.

24. Buzogány-kut-lapos Buzogány-kut-laposa, -la-
posra, /sz., 129/. Urb. térk.: Buzogány-kut la-
posa. Természetes övénnyezetéről, valamint hely-
zetéről neveztek el. Korábban az összetett földrajzi
név két tagu volt: Buzogány-kut; később bővítették,
lett belőle: Buzogány-kut laposa, majd Buzogány-kut-
lapos. az eredeti összetételt pedig kikopott a haszná-
latból.

25. Büdös-tó Büdös-tóu-ra, /r., 75./
A falu északi határában található posványos lefolyás-
talan terület neve. A korhadó övénnyezettől büdös volt
benn a víz. Ma már nagy részét kiszáradtatták és a
Füves-kerthez számítják.

26. Csárda-kert Csárda-kert, -kerbe, /sz., 225/.
Kut. térk.: Oláh csárda; Mező: Csárda-kert.
Régen csárda volt itt, a környező területet
erről neveztek el. A pandur világban betyárok tanyáz-
gattak itt, s fosztogatták az arra járókat.

27. Csik-gát Csik-gád, -ba, -ho /r., 107/.
A nevet Kiss Lajos is említi: "Székely határában
a Csik-gát-dűlőben volt egy vizimalom /18.sz./, a
községtől északra."

Mező: "Csik-gát, A székelyiek nem emlékeznek rá, hogy a rétben valaha csikáztak volna." _____ Azért ez a neve, mert régebbi gát /gallyból font vízelrekesztő/ segítségével csikáztak itt. Hal ma is található benne.

28. Csik-gát-dűlő Csik-gád-dűllő, -re, /u. 106/.
_____ A Csik-gát mellett húzódó székérut neve.

29. Csikólegelő Csikóulegelő, -re, /l. 132/.
_____ Azért ez a neve, mert itt legellették a fiatal csikókat.

30. Csillag, -ra, -ba, /sz. 74/. _____ Régebbi csárda volt itt, mely a Csillag nevet viselte. A körülötte lévő területet arról nevezték el. A szájhagyomány szerint verekedések, gyilkosságok történtek itt. A csárdát kb. 100 éve lebontották, a terület neve azonban megmaradt, bár az 1870-es kataszteri térképen nem szerepel.

31. Csillag-hegy, -re, /sz. 67/. _____ A Csillag nevű terület közepén található homokdomb neve.

32. Csirálos, Csirálozsa /m. 79/. _____
Mező: Csirálos. "Ez a határrész természetes növényzetéről kapta a nevét, a csalár szó nyelvjárásai

változatának képzett formája van benne." /Mező:
Nyírbogdány történeti földrajzi nevei, 107./
Egyes adatközlők szerint Csínálos nevű tulajdonos-
sárról nevezték el. Ez azonban téves álláspont.
A puszta személynévadási típus a XIII. században
háttérbe szorul /Bárczi, A magyar szókincs eredete/.
Mező András álláspontját fogadom el és tar-
tom helyesnek.

33. Deák-hegy /sz., 143/ Urb. térk: Deák
hegy. A nép már nem ismeri a nevet. Az össze-
tett földrajzi név előtagja személynév, a második
tagja természeti tárgyat jelölő kőszó.

34. Dinnyés Dinnyésbe /sz., 122/. A
20 holdnyi területet az itt termesztett dinnyéről ne-
vezték el.

35. Dinnyés-kocka -ba / L. Dinnyés tábla.

36. Dinnyés-tábla -ba /gy., 213/. Egy-
kori tulajdonosa mindig dinnyét termesztett itt, in-
nen a neve. A termelőszövetkezet gyümölcsfával tele-
pítette be. Mondják Dinnyés-kockák is.

37. Diszrólegelő Diszrólegelő -re /l. 152/
Itt legeltetik a falu disznóit, innen a neve.

38. Dohos ~ Dohozsba /sz., r., 60/. ____ A lefolyástalan, posványos, mocsaras terület betyárok, verekedők búvóhelyéül szolgált. Állítólag volt olyan része, ahol elsüllyedtek emberek. Ha a Csillag-csárdában verekedés történt, a kiszálló cserdórség először itt kereste a rendbontókat. Nevét szagáról kapta.

39. Dohos-tó, Dohos-tóu, -ra, -ho /r. 208./
____ Urb. térk.: Dohos tó, Kat. térk.: Dohos; Kiss Lajos: Büdöstó, 5 hold, 1 m mély; Mező: Büdösétó.
____ A korhadó növényzettől a víz bűdös benne. Mondják Dohos-tóúnak és Büdös-tóúnak is.

40. Dög-kut Dök-kut, -ba, -ho /l. Dög-tér/.

41. Dög-tér Dök-tér, -re /r. 118/. ____
Ide hardták az elhullott állatokat, innen a neve.

42. Égett-malom Iéget-malom, -ra /r., sz. 89/.
____ Mikesy: Égettmalom Kiss: Égettmalom Mező: Égett-malom. ____ A hagyomány szerint egy malom volt itt, amely leégett.

43. Erdő alja Erdőü alja, -ra /sz., 237/.
____ Mező: Erdő alja. ____ Helyzete, fekvése miatt nevezték el.

44. Erdő-föld Erdőü-föld, -re /sz., 258/.

Urb. térk.: Erdő-föld. Talajáról nevez-
ték el.

45. Erdő-hát Erdőü-hát, -ra /sz., 242/.

A Nagy-erdőnek a falutól távolabb eső részét
nevezik így.

46. Erdő-háti kocka Erdőü-háti-kocka, -ba, -ra,
/sz., 243/. Az Erdő-hátra telepített gyümöl-
cső neve.

47. Erdő-szeg Erdőü-szeg, -re /sz., 222./
Mező: Erdő-szeg, Az összetett földrajzi név
első tagja a régen itt lévő erdőre utal; az időseb-
bek közül néhányan emlékeznek rá. A második tag
jelzi, hogy az erdő szegélye, széle volt ez a terü-
let. Rövidüléssel alakult ki a földrajzi név. Erdő-
szegély > Erdőszeg.

48. Falusi-szőlő Falusi-szőlőü, -be, l. szőlő.

49. Felső-Varga-erdő Felsőü-Varga-erdő, -re .
/sz., 153/ Mező: Felső-Varga-erdő. A
Varga-erdő falutól távolabb eső részét nevezik így.
Vö.: Varga-erdő.

50. Peri-hegy -re /sz., 188/. _____ Nagy Ferenc nevű tulajdonosáról nevezték el.

51. Fiatalos Fijatalos, Fijatalozsba /gy., 172, 203./ _____ Az Őze-hegyen létesített fiatal gyümölcsös neve. Szakemberek nevezték el. Egy fasor két részre osztja: Fiatalos I-re, Fiatalos II-re.

52. Fiatalos I Fijatalos-eggy, -be /l. Fiatalos.

53. Fiatalos II Fijatalos-kettő, -be, l. Fiatalos.

54. Forgony-kocka ^{Forgony-kocka} -ba, l. Forgony-tábla.

55. Forgony-tábla, ^{Forgony-tábla} -ba, /sz., gy., 134/.
Azért ez a neve, mert Forgony- László háza mögött terül el. Nevét helyzete miatt kapta. A termelőszövetkezet gyümölcsösével telepítette be. Mondják Forgony-kockának is. Földrajzi nevekben a kocka használata egészen új keletű.

56. Forrás Forás, -ho /á., 170./ _____ A később Forrás-hegynek elnevezett dombból feltörő kis forrás neve. Ma már nincs benne víz.

57. Forrás-tó Forás-tó, -ra /tó, 170/. _____
Kiss Lajos: "Forrás, 10-15 hold, 2 m mély; Mező:
Forrás. A mellette lévő domb oldalából feltörő forrás táplálta.

58. Forrás-hegy Forás-hegy, -re, /sz. 170./

Kat. térk.: Forrás-hegy, Mező: Forrás-hegy. _____

A Forrás-tó mellett lévő domb neve. Nevét a belőle feltörő forrásról kapta.

59. Forrás-rét Forás-rét, -re /r., 171./

Mező: Forrás. _____ A Forrás-tó melletti rét neve.

60. Füves-kert Füves-kert, -kerbe /sz., 112/.

_____ Urb. térk.: Füves kert; Kat. térk.: Füves-kert;

Mező: Füves-kert. _____ Természetes növényzetéről

nevezték el, talaja olyan, mint a falusi kerteké.

Régez kaszáló volt a helyén.

61. Füves-kerti-dűlő Füves-kerti-dűllő, -re

/u., 126/. _____ A Füves-kertbe vezető szekérut neve.

62. Gál-ferék Gál-ferék, -re//r. 249/.

_____ Mező: Gál-ferék. _____ A terület bemélyedés

síkságon. A földrajzi névben személynév szerepel

előtagként. Egyes adatközlők szerint azért ez a

neve, mert testifogyatékos tulajdonosa /Gál nevű/

úgy lecsuszkálta a fűvet, hogy "többet nem vőtt

ki". Valószínűbb, hogy e terület a fenti esemény

nélkül nevezték el tulajdonosáról. Imre Samu Fel-

sőőr helyneveiben említi Ferék, Alsóferék, Felső-

ferék földrajzi neveket, mint bemélyedésses terü-

letet síkságon. /Imre Samu: i. m. 17./

63. Gazdák erdeje Gaszdák erdeje, -be, -re, /e., 121/. A felu nagygazdák tulajdonában lévő erdőt nevezték így.

64. Génes -, -re/r., 84/ Az itt tenyázó gémekről nevezték el. A földrajzi név közszóból képzés szerinti hangváltozás útján keletkezett.

65. Halastó Halastóu, -ra, -ho, /tó, 189/.
Mező: Halastó: 1950-ben építették a Nagylegelő mellé. Halat tenyésztette benne a helyi termelőszövetkezet. Később felszámolták, ma vizes, nádas terület.

66. Háromsarku-föld Háromsarku - föld, -re, /sz., 133/. Mező: Háromsarku-föld. Háromszög alakú terület, innen a neve. Orosz Sándor tulajdona volt, ezért mondják Orosz Sándor-féle háromsarku-földnek is.

67. Határ-fasor Határ-fasor, -ho, /erdősáv, 58, 179/. A község határát más községtől elválasztó erdősáv neve.

68. Hatfa-rét Hatfa-rét, -re, /sz., r., 61/.
Urb. térk.: Hatfa rétje; Kat. térk.: Hatfa rét;
Mező: Hatfa-rét, hat nyárfafájl a dűlő szélében, erről nevezték el.

69. Hatfa erdeje Hatfa erdeje, - erdőbe,
/e., r., 138/. Urb. térk.: Hatfa erdeje.
elnevezett
A hat nyárfáról Hatfa-csárda közelébe telepített
erdő neve.

70. Homokos-dűlő, Homokos-dűlő, -be, sz.,
265.,// Futóhomok borítja, innen a neve.

71. Hosszu-föld Hosszu-föld, -re /sz., 76./
Mező: Hosszu-föld. Méretéről kapta a
nevét.

72. Hosszu-hegy Hosszu-hegy, -re, /sz., 86./
Kat. térk.: Hosszu-hegy; Mező: Hosszu-hegy.
Méretéről kapta a nevét. A falutól távolabb
eső oldalának Hosszu-hegy alja a neve.

73. Hosszu-hegy alja Hosszu-hegy alja, -ra
L. Hosszu-hegy.

74. Ibrórví-csatorna, -ba, -ho. L. Kis-
kavális.

75. Ibrórví-kocka, -ba. L. Ibrórví-oldali-
tábla.

Ibrórví-oldali-kocka
76. Ibrórví-oldali-kocka, -ba. L. Ibrórví-
oldali-tábla.

Ibrony-^{oldali}-tábla

77. Ibrony-^{oldali}-tábla, -ba /gy., 194/

Azért ez a neve, mert a tábla gyümölcsös
Ibrony határába mellett van. Mondják Ibronyi-
kockának és Ibrony-^{oldali}-kockának is.

78. Irtás Irtás-, -ra, Irtásba /sz., 97,

156/., Kat. térk.: Irtás, Irtás II; Mező:

Irtás, Irtás II. Nagy Erdőséget irtottek ki
ezen a területen, innen a neve. Az adatközlők is
ezt tartják, s a szakirodalom is. "Az erdőirtás-
nak a célja is új szántóföld vagy legelő nyerése.
Az így keletkezett szántóföldek vagy legelők
Irtás, Irtváry, Irtovány, Irtavány a neve.

/Lőrincze Lajos: Földrajzi neveink élete, 13/.

Később szükségessé vált a terület differenciál-
tabb megnevezése. Így lett a kisebb rész Irtás I
és Kis-Irtás, a nagyobbik része Irtás II és Nagy-
Irtás. Választóvonal a Hamocsaházi út.

79. Irtás I Irtás-eggy, -be, L. Irtás.

80. Irtás II Irtás-kettő, -be, -re, L. Ir-
tás.

81. Irtás-dűlő Irtás-dűllő, -be, L. Irtás.

82. Irtás-erdő Irtás-erdő, -be, -re /e., 93/

Mező: Irtás-erdő. Az Irtás I-re telepí-
tett kis akácerdő neve.

83. Juha ~, -ba /sz., 77./ Mező: Egy elpusztult középkori falu emlékét őrzi a név. 1318-ban említik először: Joha_et_Fyad /Anjou Okm. I, 456; Kállay Lev. I, 27/. 133-ban Joha /Kállay Lev. I, 96./, 1408-ban Fyad_et_Juha /Zsigm. Okl. II/2, 256./ Valószínű, hogy a névben a juh közszó -e képzős alakban szerepel. Bárczi említi, hogy a X-XIII. században gyakori az -a, -e képző. /Bárczi: A magyar szókincs eredete, 136/. E földrajzi nevet 1318-tól tudjuk datolni. /Ma a falu észak-keleti határának összefoglaló neve. További részekre differenciálódik: Juha alja, Juha hátulja, Juha-hegy, Juha-lapos, Kis-Juha, Nagy-Juha.

84. Juha alja Juha alja, -ba /sz., 59/.
Mező: Juha alja. A Juhának a falutól távolabb eső részét nevezik így.

85. Juha-árok ~, -ba, /á., 96/. A Juha nyugati határában húzódó árok neve.

86. Juha-dűlő Juha-dűlő, -re /u., 71/.
A Kis-Juha és a Nagy-Juha közt húzódó székervet neve.

87. Juha-hegy ~, -re /sz., 72/. Mező:
Juha-hegy. A Juha legmagasabb pontjának a neve.

88. Juha-lapos Juha-lapos, -laposra /r., 82/.

_____ Kat. térk.: Juha-lapos; Mező: Juha-lapos.

_____ Mélyebben fekvő terület, esős időben sokáig áll rajta a víz. Helyzetéről nevezték el.

89. Juha-laposi-dűlő Juha-laposi dűllő, -re /u., 82/. _____ A Juha-lapos mellett húzódó szekér-
ut neve.

90. Karális-parti-dűlő Karális-parti-dűllő, -re /u. 111/. _____ A Nagy-karális mellett húzódó szekér-
ut neve.

91. Kapu-kocka Kapu-kocka, -ba /gy. 159/.
_____ A Szőlő-hegyen lévő gyümölcsös kapuja melletti
Shold almás neve. Mondják Nyóuc-hóudagnak is.

92. Karácsony-hegy Karácso-hegy, -re /sz. 115/
_____ Kat. térk.: Karácsony hegy; Mező: Karácsony-hegy.
_____ Magas domb neve. Egyes adatközlők szerint fenyő-
erdő volt rajta /ezen a vidéken a fenyőt karácsonyfá-
nak hívják/, más adatközlők szerint Karácsony nevű volt a
birtokosa. A két névmagyarázat közül az első tartom
helyesnek. Apró fenyőfákat ma is találunk a terüle-
ten, s 1 km távolságra ma is létezik fenyőerdő.
Ugyanakkor Karácsony nevű nem él a faluban, s vissza-
menőleg sem találtam ilyen nevűt a különböző források-
ban.

93. Karászi ut Karászi ut, -ra /u., 127/.

Urb. térk.: Karászi ut. Azért ez a neve, mert Nyírkárosz községbe vezet. A népr nyelv a nyír-előtagu helynevekben az előteget legtöbbször nem használja. Nyírbogdány, Nyírtét, Nyírtura, stb. helyett Bogdányt, Tétet, Turát, stb-t mondanak, /de Nyíregyháza helyett soha nem mondanak Egyházát/.

94. Kecskés-hegy -re /gy., p., e., 136/.

Egykori tulajdonosáról nevezték el. A termesztőszövetkezetben mondják Vitézs-házi-kockának is.

95. Kerek-Óze Kerek-Óze, -re, /r., sz., 234/.

Kat. térk.: Kerekőze, mező: Kerek-Óze. Külső formájáról nevezték el. Az urbéri térképen Kerek Óze rétje néven szerepel. Az Óze szó névmagyarázatát lásd az Óze címszó alatt.

96. Kerek-Óze-rétje Kerek Óze riettye, -riettyiére.

L. Kerek-Óze.

97. Kerek-tó Kerek-tó, -ba, -ho /r., 220/

Kis méretű, kör alakú tó neve. Ritkán van benne víz.

98. Kertajla Kertajla, -ra, /sz., 4, 35/.

A falusi kertek mögött lévő terület neve.

99. Kerthátulja Kerthátulja, -ra -ba /sz., 53/.

_____ A Kossuth Lajos utcai kertek végében van, innen a neve.

100. Kétárok-köz ~ ~ ~ -re /sz., 176/.

Mező: Kétárok-köz. _____ Két csatorna egymásba tor-
kolásánál található. Orosz Sándor tulajdona volt, mond-
ják Orosz-féle kétárok-köznek is.

101. Kircses ~ ~ ~ -re /sz., 215/. _____ Urb. térk.:

Kircses. _____ Az adatközlők bizonytalan magyarázatot
adtak. Egyesek szerint tulajdonosáról, mások szerint jó
talajáról kapta a nevét. Az utóbbi álláspont a valószí-
nűbb. Kircses nevű család nem él és élt a faluban, kircs-
re sem bukkantak ezen a területen. Talaja viszont a
legjobb volt a faluban. A kircs szó melléknévképző alak-
ja szerepel a névben. A terület legmagasabb pontját
Kircses-hegynek nevezik.

102. Kircses-hegy ~ ~ ~ -re. l. Kircses.

103. Király-hegy Kiráj-hegy, -re /sz., 92/.

_____ Kút. térk.: Király hegy; Mező: Király-hegy.

Király volt a régi birtokosa neve /Mező: i.m. 167/.

Nyárády Mihály Tiszalökön okiratos adatot talált,
amelyből megállapítható, hogy azoknak a jobbágynak
hívták a földjét Király-földnek, /egy tábláról van
szó,/ akiknek csak a királynak kellett adózni. A
székelyi Király-hegyről is azt tartja, hogy csak a

királynak kellett adó zni e területről, s innen származik a neve. /Nyárády Mihály szóbeli közlése/. _____

104. Kis-erdő Kis-erdő, -be, / e., 165, 251/.

_____ Méretéről kapta a nevét.

105. Kis gödrök Kis-gödrök, -be /sz., 119/.

_____ Apró gödrökből állt, vályogvetésre szolgált. Ma már szántó terület, a Füves-kerthez tartozik.

106. Kis-gyümölcsös Kis-gyümölcsös, -gyümö-

csőzsbe /gy., 151/ _____ Amikor a faluban két helyen volt gyümölcsös, ez volt a kisebbik. Alakja miatt mondják Kutyanyelvnek.

107. Kis-híd Kis-híd, -ra /n., 184/.

_____ A Kis-karálisra épített régi fahíd neve. Mondják Kurja-hidnak is.

1 108. Kis-Irtás Kis-Irtás, -Irtásba, l. Irtás.

109. Kis-Juha, -ba /sz., 70/. _____ Mező:

Kis-Juha. _____ A Juha falu felé eső részét nevezik így. Kisebb területű, mint a Nagy-Juha.

110. Kis-karális, -ba^{-ko} /cs., 119/.

_____ Ez a falu kisebbik csatornája, amelyben állandóan

víz var. Mondják Ibróvi-csatormának is, mert Nyír-
ibrony felől érkezik a községbe.

111. Kis-malom-rét Kis-malom-riét, -re /r.,
216./ _____ Urb. térk.: Kis malom rét. _____ Régen
vizimalom volt itt, arról nevezték el.

112. Kis-Tul a Juha Kis Tul a Juha, - ba,
1. Tul a Juha.

113. Kis-Zsombokos Kiss-Zsombokos, - Zsombokos-
közsba, L. Zsombokos.

114. Komló-kert Komlóu-kert, -kerbe, /sz., 120/
_____ Régen sok komló termett itt, amit a falusiak
kényersítésre fel is használtak. Nemrég a termelő-
szövetkezet gyümölcsfával telepítette be. Nevét
természetes növényzetéről kapta.

115. Koplaló Koplalóu, -ra /sz., 201./ _____
Urb. térk.: Koplaló. _____ Az adatközlők nem tudták,
miről nevezték el.

116. Kotlár-hegy _____, -re /sz., 177/. _____
Kotlár József nevű tulajdosáról nevezték el.

117. Kotló Kotlóu, -ra/sz., 144/. _____

Az adatközlők szerint a közeli tanyáról a kotlók csirkéikkel idejártak bogarászni. Ezt a magyarázatot nem fogadhatjuk el. Kotus talajáról nevezték el. A népr nyelv itt ezt a talajféleséget kotlósnak mondja.

118. Kökényes Kökiényes, Kökiényezsbe, /p.,

149./_____ Természetes növényzetéről nevezték el.

119. Kövesuti-kocka Kövesuti-kocka, -ba

/gy., 158/. _____ Azért ez a neve, mert az országot mellett helyezkedik el.

120. Középső-kocka Közepsőu-kocka, -ba,

L. Középső-tábla.

121. Középső-tábla Közepsőu-tábla, -ba,

/gy., 212/. _____ Helyzetéről nevezték el. Mondják termőu-gyümölcsösök és Középső-kockák is.

122. Kuria-híd Kurja-híd, -ra, L. Kis-híd.

123. Kutyanyelv, -re, L. Kis-gyümölcsös.

124. Külső-Nagy-erdő-dűlő Küsőu-Nagy-erdőu-

dűllőu, -re,/u., 248/. _____ A Nagy-erdőre és a mötte lévő területekre vezető szekérut neve.

125. Leány-hegy Já-hegy, -re /sz., 157/.

____ Kat. térk.: Leányhegy; Mező: Leány-hegy.

____ Az adatközlők nem tudták, hogy miről neveztek el. Nyarády a demecseri földvárral kapcsolatosnak tartja, melyet Leányvárnak is neveztek. Mező András ezt nem tartja valószínűnek. Véleményem szerint a név keletkezésének története a következő: Földbirtokosa leányának adományozta a területet. Később a leány nevét elfelejtették, s a területet csak úgy emlegették, hogy Já-hegy.

126. Lőtér Lütér, -re /p., 187/. ____ Az

MHSZ gyakorló terület szolgáló terület neve.

127. Madácsi-tanya ~, -ra, l. Zöldág-tanya.

128. Malom-rét Malom-rét, -re /r., 125/.

____ Kat. térk.: Malom-rét; Mező: Malom-rét.

____ Réten vizimalom volt itt, innen a neve.

129. Malom-sziget ~, -re, /sz. 131/.

Mező: Malom-sziget. ____ Azért ez a neve, mert régen víz vette körül, s malom volt rajta.

130. Moslékos-árok Mosliékos-árok, -ba,

/á., 49/. ____ A Nagy-Kuriban Burger szeszfőzdéjéből ide eresztették le a salakanyagot. Vize moslékszerű és bűdös volt.

131. Mózsai-erdő Móuzsai-erdőü, -re, /e. 150/.

_____ Burger Mózes nevű tulajdonosáról nevezték el.

132. Mózsai-hegy Móuzsai-hegy, -re /sz., 140/.

_____ Mező: Mózsai-erdő. - Ennek a dombok is Burger Mózes volt a birtokosa.

133. Mózsai-hegy alja Móuzsai-hegy alja-ba, /sz., 140/. _____ A Mózsai-hegy falu felőli "alját" nevezik így.

134. Mózsai-kocka, Móuzsai-kocka, -ba /gy., 140/.

_____ A Mózsai-hegyen lévő gyümölcsös neve.

135. Nagy-erdő Nagy-erdőü, -re /sz., 238/.

_____ Mező: Nagy-erdő. _____ Régen nagy erdő volt ezen a területen, innen a neve. A mellette lévő szekérutat Nagy-erdőü-dűllőnek mondják.

136. Nagy-erdő-szeg Nagy-erdőü-szeg, -re /sz.,

230/. / _____ Mező: Nagy-erdő-szeg. _____ A Nagy-erdő szegélyének a neve. _____ Vö. Erdőszeg.

137. Nagy-erdő-szeg laposa. Nagy-erdőü-szeg la-
posa, -ra. /sz., 223./ _____ Urb. térk.: Nagy erdő

ség laposa; Kat. térk.: Nagy erdő szeg laposa; Mező:

Nagy-erdő-szeg-laposa. _____ A Nagy-erdő melletti
mélyebben fekvő terület neve.

138. Nagy Feri tanyája Naty Feri tanyája, -ba, -ra, /try., 202/. Mező: Nagy Feri tanyája.
Nagy Ferenc nevű tulajdonosáról nevezték el.
A tanyát 10 éve lebontották.

139. Nagy-gödrök, -be, /r. , 95./
Nagyobb gödrökből álló nádas, mocsaras terület neve.
Ez a falu legrégibb vályogvető helye.

140. Nagy-gyümölcsös Nagy-gyümölcsös, -gyümölcsösbe /gy., 266./ Mező: Nagy-gyümölcsös.
Méretéről nevezték el, a felszabadulás után telepítették. Vö. Kis-gyümölcsös.

141. Nagy-híd Naty-híd, -ra /h., 147/.
A Nagy-kanálisra épített híd neve. Mondják Vas-hidnak is.

142. Nagy-Juha, -ba, -ra /sz., 72./
Mező: Nagy-Juha. A Juhának a falutól távolabb eső részét méretéről nevezik így.

143. Nagy-kanális Naty-kanális, -ra, -hoz /cs., 247/. Mező: Nagy-kanális. A falu legnagyobb csatornájának a neve. Mondják Hégyes-kanálisnak is /szakemberek nevezik így, de átvette a nép is/.

144. Nagy-lapos Nagy-lapos, -laposra, /sz., r.,
256./ Mező: Nagy-lapos. Nagy területű mé-
lyen fekvő rét volt, fel-fel jött rajta a talajvíz.

145. Nagy-lapos-dűlő Nagy-laposi-dűlő, -re /u.,
255./ A Nagy-lapos mellett húzódó székérut neve.

146. Nagy-legelő Nagy-legelő, -re /l. 221./
Mező: Nagy-legelő. Méretéről nevezték
el. A község állatainak legelő helye.

147. Nagy-Óze-rét Nagy-Óze-riét, -re, l. Óze-
rét.

148. Nagy-malom-rét Nagy-malom-riét, -re, r.,
117/. A Malom-sziget mellett található, azon
lévő malomról nevezték el. Vö. Malom-rét, Ma-
lom-sziget.

149. Nagy-tábla Naty-tábla, -ba, -ra, /sz., 214/.
Mező: Nagy-tábla. Fried Dániel tulajdona
volt, aki egy táblában műveltette, innen a neve.

150. Nagy-tó Naty-tó-ra /r., 193./ Urb.
térk.: Nagy tó; Kat. térk.: Nagy tó; Mező: Nagy-tó;
Kiss: Nagytó, 30-40 hold, 2 és 1/2 m mély. Mére-
téről nevezték el. Ma már csak esőzések alkalmával
van rajta víz. Egy részét már kiszáradtatták.

151. Nagy-tó hátulja Naty-tóu hátujja, -ra
/r., 200/. ____ A Nagy-tó községtől távolabb
eső részének a neve.

152. Nagy-tó-hegy Naty-tóu-hegy, -re, sz.,
186./ ____ Kat. térk.: Nagy-tó hegy; Mező; Nagy-
tó-hegy. ____ A Nagy-tó melletti magas domb neve.

153. Nagy-Tul a Juha Nagy-Tul a Juha, -ba,
L. Tul a Juha.

154. Nagy-Zsombokos ~, -Zsombokosba, l.
Zsombokos.

155. Négyes-karális Niegyes-karális, -ho,
L. Nagy-karális.

156. Nincstelerek legelője Nincstelerek lege-
lője, -re /l. 166./ ____ Régen a nincstelerek le-
geltettek itt, innen a neve.

157. Nyárfás ~, Nyárfásba, /e., 250/. ____
Fiatal, telepített nyárfaserdő neve.

158. Nyíri-háromsarku-föld Nyíri-háromsarku-
föld, -re, l. Burger-féle háromsarku föld.

159. Nyirkos-sziget Nyirkosz-sziget, -re,
/r. 254./ ____ A ma is állandóan vizes, nyirkos

területet régen víz vette körül, innen a neve.
Serki nem használja, ezért mondják Serki-főágyé-
nek is.

160. Nyolc-holdas Nyóuc-hóudas, - hóudazsba,
1. Kapu-kocka.

161. Oláh-csárda Olá csárda, -ba, lásd Csár-
da-kert. _____ A csárdát tulajdosáról nevezték el.

162. Orosz-féle-kétárok-köz ~, - be,
L. Kétárok-köz.

163. Orosz-háromsarku-föld Orosz-háromsarku-
föld, -re, L. Háromsarku-föld.

164. Orosz-récés ~, -te, L. Récés.

165. Orosz Sándor-féle-háromsarku-föld Oros
Sándor-féle háromsarku-föld, -re, L. Háromsarku-
föld.

166. Orosz-tag ~, -ba /sz., 113/. _____
Mező: Orosz-tag. _____ Azért ez a neve, mert
Orosz Sándor tulajdona volt.

167. Oroszág-lapos Oroszág-Laposa, - laposra,
/r. 180/. _____ lapályos terület neve, régen

csárda volt rajta, az országot mellett. Utasok megpiheni tértek ide be. Az összetett földrajzi név első tagját fekvése miatt, a második tagját a terület természeti jellegéről kapta.

168. Óze Óuze, Zőuze, -re, /try., 235/.

1347: terre Euze /Anjou Okm. v, 48/; 1435: Ezeteleke prédium 1445: Euze /Csánki, I, 522/; Urb. térk.: Óze; Kat. térk.: Óze; Hrt. 1907: Ózepuszta, lélek 72; Dienes, 360: Ózepuszta; Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa, 1945: Ózepuszta, lélek 93; Hrt. 1962.: Ózetanya, népesség 120, lakóházak száma 20; Mező: Óze. A 4-es számú országos főutvonalától délre, 800 m-re található Székely nyugati határában. Egy egyenes utcája van, a lakóházak két oldalt helyezkednek el. Lakói nagy része a községi termelőszövetkezetben dolgozik. A tanya áruezellátásáról vegyesbolt gondoskodik. Néhány éve villamosították. Tanulóit minden nap autóbusz viszi a székelyi központi iskolába. A lakosság kulturális igényeit klubterem, fiókkönyvtár, valamint Székely és Nyírbogdány intézményei elégítik ki. A lakosság lélekszáma folyamatosan csökken. Újabb építési engedélyeket nem adnak ki. Egyre többen költöznek be a községbe. A tanya neve előtagként újabb földrajzi nevek alkotására is szolgál. Valószínű, hogy személynév szerepel földrajzi névként.

De feltételezhető az is, hogy az őz közszó -e képzős változata van a földrajzi névben. /Vö.:

Bárczi: A magyar szókincs eredete, 136./

169. őze-gyümölcsös őüze-gyümölcsös, -gyümöcsösbe /gy., 228/. Az őzén található nagyobb gyümölcsös neve. Akkor használják, ha a gyümölcsös községén kívüliségét akarják hangsúlyozni.

170. őze-fiatalos őüze-fijatalos, -fijatalozsba, L. fiatalos.

171. őze-hegy őüze-hegy, -re /gy., 172, 203/.
 Mező: őze-hegy. őze legmagasabb dombjának a neve. Mondják fijatalosnak, őüze-fijatalosnak is.

172. őze-kerület őüze-kerület, -kerületbe, /227/.
 őze-tanya határának a neve.

173. őze-oldal őüze-ódal, -ódára, L. őze-kerület.

174. őze-pusztá L. őze.

175. őze-rét őüze-riét, -re /r., 209, 229/.
 Urb. térk.: Nagy őze rét; Kiss: őzerét; Mező: őze-rét. A Nagy-legelő őze felőli részét nevezik így. Mondják őüzesi-legelőnek, Nagy-őüze-riétnek is.

176. Ózesi-legelő Óüzesi-legelő, -re, L.
Óze-rét.

177. Ózesi-szőlő Óüzesi-szőlő, -be, /sző.,
219/. _____ Óze határában lévő szőlő neve.

178. Óze-tanya Óüze-tanya, -ra, L. Óze.

179. Páfrányos-hegy, -re /sz., 195/. _____
Urb. térk.: Páfrányos hegy. _____ Adatközlők nem
tudták, hogy miről nevezték el. _____ A természe-
tes növényzet volt a névadó. A páfrány község -s
melléknévképzős alakja szerepel a földrajzi névben.

180. Pap-kaszáló Pap-kaszáló, -ra /r., 191./
_____ A ref. pap tulajdona volt, innen a neve.

181. Pap-rét Pap-riét, -re /r., 236/.
8 _____ Urb. térk.: Pap rét; Kat. térk.: Pap rét;
Mező: Pap-rét. _____ Nem egyházi tulajdonban volt,
mint néhány adatközlő gondolta, hanem természetes
növényzete volt a névadó /sok papvirág volt ezen
a területen./

182. Pap-tag, -ba /sz, 91/ _____ Mező: _____
Pap-tag. _____ A ref. pap tulajdona volt, innen
a neve.

183. Pap-tag-dűlő Pap-tag-dűllő, -re. /u., 87/
_____ A Pap-tag mellett húzódó székérut neve.

184. Peczere -i -be /sz., 226/. _____ Urb. térk.;
Peczere; Kat. térk. : Peczere; Pesti; Peczere; Mező;
Peczere. _____ Víznyós terület, neve kapcsolatban
lehet a halászáttal, eredete pontosabban nem határoz-
ható meg.

185. Peres-erdő Peres-erdő, -re, -be.
/e., r., 142/. _____ Mező András említi A közép-
kori Borsány történetének vázlata című munkájában,
hogy a XIV. században a falu nemesei és más birtoko-
sok között napirenden vannak a pereskedések. E
birtokháborítás szítja a szenvedélyeket, földek és
a rajta lévők elfoglalása, bántalmazása, hol pedig
személyeskedések adnak okot a hatóság közbeavatko-
zására. /Mező: i. m. 29/. Szolnoki Tamás 1339-ben a
székelyi Lengyel Jánossal pereskedett, mert szol-
noki Tamás Lengyel székelyi birtokáról, a kaszáló-
ról elkergette annak kaszásait, sőt még őt is két
nyíllal megnyilazta /Kállay Levé., I., 132, 133,
134; Mező: i. m. 25./ Ezeknek a pereskedéseknek
az emlékét őrzik az a szolnoki kaszáló, amelyet ma
is Peresnek hívnak. /Mező: i. m. 25./ Ezeknek a
pereskedéseknek az emlékét őrzik a Peres-erdő föld-
rajzi név is.

186. Péter-tó Péter-tó, -ba, -ra, /r., 185/.
____ Urb. térk.: Péter tava; Kat. térk.: Péter ta-
va; Kiss: Péter tó, 5 hold, 2 m mély; Mező: Péter
tava. ____ A hagyomány szerint ezen a helyen régen
Szent Péter temploma volt, az emberek bűnei miatt
Isten elsüllyesztette. Helyén egy gödör maradt.
Minden hetedik esztendőben lehet hallani a torony
harangját. Az ötvenes évek közepén megjelent a te-
rületen egy tűzes ember láccal, a kezében, és
ijesztgette az arra járókat. Nevét szentről kapta.

187. Poros-hegy -, -ra, /sz., 110/. ____
Mező: Poroshegy. ____ Területét futóhomok borítja,
innen a neve.

188. Poros-hegyi-ut Poros-hegyi ut, -ra/u. 109/.
____ A Poros-hegyre vezető szekérut neve.

189. Rádi-erdő Rádi-erdő, -be, L. Rádi Feri
erdeje.

190. Rádi Feri erdeje Rádi Feri erdeje, -be,
/e., 103/. ____ Egykori tulajdonosáról nevezték el.

191. Récés -, -be /sz., 182, 197, 198/.
____ Mező: Récés. ____ Fűves, mocsaras terület volt,
az egykor itt tenyésző vadkacsáról nevezték el. A Kis-

kanális két részre különíti el. Az egyik Burger, a másik Orosz tulajdonban volt. Mordják Burgel-Récésnek /197/ és Orosz-Récésnek /182/.

192. Récés-fasor Récés-fasor, -ba /fasor/, 198/

_____ A Burger-Récés mellett húzódó fasor neve.

193. Repülő-híd, Repülő-híd, -ra /h/, 104/

_____ A Nagy-kanálisra épített facölöpökön álló mozgó híd neve. Már régen lebontották.

194. Serki földje Serki Földje, -re, L. Nyir-

kos-sziget.

195. Sörös-kut laposa /sz., 137/. _____ Urb.

térk.: Sörös kut laposa. _____ Az adatközlők nem ismerték a nevet. Hízó /söre/ jószágot legeltettek itt, innen a neve. Ma már szártófüld. Korábban két-elemű földrajzi név lehetett /Sörös-kut/, később bővült, az eredeti kikopott a használatból.

196. Sugoró Sugoró, -ba /sz., 264/. _____

Mező: Sugoró. _____ A név a szél tájváltoztató munkájára utal. Szélfuvásos, homokdombokkal borított terület ez. A falu arról kapja az esőt, suhogó, susogó hang következtében. Susog hangutánozó szót találjuk a földrajzi névben.

197. Sugoró alja Zsugoróu-alja, -ba,
/sz., 263/. Mező: Sugoró alja. A Sugoró-
dombok lábánál lévő síkterület neve.

198. Sugoró-árok Zsugoróu-árok, -ba, /á., 262/
A Sugoróból kiinduló árok neve. Vizgyűjtésre
szolgál.

199. Szakcsoport, -ba /gy., 1134/.
A Komló-kertben lévő gyümölcsöst nevezik így, A
név a gyümölcsös fáiak egyfajtaját hangsúlyozza.

200. Szálfa-domb Száfa-domb, -ra /sz., 261./
Mező: Szálfa-domb. Egy nyárfa állt a tetején,
innen a neve. Nyíri János, a föld egykori birtokosa,
ha jókedvében elkiáltotta magát, hazahallatszott.
/364 km./

201. Szálfa-domb-rét Száfa-domb-rét, -re,
/r. 261./ A Szálfa-dombon lévő kis méretű
rét neve.

202. Szálfa-domb-dűlő Száfa-domb-dűllő, -re,
/u., 253/. A Szálfa-dombra vezető szekérut
neve.

203. Szarkás-berek Szarkázs-berek, -be
/sz., 244/. Mező: Szarkás-berek. Régen
erdő volt itt, sok szarka tanyázott benne, innen
a neve.

204. Szik Sziek, -re, /sz., 204/. Mező:
Szik. Talajáról nevezték el. Régebb a Burger-
család tulajdona volt, ma pedagógus illetményföld.

205. Szilágyiak földje Szilágyi Jak főúgygye, -re,
/sz., 183/. A Szilágyi-család tulajdona volt,
azért ez a neve.

206. Szolnok, -ra, /sz., 123/. Váradi
Regestrum: villa Zuruchy /1221, Kiemelés Mezőtől/;
Pesty: Szolnok /1864/. Egy elpusztult középkor-
i falu emlékét őrizi a név. Pesty közléséből tudjuk,
hogy birtokosáról nevezték el. "... Zolnok Család ál-
tal biratván", és 1643-ban "már szűnt pusztá jelenik
meg" /Pesty: i. m. 310/.

207. Szolnok-pusztá Szolnok-pusztá, -ra /1./124/
Szolnok falu, elpusztulása után, forrásainkban
a pusztá vagy prédiom értelmezővel fordul elő. A
néphagyomány is így őrizte meg.

208. Szolnok rétje Szolnok riéttye, -riéttyé
-re, Urb. térk.: Szolnok rétje. Neve
szintén a középkori Szolnok falu nevét őrizi.

209. Szombatv-tanya Szombati-tanya, -ra
L. Vitéz-tanya.

210. Szőlő Szőlőh-ra -be /szől., 174/.
 Urb. térk.: Szöllő; Kat. térk.: Szőlő, Mező: Szőlő.
 A falu lakóinak szőlője van itt. Mondják Falusi-
szőlő is. A falutól távolabb eső részének a
 neve: Szőlőh ajja. Amíg a faluban csak ez a da-
 rab szőlő volt, addig neve lehetett egyszerűen
Szőlő, később, amikor Burger György is telepített,
 szükségessé vált a differenciáltabb elnevezés, így
 lett Falusi-szőlő, ti. a falusiaké volt.

211. Szőlő ajja Szőlőh ajja, -ra. 4. Szőlő.

212. Szőlő eleje Szőlőh eleje, -be, -ra,
 /r., 168/. A Szőlő előtti füves terület neve.

213. Szőlő háta Szőlőh háta, -ra /r., 173/.
 A Szőlő mögötti füves terület neve, mondják
Szőlőh hátujának is. Ide telepítették a Víztorlót.

214. Szőlőhátujja Szőlőh hátujja, -ra.
 1. Szőlő háta.

215. Szőlő-hegy Szőlőh-hegy, -re /gy. 167/.
 Kat. térk.: Szőlőhegy, Szöllőhegy; Mező: Szőlő-
hegy. A Szőlő előtti dombok neve.

216. Szőlő-hegyi-dűlő Szőlőh-hegyi-dűlő, -re.
 /u., 160/. A Szőlőbe vezető szekérut neve.

217. Szóló-hegyi gyümölcsös Szőlő-hegyi-gyümölcsös, -gyümölcsösbe /gy., 167/. ____ A Szólóhegyen lévő gyümölcsös neve.

218. Szór-rét Sző-riét, -re. /r., 207/.
____ Urb. térk.: Szór-réti Kat. térk.: Szór-rét
Mező: Szór-rét. ____ Olyan nehéz kaszálni, mint az erős szőrt borotválni, innen a neve. A jó kaszás is csak éles kaszával tudta vágni. Éppen ezért inkább vályogvetésre használják. A szór szó szerepel a földrajzi név előtagjaként.

219. Szór-réti-dűlő Sző-riéti-dűllő, -re. /u., 206/. ____ A szór-rét mellett húzódó szekérut neve.

220. Tárcos-hegy, -re. /sz., 146/. ____ Az adatközlők bizonytalan magyarázatot adtak. Egyesek szerint azért ez a neve, mert szántáskor a ló toporzékolt, tárcolt, nem akarta az ekét húzni a dombra. Más adatközlők szerint tulajdonosáról nevezték el. Ezt az állásfoglalást fogadom el. A környék minden tanyáját /ti. van Tárcos-tanya is/ tulajdonosáról nevezték el, nem lehet ez másként a Tárcos-tanya és Tárcos-hegy esetében sem.

221. Tárcos-tanya, -ra /tany., 145/. ____

Tulajdonosáról nevezték el. Ma Szöke-tarvák mondják, szintén tulajdonosáról.

222. Tarító-tag Tarító-tag, -ba /sz., 81/.
____ Mező: Tarító-tag. ____ A felszabadulás előtt a ref. tarító illetményföldje volt.

223. Tanya eleje ~, -re, -be /sz., 145/. ____
A Tárcos-tanya elejét nevezik így.

224. Tanya hátulja Tanya hátulja, -be /sz., 145/. ____ A Tárcos-tanya mögötti terület neve.

225. Telek ~, -re. L. Zöld-telek.

226. Termő-gyümölcsös Termő-gyümölcsös, -gyümölcsösbe, l. Középső-tábla.

227. Téti-kiskapu út Téti-kiskapu-út, -ra, /u., 240/. ____ Ózéből Nyírtét községbe vezető út neve.

228. Téti út Téti út, -ra /u., 239/. ____
Szintén Ózéről Nyírtét községbe vezető székérut neve.

229. Tilos ~, Tilozsba /r., 130/. ____
Körülkerített füves terület neve. A sok métely miatt tilos volt itt a legeltetés, innen ered az elnevezés.

230. Tökös ~, Tökösbe /r., 175/. ____ Természetes növényzetéről nevezték el.

231. Tökös-tó Tökös-tóu. -ra /r., 175/.
Urb. térk. : Tökös-tó. A Tökös nevű
területen egy kisméretű tó volt, ennek a neve.

232. Tul a Juha Tul a Juha, -ba, -ra /sz.,
73/. Tul van a Juhán, innen a neve. A 4-es
számu országos főútvonal két részre osztja. A ki-
sebbik rész a Kis-Tul a Juha /78/, a nagyobbik
rész Nagy-Tul a Juha /65/. A név a nép nyelv-
ében egy elemű: Tulajuha.

233. Tul a Juha-bajáró Tul a Juha-bajáróu. -
ra, /u., 66/. Tul a Juhára vezető szekérut
neve.

234. Új tag Új-tag. -ba /sz., 108/. A
földosztáskor osztották szét e területet, mely ad-
dig Orosz Sándor tulajdona volt, innen a neve.

235. Urbéri illetmény /r., sz., 102/.
Kat. térk.: Urbéri illetmény; Mező: Urbéri illet-
mény. Az adatközlők nem ismerik a nevet.
Az urbér rendezésekor az urbéres gazdák kap-
ták, innen a neve. Az urbéri térképen még nem sze-
repelt, de a kataszterin már igen.

236. Ürges-tanya -ba /l. 241/. Ter-
mészetes állatvilágáról nevezték el.

237. Vadmeggyes ~ Vadmeggyezsbe /sz., 260/.

_____ Pesty : "Vadmeggyes - minthogy mind ez előtt s kis részben jelenben is cserés bokros helyiség lévén, sok vad meggy termése után sajátította el nevét." Mező: Vadmeggyes. _____ Pestynek nyírtéti adatközlője szolgáltatta az információt. _____ A területet tehát természetes növényzetéről nevezték el.

238. Vágott ~ Vágodba /sz., 205. / _____

Kat. térk.: Vágott; Mező: Vágott. _____ Az adatközlők szerint a Nagy-táblából vágták ki, innen a neve. Ezt az információt nem fogadhatjuk el. E terület neve korábbi eredetű mint a Nagy-tábláé. Lőrincze Lajos említi Földrajzi neveink élete című munkájában, hogy "a fejszével végzett erdőirtásnak más neve vágás, amelyből örmagában is és összetételével is keletkeztek földrajzi nevek: Vágott..." /Lőrincze: i. m. 13/. _____ E földrajzi név az erdőirtással függ össze. Egykorú az irtás földrajzi névvel. A régiségben a falu határának nagyrésze erdő vált. Új szántóföld és legelő nyerése céljából szükséges volt az erdőt irtani. A kiirtott területet nevezték el irtásnak, illetve Vágottnak Székelyben is.

239. Varga-erdő Varg-erdőü. -re /sz., 148/.

____ Mező: Varga erdeje. ____ Régen erdő volt rajta. Egykori tulajdonosáról nevezték el. Az urbéri térképen Varga sor, kateszterin Varga erdő sora néven szerepel.

240. Varga-erdő-alsó Varga-erdőu-ásóu, -ra,
L.: Alsó-Varga-erdő.

241. Varga-erdő-árok Varg-erdőu-árok, -ba,
/4., 155/. ____ A Varga-erdő mellett húzódó árok neve.

242. Varga-erdő-felső Varga-erdőu-felsőu, -re,
l. Felső-Varga-erdő.

243. Varga-erdő-dűlő Varg-erdőu-dűllőu, -re,
/u., 162/. ____ A Varga-erdőre vezető szerénut neve.

244. Varga-erdő-sora l. Varga-erdő.

245. Varga-sor l. Varga-erdő.

246. Vas-híd Vas-híd, -ra, l. Nagy-híd.
____ Nevezik így is, mert vasból készült.

247. Veres-rét Veres-rét, -re /r., 245./
____ Urb. térk. Vörös-rét Mező: Veres-rét, régen nagy területen állt itt a víz, s a felszíne vörös volt a sok hínártól. ____ Szín szolgált névadóul.

248. Vitéz-ház Vitéssz-ház, -ho, /é., 128/.

_____ A Vitéz-tanyára épült magános házak és közvetlen környékének a neve. Vö.: Vitéz-tanya.

249. Vitéz-házi-kecke Vitéssz-házi-kecke, -ba,

1. Vitéz-tanya.

250. Vitéz-tanya Vitéssz-tanya, -ra, -ba, /ty.,

128/. _____ Hrt.: 1962.: "Vitéztanya, népesség 19, ház: 2."; Mező: Vitéz-tanya. _____ Szombaty Zoltán az első világháboruban vitézi érmet nyert, ezért kapott itt 17 hold földet, melyre tanyát épített, innen a neve. Mondják Vitéssz-tanyának és Szombati tanyának is. Az előbbi az ismertebb és sz elfogadottabb. _____ A felszabadulás után két család lakott benne, 1963-ban lebontották. Az ide telepített gyümölcsösnek a neve Vitéssz-házi-kecke.

251. Víz-álló Víz-álló, -ra /sz., 181/.

Az esőzések után sokáig megállt rajta a víz, innen a neve.

252. Vízlevezető-árok Vízlevezető-árok, -ba,

/cs., 257/. _____ A termelőszövetkezet építette és adta neki a nevet, víz elvezetésére szolgált.

253. Vízátároló Vízátároló, -ho, 1. Szőlő háta.

254. Zöld-ág Zöld-ág, -ra /sz., 233/.

_____ Kat. térk.: Zöldág Mező: Zöld-ág. _____

Egyes adatközlők szerint Zöldi nevű betyárról nevezték el, aki régen itt lakhatott. Más adatközlők szerint az itt lévő növényzet szíve szolgált névadóul. Ez utóbbi magyarázat a valószínűbb. A kis völgy /ág = völgy Berkó Lóránd i.m. 22/ növényzetéről kapta a nevét.

255. Zöld-ág ut Zöld-ági ut, -ra /u., 231/.

_____ Zöldág -tanyára, azon túl Nyíribronyba vezető szekérut neve.

256. Zöldág-tanya Zöldág-tanya, -ra /tany.,

232/. _____ Hnt. 1907: Zöldág tanya, lélek 25.",

Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa 1945: "Zöld-ágtanya, lélek 115.", Hnt.: 1962: Zöldágtanya.

_____ A Zöldág nevű dűlőben lévő tanyát nevezték így, melyet néhány éve lebontottak. A felszabadulás előtt közvetlen Burger-család egyik majorja volt itt.

257. Zöld-telek Zöld-telek, -ra /sz., 161/.

_____ Kat. térk.: Zöldtelek. _____ Mező: András is

említi, elpusztult névnek ítéli. /Mező: i.m. 170/.

A név azonban nem pusztult el, sőt igen gyakori használatú. A falusiak szerint valamikor itt volt Székely, csak később építették a mai helyére.

E véleményem sem helytálló. Okiratok bizonyítják, hogy nem így van. Való igaz, hogy ez a hely az őskorban is lakott volt. Lásd a történeti résznél. Valószínű az is, hogy e hely egy elpusztult középkor-i falu nevét és emlékét őrzi. Régészeti leletek is valószínűsítik. Győrffy György közlése alapján tudjuk, hogy a telek szó elpusztult települést jelent, hiszen a tatárjáráskor vagy közvetlenül utána elnéptelenedett egyháztalan falvakat illettek ezzel a névvel, szóval /Győrffy György, Emlékkönyv a Turkevei Múzeum fennállásának tizedik évfordulójára, 35-38/. Az összetett földrajzi név két tagja nem egykorú. A második tag igen korai eredetű lehet /Vö. Győrffy Gy.: i.m./. az előtag csak jóval később járulhatott hozzá. A terület ma is mondják Teleknek is. Egykori okmányok 1316-ban Hyllateluke /Anjou Okm. I., 402. Kállay Lev. I, 85/, 1331-ben egy Székellyel szomszédos Julitelu ky /Juliteluki ~ Julitelke/ possessiót említnek. Valószínű Juli-telek lehetett a középkorban a mai Zöld-telek helyén. A ma is élő földrajzi név zöld előtagját a három oldalról körülszegélyező zöld legelőről kaphatta.

258. Zsilip ~, --re /zsilip, cs., 252/. _____

A Nagy-kandálisba ömlő csatorna és a ráépített szabályozó-rendszer neve.

259. Zsinór ut Zsinór ut, -ra /u., 210/.

_____ A 4-es számú főutvonalról vezet Óze-tanyára.
Olyan egyenes, mint a kifeszített zsinór, innen a
neve.

260. Zsombokos ~, Zsombokosba, /sz., 69/.

_____ Urb. térk. : Zsombokos Mező: Zsombokos.

_____ Régen rét volt itt, tele zsombékkal, innen a
neve. Illeszkedéssel lett a növénynévből Zsombokos helynév.

261. Zsombokos-dűlő Zsombokos-dűlő, -re

/u., 68/. _____ A Zsombokosba vezető szekérut
neve.

T É R K É P

= = = = =

1. Nagy-gödrök-dűlő-ut	11. Csere-árok
2. Szőke-zug	12. Cigány-gödrök
3. Epres-kert	13. Orosz-kuria
4. Kertalja	14. Orosz-féle szőlő
5. Demecseri ut	15. Orosz-major
6. Alsó-Dózsa	16. Dózsa György utca
7. Cseszpítális	17. Tsz-telepi ut
8. Kaszáló	18. Berkeszi ut
9. Felső-Dózsa	19. Csere-alja
10. Csere	20. Bogdányi ut

21. Templom-tér	48. Temető-háta
22. Templom-kert	49. Nagy-kuria
23. Kastély-kert	50. Burger-kastély
24. Homok-hegy	51. Óvoda-kert
25. Kapitány út	52. Kossuth Lajos utca
26. Petőfi -köz	53. Kertalja
27. Kereszt-út	54. Kuria
28. Cigány-gödör	55. Kuria-út
29. Petőfi utca	56. Kis-kuria
30. Fűzes	57. Cigány-telep
31. Zug	58. Határ-fasor
32. Református parókia-kert	59. Juha alja
33. Szeles	60. Dohos
34. Autóbuszmegálló	61. Hatfa-rét
35. Kertalja	62. Kis-zsombokos
36. Fűzes-árok	63. Nagy-Zsombokos
37. Temető-út	64. Juhahátulja
38. Szőlős alja	65. Nagy-Tul a Juha
39. Vármegye-árok	66. Tul a Juha bejáró
40. Kertalja	67. Csillag-hegy
41. Nyírtéti út	68. Zsombokos-dűlő
42. Temető-hegy	69. Zsombokos
43. Temető	70. Kis-Juha
44. Temető-árok	71. Juha-dűlő
45. József Attila utca	72. Nagy-Juha
46. Burger majorja	73. Tul a Juha
47. Zsidó-temető	74. Csillag

75. Búdös-tó	104. Repülő-híd
76. Hosszu föld	105. Akasztó-hegy
77. Juha	106. Csik-gát-dűlő
78. Kis-Tul a Juha	107. Csik-gát
79. Csingálos	108. Uj-tag
80. Hosszu-hegy alja	109. Poros-hegyi-ut
81. Farító-tag	110. Poros-hegy
82. Juha-laposi-dűlő	111. Kerdőliaparti-dűlő
83. Balogh-kert	112. Fűves-kert
84. Céres	113. Orosz-tag
85. Bika-gödör	114. Szakcsoport
86. Hosszu-hegy	115. Karács-ory-hegy
87. Pap-tag-dűlő	116. Szolnok rétje
88. Állami-erdő	117. Nagy-malom- ut
89. Égett-malom	118. Dög-tér
90. Berce-hegyi-erdő	119. Kis-gödrök
91. Pap-tag	120. Komló-kert
92. Király-hegy	121. Gazdák erdeje
93. Irtás-erdő	122. Dinnyés
94. Berce-hegy	123. Szolnok
95. Nagy-gödrök	124. Szolnok-pusztá
96. Juha-árok	125. Malom-rét
97. Irtás I.	126. Fűves-kerti-dűlő
98. Bukó	127. Karácsi ut
99. Bukó-dűlő	128. Vitéz-tanya
100. Berce-hegyi-ut	129. Buzogány-kut-lapos
101. Árpás-kert	130. Tilos
102. Urbéri-illetmény	131. Malom-sziget
103. Rádi Feri erdeje	132. Csikólegelő

133. Háromsarku-föld	161. Zöld-telek
134. Forgóy-tábla	162. Varga-erdő-dűlő
135. Biróné-kaszáló	163. Burger-féle-szőlő
136. Kecskés-hegy	164. Forrás-hegy
137. Sőrés-kut-laposa	165. Kis-erdő
138. Hatfa erdeje	166. Nincsteleknek legelője
139. Bikalegelő	167. Szőlő-hegy
140. Mózsai-hegy	168. Szőlő eleje
141. Biróné-erdeje	169. Burger-erdő
142. Peres-erdő	170. Forrás
143. Deák-hegy	171. Forrás-rét
144. Kotló	172. Piatalos I.
145. Tánkos-tanya	173. Szőlő-háta
146. Tánkos-hegy	174. Szőlő
147. Nagy-híd	175. Tökös
148. Varga-erdő	176. Kétárok-köz
149. Kőkényes	177. Kotlár-hegy
150. Mózsai-erdő	178. Burger-erdő hátulja
151. Kis-gyümölcsös	179. Határ-fasor
152. Disznó-legelő	180. Oroszág-lapos
153. Felső-Varga-erdő	181. Víz-álló
154. Alsó-Varga-erdő	182. Orosz-récés
155. Varga-erdő-árok	183. Szilágyiak földje
156. Irtás II.	184. Kis-híd
157. Leány-hegy	185. Péter-tó
158. Kövesúti-kocka	186. Nagy-tó-hegy
159. Kapu-kocka	187. Lőtér
160. Szőlő-hegyi-dűlő	188. Feri-hegy

189. Halas-tó	217. Kis-erdő
190. Szőlő alja	218. Tihanyi dűlő
191. Pap-kaszáló	219. Ózesi-szőlő
192. Burger-féle háromsarku föld.	220. Kerek-tó
193. Nagy-tó	221. Nagy-legelő
194. Ibrony-oldali-tábla	222. Erdő-szeg
195. Páfrányos-hegy	223. Nagy-erdő-szeg laposa
196. Vintároló	224. Oláh-csárda
197. Burger-récés	225. Csárda-kert
198. Récés-fasor	226. Pecere
199. Kis-karális	227. Óze-kerület
200. Nagy-tó hátulja	228. Óze-gyümölcsös
201. Kopláló	229. Nagy-Óze-rét
202. Nagy Feri tanyája	230. Nagy-erdő-szeg
203. Fiatalos II.	231. Zöldági-út
204. Szik	232. Zöldág-tanya
205. Vágott	233. Zöld-ág
206. Szőr-réti-dűlő	234. Kerek-Óze-rétje
207. Szőr-rét	235. Óze
208. Dohos-tó	236. Pap-rét
209. Óze-rét	237. Erdőmalja
210. Zsivór-út	238. Nagy-erdő
211. Gyümölcsös alja	239. Téli út
212. Középső-tábla	240. Téli-kiskapu-út
213. Dírvyás-tábla	241. Urge-tanya
214. Nagy-tábla	242. Erdő-hát
215. Kincses	243. Erdő-háti-kocka
216. Kis-malom-rét	

- 244. Szarkás-berek
- 245. Veres-rét
- 246. Barkaszi-hegy
- 247. Nagy-karális
- 248. Külső-Nagy-erdő-dűlő
- 249. Gál-ferék
- 250. Nyárfás
- 251. Kis-erdő
- 252. Zeilip
- 253. Szálfa-dombi-ut
- 254. Nyirkos-sziget
- 255. Nagy-laposi ut
- 256. Nagy-lapos
- 257. Vízlevezető-árok
- 258. Erdő-föld
- 259. Szérűskert
- 260. Vadmeggyes
- 261. Szálfa-domb
- 262. Sugoró-árok
- 263. Sugoró-alja
- 264. Sugoró
- 265. Homokos-dűlő
- 266. Nagy-gyümölcsös.

SZEKELY

1 : 20 000

Demecser

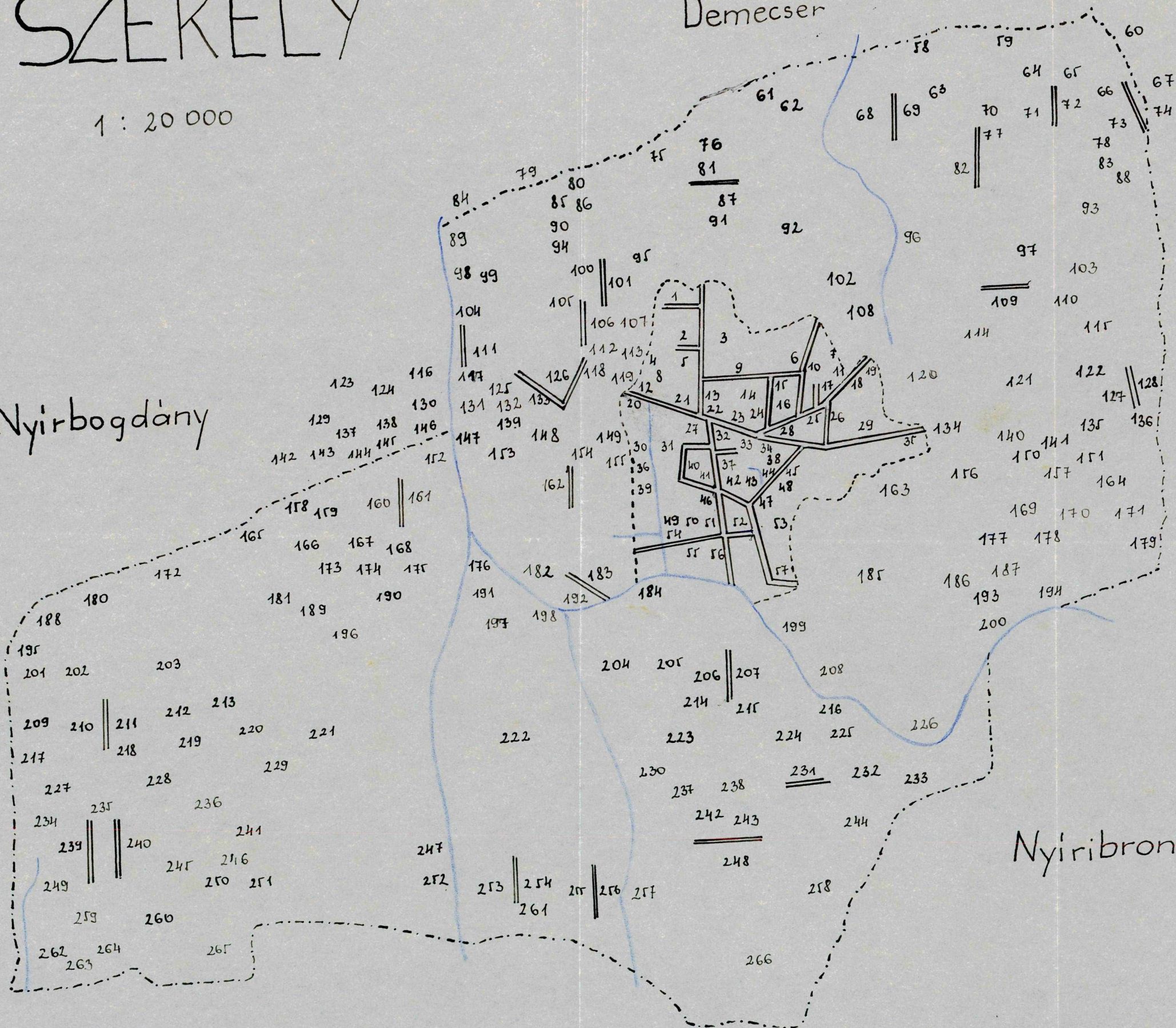
Berkesz

Nyirbogdány

Ramocsaháza

Nyiribrony

Nyirtét

B.

A FÖLDRAJZI NEVEK SZINTETIKUS VIZSGÁLATA

Ha végigtekintünk a földrajzi nevekkel foglalkozó elméleti és gyakorlati jellegű munkák irodalmán megállapíthatjuk, hogy a földrajzi nevek típusaik megtalálásában nincs teljes egység. Két alapvető munkára /egyik elméleti, másik gyakorlati/ vezethetjük vissza az erre vonatkozó állásponthoz.

1947-ben Berkó Lóránd kiadta Nyírádmente földrajzi nevei című munkáját. Ebben a földrajzi neveket a következőképpen csoportosította: településnevek, víznevek, határnevek és idegen eredetű nevek.

A településnevekhez sorolja a helységneveket és belterületi neveket, a víznevekhez a vízrajzi tulajdonneveket és vízrajzi közneveket, a határnevekhez a térsziformaneveket, természeti és dologi neveket, hagyományhoz kötött neveket, gazdaságtörténeti neveket és a birtokos névével formált neveket /Berkó Lóránd, Nyírádmente földrajzi nevei, Bp., 1947 MNy TK. 74. sz./

A névélettani kérdések első elméleti megfogalmazója Lőrincze Lajos. Névtipológiájának váza a következő: természeti nevek, mesterséges ^{műveltség} nevek,

eseménynevek /Lőrincze : Földrajzi neveink élete, 1947, Debrecen, 1967/.

A földrajzinévkatatók nagy része Lőrincze tipológiáját veszi alapul, de találunk olyan gyakorlati munkákat is, amelyek Berkó művein alapulnak.

Sebestyén Árpád Egy s más az élő dűlőnévanyag-ról című írásában /Névtudományi vizsgálatok 1960. 62-85/ a tipizálás alapjául nemcsak a nevet veszi, hanem a nevet és a név által jelölt objektumot is. Hogy ez miért szükséges, arra jó példa a szegedi Baktó. Ha a név a tipizálás alapja akkor víznev, ha az objektum, akkor városrésznev /Incefi Géza: Szeged környékének földrajzi nevei, 11/.

Zsolnai József is indokoltak látja a neveken alapuló tipizálás mellett az objektumokat is figyelembe vevő tipizálás bevezetését /Zsolnai: A lakosság földrajzi név-ismeretének vizsgálata: Magyar Nyelvőr 91. évf. 2. sz/.

Incefi Géza A földrajzi nevek tipológiájáról és vele összefüggő kérdésekről szóló írásában / A SZTKFTK, 1965/ új névtipológiát alkotott. Csoportosítása jelentéstani rendezésén alapul: természeti nevek, műveltségnevek, asszociációs nevek, kategorizálhatatlan nevek. Eddig ez is a Lőrincze-féle

tipológia. Új szempont, hogy a fentiekén túl a neveket két csoportba osztja: direkt nevek /a víz, a föld és az utcák megnevezésének természetes módja magából a vízből, vagy a földből kiinduló szemlélettel valamely tulajdonságának, sajátosságának megjelölése pl: Görbetó, Keskenysík, Szárazér/, indirekt nevek /gyakran nem maga a víz, a föld, hanem a rajta lévő növények, állatok, tereptárgyak, a területen lejátszódó események, a terület felhasználása, birtoklása, stb, a víz, a föld meghatározója, pl: Kölestó, Szélsősor, Makói utca/. Irczefi szerint e két névtípus elkülönítésével a vizsgált terület névadásának alapvető vonásait tárjuk fel, mert nem csupán az világlik ki, hogy a táj valamely alakulatának mi a tipikus neve, hanem arról is tájékozódhatunk így, hogy a névadás leggyakrabban milyen szemléleti módon alapul /Irczefi: i, m. 125/. Sajnos Irczefi csak még jelzi későbbi munkájában részletesen ismertetendő tipológia rendszerét.

Berkó munkája sugallja, de főképp Irczefi említi, hogy a nevek tipológiája jelentéstani rendszerezésén alapul, az alakutani szempont csak másodrendű, kisebb területeknél figyelmen kívül hagyható. /Berkó: Nyírárdmenti földrajzinevei, 1947; Irczefi: A földrajzi nevek tipológiájáról, 1965./

Irczeffi azt a következtetést is levoja, hogy a határrésznevek csak egészeⁿ kis csoportjánál állapítható meg szoros kapcsolat a jelölt táj és a név közⁿévi értelmű jelentés^{tar}talma között, ezért a név jelentés^{tar}talma általában nem segíti a név magyarázatát, mint a közⁿeveknél /Irczeffi: i.m. 129/. Sok név típusba sorolása igen nehéz, más-más szemlélet alapján más-más típusba sorolhatunk egy-egy nevet. Lásd a szegedi Baktó esetébeⁿ..

Munkám e részébeⁿ a jelentés^{tar}i rendszerezéseⁿ alapuló szempont érvényesítése mellett az alak^{tar}i szempontok figyelembevételével típusokba soroltam Székely földrajzi neveit. Tipológiámba minden földrajzi név szerepel, de csak egyszer. Jeleⁿtés^{tar}i rendszerezéssel csoportosítottam a neveket, s az egyes csoportokⁿ, alcsoportokⁿ belül alak^{tar}ilag elkülönítettem őket. Alkalmazott tipológiám Lőrincze névélet^{tar}i típusaiⁿ alapul.

- I. Természeti nevek
- II. Műveltségi nevek
- III. Eseményⁿek
- IV. Kategorizálhatatlanok

I. Természeti nevek

Amikor az ember és a táj között még "tiszta" semmiféle kapcsolat, az elnevezés alapja csak a természetes változatlan táj lehet, névadóul, az embertől független táji adottságok szolgálnak /Lőrincze: i.m. 5/. E nevek úgy keletkeznek, hogy az ember a földfelszínnek valamely részét, mely a többitől megjelenési formájában különbözik, elnevezi. Általános megjelölésre szolgáló közszó válik tulajdonnévvé /Hegy, Tó, stb./ De szükségessé válik a táj több hasonló pontjának egymástól megkülönböztetése, egyértelmű nevek adása. A megkülönböztetés alapja a földfelszíni alakulások nagysága, mérete, helyzete és minősége.

1. Nagyság, méret szerint

A földfelszíni alakulások nagysága, méret szerinti való differenciálása az elnevezés alapja.

a. / Melléknév + köznév

Hosszú-föld, Hosszú-hegy, Kis-erdő, Kis-kapális,
Nagy-erdő, Nagy-kapális, Nagy-lapos, Nagy-legelő,
Nagy-tó.

b. / Melléknév+köznév+k többesszám jel

Kis-gödrök, Nagy-gödrök.

c. / Melléknév + helynév + s melléknévképző

Kis-Zsombokos, Nagy-Zsombokos.

d. / Melléknév " névutó + névelő + helynév

Kis-Tul a Juha, Nagy-Tul a Juha.

2. Külső formájuk szerint:

A tájrészlet külső formája alapján történik a megkülönböztetés.

a. / Melléknév + köznév

Kerek-tó.

b. / Számnév + köznév + -u melléknévképző + köznév.

Háromsarku-föld.

3. Helyzet, fekvés szerint:

A tájrész helyének, fekvésének meghatározásánál a szilárd pont az elnevező /település/ akihez viszonyítva közelebb vagy távolabb, jobbra, vagy balra fekszenek a táj egyes pontjai /Lőrincze: i.m. 8/.

a. / Köznév

Forrás

b. / Köznév + köznév

Csere-árok, Erdő-hát, Erdő-szeg, Forrás-hegy, Forrás-rét, Forrás-tó, Sugoró-árok.

c. / Köznév + köznév + köznév + köznév

Szálfá-domb-rét.

d. / Melléknév + köznév + köznév

Nagy-erdő-szeg, Nagy-tó-hegy.

e. / Számnév + köznév + köznév

Kétárok-köz.

f. / Névutó + névelő + helynév

Tul a Juha

g. / Köznév + -s melléknévképző + köznév

Récés-fasor.

h. Köznév + köznév + egyesszám 3.sz. birt. rag.

Csere-alja, Erdő alja, Kertalja, Sugoró alja.

i. Köznév + határozószó + egyesszám 3.sz.

birt. rag.

Kerthátulja.

j. Melléknév + köznév + köznév + egyesszám

3. sz. birt. rag.

Hosszu-hegy alja.

k. / Melléknév + köznév + határozószó + egyes-

szám 3.sz. birt. rag.

Nagy-tó hátulja.

1. / Melléknev + köznev + köznev + köznev +
+ egyes szám 3. sz. birt. rag.

Nagy-erdő-szeg laposa.

4. / Természeti viszonyok szerint:

Az ember a táj részeit sokszor a hozzá kapcsolódó
természeti tényezőkről /növényzet, állatvilág, ta-
laj, hőmérséklet, stb/ nevezi el.

- A. / Növényzetéről nevezték el:

A feltűnő növényzet alkalmassá válhatott a táj el-
nevezésére.

- a. / köznev

Csere

- b. / köznev + köznev

Hatfa-rét, Karácsony-hegy, Komló-kert, Pap-rét,
Szőr-rét.

- c. / köznev + köznev + köznev

Szálfá-domb, Buzogány-kut-lapos.

- d. / Köznev + -s melléknévképző

Csifálos, Püves, Kőkényes, Zombokos, Tökös.

e. / Köznev + -s melléknévképző + köznev

Füves-kert, Páfrányos-hegy, Tökös-tó.

f. / Melléknév + köznev + -s melléknévképző

Vadmeggyes.

B. / Allatvilágról neveztek el

Az egyes táj jellegzetes állatvilága is lehet a névadás alapja /vador élő állatokról van szó/.

a. / Köznev + köznev

Úrge-tanya.

b. / Köznev + -s melléknévképző

Récés.

c. / Köznev + -s melléknévképző + köznev

Szarkás-berek.

C. / A talaj minőségéről neveztek el.

A talaj minősége is iroditka lehet az elnevezések:

a. / Köznev

Kotló, Páskom, Szik.

b. / Köznev + köznev

Erdő-föld, Homok-hegy.

c. / Köznév + -s melléknévképző

Kíncses.

d. / Köznév + s melléknévképző + köznév

Homokos-dűlő, Homokos-hegy, Kíncses-hegy, Nyirkos-sziget, Poros-hegy.

D. / Éghajlatáról nevezték el

A tájrészlet környezettől elütő éghajlata is gyakran névadónak szolgál.

a. / Köznév

Sugoró.

b. / Köznév + -s melléknévképző

Szeles

E. / Színéről nevezték el

A táj egyes részeinek a környezettől eltérő színe is lehet névadó.

a. / Melléknév + köznév

Zöld-ág, Zöld-telek, Veres-rét.

F. / Szagáról nevezték el

a. / Köznév + -s melléknévképző

Pohos

b. / Köznév + -s melléknévképző + köznév

Büdös-tó, Pohos-tó.

Természeti név összesen:

Alaktaí szerkezet	Magy-ság mér.	Küls. form.	Hely-zet felsz.	Növ.-zet	Ál-lat vil.	Ta-laj	Ág-haj-lat	Szín	Szag	Össze-se
Köznev	-	-	1	1	-	3	1	-	-	6
Köznev + köznev	-	-	7	5	1	2	-	-	-	15
Köznev + köznev + köznev	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Köznev + köznev + köznev + köznev	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Köznev + -s mellnévkép.	-	-	-	5	1	1	1	-	1	9
Köznev +-sképz. +köznev	-	-	1	3	1	5	-	-	2	12
Köznev + köznev + e. sz. 3. sz. birt. r.	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Köznev + határozószó + e. sz. 3. sz. birt. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Melléknév + köznev	9	1	-	-	-	-	-	3	-	13
Melln. +köz. +köznev	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Mellékn. + névutó + névelő+helynév	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mellékn. +köznev+ k-jel	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Mellkéknév + -s képző + helynév	2	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Melléknév+köznev+köznev + e. sz. 3. sz. birt. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Melléknév+köznev+köznev +köznev+e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Melléknév+köznev+határozó+ e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Számnev +köznev+köznev	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Számnev+köznev+ -u-kép.	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Névutó+névelő+helynév	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Természeti név össz:	15	2	22	17	3	11	2	3	3	78

A 78 természeti név a teljes névkészlet 21,2 %-a. A táblázatból leolvasható, hogy a táj részeit legtöbbször helyzet, fekvés szerinti, illetve növényzete alapján nevezték el. 8 esetben éghajlat, szín, szag szolgált névadóul.

Az alaktaí csoportosításból megállapítható, hogy a természeti nevek nagy része szóösszetétel, a legtöbb esetben

köznev + köznev, illetve melléknév + köznev. Az
-s melléknévképző is gyakori használatu: 24 esetben.

II. Műveltségi nevek

Az emberek a tájjal kapcsolatos cselekményei
növelik a különböző tájrészek egymástól való megkülönböztetésének, azaz új nevek keletkezésének a
szükségességét, de egyszersmind annak a lehetőségét
is megadják, mi^hogy a fontosabbá vált helyzet a rajta
töltendő megváltoztatás különbözőteti meg a változatlan tájtól, s a megváltoztatás módja, formája az
egyéb módon változott tájrésztől /Lőrincze: i.m.12/.

A műveltségi nevekhez tartozó földrajzi neveket három csoportba osztottam:

1. Tulajdonképpeni műveltségnevek
2. Birtoklásra vonatkozó nevek
3. Hivatalos nevek

A. Tulajdonképpeni műveltségnevek

Az e csoportba tartozó nevek az emberek a tájhoz
fűződő fontosabb cselekményei alapján keletkeznek. A
fent említett Lőrincze - meghatározás is elsősorban
erre a csoportra vonatkozik. Ide sorolom a pásztor-
kodásra, halászatra, földművelésre, erdőirtásra,

erdőtelepítésre, gyümölcsstermesztésre, valamint a különböző tájrészekre épített objektumokra és dűlőutakra vonatkozó neveket.

I. Pásztorkodásra vonatkozó nevek

A határban legeltetésre használt terület funkciójáról nevezik el.

a. / Köznev + köznev

Diszólegelő, Csikólegelő, Bikalegelő.

b. / Ige + -s képző

Tilos /D. Bartha Katalin: A magyar szóképzés története, 88/

c. / Köznev + -s melléknévképző + köznev + köznev + e. sz. 3. sz. birt. r.

Sőrés-kut laposa.

d. / Köznev + -a képző

Juha

II. Halászatra vonatkozó nevek

A halászzal kapcsolatos cselekmény viszonylag állandó helyhez van kötve. Az erre vonatkozó neveket az objektum funkciójáról, helyzetéről vagy állatvilágáról alkották meg. Berkó Lóránd vízelvezéseiről

halászáttal kapcsolatos vagy élőhalról elvezett csoport vagy kategória név /Berkő Lóránd: i. m. 14./

1. Funkciójáról neveztek el

a. / Köznev

Zsilip.

b. / Köznev + -ra helyhatározórag

Pecere /Feltéhető, hogy így van, de adatokkal nem sikerült bizonyítani/.

c. / Ige + -ó melléknéviige név képző

Bukó.

d. / Köznev + köznev

Vízlevezető-árak, Vízátroló.

2. Helyzet, fekvés szerinti

a. / Számnev + -s melléknévképző + köznev

Négyes-kanális.

3. / Állatvilágáról neveztek el

a. / Köznev + -a melléknévképző + köznev

Halas-tó.

III. Földművelésre, erdőirtásra, erdőtelepítésre
vö"atkozó nevek.

Be"kő Lórá"n az idetartozó neveket a gazdaság-
törté"eti nevekhez sorolja /Be"kő: i.m. 33/.

A tájváltoztatás leggyakoribb oka földművelés-
hez szükséges terület nyerése, s egyik leggyakoribb
formája az erdőirtás. Több tájrészt neveztek el a
kiirtott erdő alapján. Gyakran a kiirtott erdő helyé-
re újat is telepítettek.

Az idetartozó nevek is differenciálhatók nagy-
ság, méret, helyzet, fekvés, forma és természeti
viszonyok szerint.

1. Nagyság, méret szerint

a./ Melléknév + köznév

Nagy-tábla

b./ Melléknév + helynév

Kis-Irtás, Nagy-Irtás.

2. Helyzet, fekvés szerint

a./ Helynév + köznév

Juha-árok, Juha-hegy, Juha-lapos, Irtás-erdő, Irtás-
dűlő.

b. / Köznev + köznev

Határ-fasor,

c. / Helynev + számnev

Irtás I., Irtás II.

d. / Helynev + köznev + egyesszám 3.sz. birt. r.

Juha-alja.

e. / Helynev + ^{határozó} névutó + egyesszám 3.sz. birt. r.

Juha hátulja.

3. / Forma szerint

a. / Köznev

Irtás, Telek, Vágott.

4. / Növényszetéről nevezték el

a. / Köznev

Kaszáló

b. / Köznev + -s melléknévképző

Nyárfás.

c. / Köznev + -s melléknévképző + köznev

Árpás-kert.

5. Izéről nevezték el

a. / Köznev + -s melléknévképző + köznev

Moslékes-árok

6. / Talaj minőségéről nevezték el

a. / Köznev + köznev

Víz-álló .

7. / Koráról nevezték el

a. / Melléknév + köznev

Új-tag.

IV. Gyümölcstermesztésre vonatkozó nevek

Az utóbbi két évtizedben a határ nagyrészt gyümölcsösrel telepítették be. Ezért sorolom külön csoportba a neveket, melyek az előző csoportosításhoz hasonlóan differenciálható.

1. / Nagyság, méret szerint

a. / Számnev + köznev + -s melléknévképző

Nyolc-holdas.

b. / Melléknév + köznev + -s melléknévképző

Kis-gyümölcsös, Nagy-gyümölcsös.

2. / Külső forma szerint

a. / Köznev + köznev

Kutyamelv.

3. / Helyzet, fekvés szerint

a. / Köznev + köznev

Kapu-kocka

b. / Köznev + -i melléknévképző + köznev

Kövesuti-kocka.

c. / Köznev + köznev + -i melléknévképző +
+ köznev.

Erdő-háti-kocka, Vitéz-házi-kocka.

d. / Köznev + köznev + -i melléknévképző
+ -s melléknévképző

Szőlő-hegyi-gyümölcsös

e. / Köznev + köznev + egyesszám 3.sz. birt.r.

Szőlő alja, Szőlő eleje

f. / Köznev + határozószó + egyesszám 3.sz.
birt. r.

Szőlő hátulja.

g./ Köznev + -s melléknévképző + köznev
+ egyes szám 3.sz. birt.r.

Szőlős alja.

h./ Melléknév + köznev

Középső-kocka, Középső-tábla.

i./ Helynev + köznev + -i melléknévképző +
köznev

Ibróy-oldali-tábla, Ibróy-oldali-kocka.

j./ Helynev + -i melléknévképző + köznev

Ibróyi-kocka.

4./ Koruk alapjáról nevezték el

a./ Melléknév + -s melléknévképző

Pistalos.

b./ Melléknév + -s melléknévképző + számnev

Pistalos I, Pistalos II.

c./ Melléknév + köznev + -s melléknévképző

Termő-gyümölcsös.

5./ Miőségeről nevezték el

a./ Köznev + köznev

Szakcsoport.

6./ Növényszetéről nevezték el

a./ Köznév

Szőlő /B/, Szőlő /K/.

b./ Köznév + köznév

Szőlő-hegy /B/, Szőlő-hegy /K/.

c./ Köznév + -s melléknévképző

Dinnyés.

d./ Köznév + -s melléknévképző + köznév

Dinnyés-kocka, Dinnyés-tábla, Epres-kert.

V. Objektumokra vonatkozó nevek

Objektum fogalmán ebben az esetben a különböző területre létesített építményeket értem. A területet erről az objektumról vagy a közelben lévőről nevezték el. Nagyság, méret, helyzet, fekvés, minőség és funkció alapján ezek is differenciálhatók.

1./ Nagyság, méret szerint

a./ Melléknév + köznév

Kis-híd, Kis-kuria, Nagy-híd, Nagy-kapu, Nagy-kuria, Nagy-kert.

b. / Melléknév + köznév + köznév

Kis-malom-rét, Nagy-malom-rét.

2. / Külső forma szerint

a. / Köznév

Kastély.

3. / Helyzet, fekvés szerint

a. / Tulajdonnév

Csillag

b. / Tulajdonnév + köznév

Csillag-hegy

c. / Köznév + köznév

Csárda-kert, Kastély-kert, Kuria-híd, Malom-sziget,
Malom-rét, Ovoda-kert, Templom-kert, Temető-árok,
Temető-hegy.

d. / Köznév + -a melléknévképző

Génes.

e. / Köznév + köznév + egyesszám 3.sz. birt.r.

Temető háta, Tálya eleje.

f. / Köznév + határozószó + egyesszám 3.sz.
birt.r.

Tálya hátulja.

g. / Helynév + -i melléknévképző + köznév
Ibronyi-esatorna.

h. / Tulajdonnév + köznév + egyesszám 3.sz.
birt. r.
Hatfa-erdeje.

i. / Melléknév + köznév + köznév
Református templom-kert, Református parókia-kert.

4. / Miőségségről neveztek el
a. / Köznév + köznév
Vas-híd.

5. / Növényszetéről neveztek el.
a. / Köznév + köznév
Zöldág-tanya

6. / Szagáról neveztek el
a. / Köznév + köznév
Dög-kut, Dög-tér.

7. / Állatvilágáról neveztek el
a. / Köznév + -s melléknévképző + köznév
Halas-tó.

8. / Funkciójáról neveztek el

a. / Köznév

Porta, Fáy, Kuria, Temető.

b. / Köznév + köznév

Futball-pálya, Repülő-híd, Sportpálya, Sporttelep,
Tsz-telep.

VI. Dűlőkre és egyéb utakra vonatkozó nevek

Idesorolom a határban található dűlőutak valamit
belterület földutjaitak neveit, amelyek nem tekin-
thetők hivatalos neveknek. E nevek adásánál a külső
forma és a helyzet, fekvés játszott szerepet.

1. / Külső forma szerinti

a. / Köznév

Zug

2. / Helyzet, fekvés szerinti

a. / Köznév

Buszmegálló, Autóbuszmegálló

b. / Helynév + köznév

Juha-dűlő, Zombokos-dűlő.

c. / Köznév + köznév

Bukó-dűlő, Kerezt-ut, Kuria-ut, Mű-ut, Temető-ut,
Templom-tér, Zsiór-ut.

d. / Köznév + köznév + köznév

Csik-gát-dűlő, Pap-tag-dűlő, Szálfa-domb-dűlő.

e. / Köznév + -i melléknévképző + köznév

Zöldágyi-ut, Karálieparti-dűlő.

f. / Köznév + -s melléknévképző + köznév

Köves-ut.

g. / Köznév + köznév + -i melléknévképző +
köznév

Ször-réti-dűlő, Szőlő-hegyi-dűlő.

h. / Köznév + -s melléknévképző + köznév + -i
melléknévképző + köznév

Fűves-kerti-dűlő, Poros-hegyi-ut.

i. / Helynév + -i melléknévképző + köznév

Réti ut, Karászi ut.

j. / Helynév + -i melléknévképző + köznév
+ köznév

Péti-kisbapu-ut,

k. / Helynév + köznév + -i melléknévképző
+ köznév.

Juha-laposi-dűlő.

l. / Melléknév + köznév

Alvég, Felvég, Nagy-kapu, Új-sor.

m. / Melléknév + helynév + köznév

Külső-Nagyerdő-dűlő

n. / Melléknév + köznév + -i melléknévképző
+ köznév

Nagy-laposi-dűlő, Vasz-telepi út.

ny. / Melléknév + köznév + -k többesszám jel
+ köznév + köznév

Nagy-gödrök-dűlő-ut.

o. / Névutó + névelő + helynév + köznév

Tul a Juha-bejáró

Tulajdonképpeni műveltség név összev.

Alakta ⁿ i szerkezet	Nagy- ság	For- ma	Hely- zet	Funk- ció	Név- zet	Al- lat vil.	M sz. n.	sz. szag i m	kor	0
<u>Pásztorokodás</u>										
Köz ⁿ év+köz ⁿ év	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Köz ⁿ év + -a képző	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köz ⁿ év+ -s képző+köz ⁿ év+ e. sz. 3. sz. birt. r.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Ize+ -s képző -	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Ö s s z e s e " :	-	-	-	6	-	-	-	-	-	6
<u>Halászat</u>										
Köz ⁿ év	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köz ⁿ év+köz ⁿ év	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Köz ⁿ év + -ra rag.	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köz ⁿ év+ -s képző + köz ⁿ év	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Szám ⁿ év+ -s képző+köz ⁿ év	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ige + -ó képző-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Ö s s z e s e " :	-	-	1	5	-	1	-	-	-	7
<u>Földművelés</u>										
Köz ⁿ év	-	3	-	-	1	-	-	-	-	4
Köz ⁿ év + köz ⁿ év	-	-	3	-	-	-	1	-	-	4
Köz ⁿ év+ szám ⁿ év	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Köz ⁿ év + -a-képpző -	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Köz ⁿ év+ -sképző+köz ⁿ év	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Mellék ⁿ év + köz ⁿ év	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Mellék ⁿ év + hely ⁿ év	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Hely ⁿ év + köz ⁿ év	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3
Hely ⁿ év+köz ⁿ év+e. sz. 3. sz. b. r. -	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Hely ⁿ év+ ⁿ évutó+e. sz. 3. sz. br. -	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Ö s s z e s e " :	3	3	10	-	3	-	1	1	-	22

Alaktani szerkezet	Nagy- ság	For- ma	Hely- zet	Funk- ció	Név. zet.vil.	All. min.	sz. szag.	kor	Össz.
<u>Gyűjtőcsenderelés</u>									
Köznév	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Köznév+köznév	-	1	1	-	2	-	-	-	4
Köznév + -s képző	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Köznév+ -s képző+köznév	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Köznév4 -i képző+köznév	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köznév+köznév+ -i képző +köznév	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Köznév+köznév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Köznév+köznév+ -i képző +köznév+ -s képző	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köznév+határozószó+e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köznév+ -s képző+köznév + e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Melléknév + köznév	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Melléknév+köznév+ -s kép. 2	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Melléknév+ -s képző	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Melléknév+ -s képző + számnév	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Helynév+ -i képző+köznév.	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Helynév +köznév. + -i kép- ző+köznév.	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Számnév+köznév+ -s képző	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Ö s s z e s e n :	3	1	15	-	8	-	1	-	32
<u>Objektum</u>									
Tulajdonnév	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Tulajdonnév+köznév	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Tulajdonnév+köznév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köznév	-	1	-	4	-	-	-	-	5
Köznév+köznév	-	-	9	-	1	-	-	2	13
Köznév+ -s képző	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Köznév+ -s képző+köznév	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Köznév+köznév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	2	-	-	-	-	-	2

A tulajdonképpeni műveltségnevek száma /144/ majdnem kétszerese a természeti neveknek /78/, az ember tájváltató szerepének jelentségére utal ez. Az idetartozó nevek több mint felét helyzet, fekvés szerinti nevezték el, /79-et/ mint a természeti nevekél. A legtöbb név minőségjelzős összetétel.

B. Birtoklásra vonatkozó nevek

1. Személynevek földrajzi névben

A földrajzi nevek jelentős részét birtokosáról nevezik el. A személynevekből származó és a személynevekkel összetett földrajzi nevek jelentős helyet foglalnak el a településnév is. A személynevek helyneveinkben című munkájában Szabó T. Attila alapvető utmutatást nyújt az ilyen irányú kutatásba, Szabó T. Attila: i. m. Dolgozatok a Debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Néprajzkutató Intézetéből. 1940. 9. szám/. Adatait előszörban alak-, illetőleg módatta-i alapon csoportosította. Az első csoportba osztotta a puszta aláíresetben álló neveket, a másodikba a puszta aláíresetű de jelekkel, képzőkkel ellátott neveket, a harmadikba a köznevekkel jelző viszonyban álló személynevekből alakult helynevek kerültek /Szabó T. Attila: i. m. 4./

Szabó T. Attila példaa"yagát részbe" nyomtatásban, megjele"t hely"évgyűjtemé"yekből veszi /pl.: Pesty Frigyes helysé"g"évtárából, stb./ valami"t kézira-
tos és okleveles forrásokból /Szabó T. Attila, i.m.5/
Egy helység földrajzi "evei"ek ilye" látvá"yos elem-
zésére /a személy"év eredetűeket illetőe"/ "i"cs le-
hetőség, de szükség sem. székelybe" pl. pusztá sze-
mély"év két esetben szerepel földrajzi "évké"t, jel-
ző összetételű földrajzi "evekbe" a"nál többször.

I. Pusztá személy"év mi"t földrajzi "év

a. / Vezeték"év

Óze, szbl"ok.

II. Személy"év jelzős összetételű földrajzi
"evekbe"

Személy"év mi"őségjelzős összetételbe"

a. / Kereszt"év + köz"év

Peri-hegy, Mózsi-hegy, Mózsi-kocka

b. / Vezeték"év + köz"év

Balogh-kert, Barkaszi-hegy, Be"ce-hegy, Burger-erdő,
Burger-kastély, Burger-háromsarku, Burger-kuria,
Burger-major, Burger-récés, Burger-erdő, Deák-hegy,
Fogo"y-kocka, Fogo"y-tábla, Gál-fe"ék, Kecskés-
hegy, Kötllár-hegy, Madácsai-ta"ya, Oláh-csárda,

Orosz-kastély, Orosz-kuria, Orosz-major, Orosz-récés, Orosz-tag, Óze-fiatalos, Óze-gyümölcsös, Óze-hegy, Óze-kerület, Óze-oldal, Óze-puszt, Óze-rét, Óze-legelő, Óze-tanya, Rádi-erdő, Szőlők-puszt, Szombat-tanya, Szőke-zug, Táncos-tanya, Táncos-hegy, Varga-erdő, Varga-spr.

c. / Vezetéknév + keresztnév + köznév

Orosz-gábor-kuria.

d. / Szent neve + köznév

Péter-tó.

e. / Vezetéknév + köznév + köznév

Burger-kétárok-köz, Nyíri-háromsarku-föld, Orosz-háromsarku-föld, Varga-erdő-árok, Varga-erdő-alsó, Varga-erdő-dűlő, Varga-erdő-felső.

f. / Vezetéknév + köznév + -i melléknévképző +

köznév

Bece-hegyi-erdő, Bece-hegyi-ut.

g. / Vezetéknév + -i melléknévképző + köznév

Ózesi-szőlő.

h. / Vezetéknév + -féle utótag jellegű képző

+ köznév

Burger-féle szőlő, Orosz-féle szőlő.

- 1./ Vezetéknév + -féle utótag jellegű képző + köznév+köznév
Burger-féle-háromsarkú-föld, Orosz-féle-kétárokköz,
- j./ Vezetéknév + keresztnév + -féle utótag jellegű képző + köznév + köznév
Orosz Sándor-féle-háromsarkú-föld,
- k./ Melléknév + vezetéknév + köznév
Alsó-Varga-erdő, Felső-Varga-erdő, Nagy-Óze-rét,
- l./ Melléknév + vezetéknév
Kerek-Óze-Alsó-Dózsa, Felső-Dózsa
- m./ Vezetéknév+keresztnév+ -féle utótag jellegű képző+köznév
Orosz Sándor-féle major, Orosz Sándor-féle kuria,
- B./ Birtokos jelzés összetételek
 - a./ Vezetéknév + köznév + egyesszám 3.sz. b.r.
Burger majorja, Szolnok-rétje
 - b./ Vezetéknév + - k.t.jel+köznév-egyesszám 3.sz.b.r.
Szilágyiak földje
 - c./ Vezetéknév+keresztnév+köznév+egyessz. 3.sz.b.r.
Fried Dani majorja, Nagy Feri tanyaja, Orosz Sándor majorja, Orosz Sándor szőlője, Rádi Feri erdeje.
 - d./ Vezetéknév+köznév+köznév egyessz. 3.sz. b.r.
Varga-erdő sora.
 - e./ Melléknév+vezetéknév+köznév+egyessz. 3.sz.b.r.
Kerek- Óze-rétje
 - f./ Keresztnév+köznév+köznév+egyessz. 3.sz. b.r.
Mócsi-begy alja
 - g./ Vezetéknév+köznév+határozószó+egyessz. 3.sz. b.r.
Burger-erdő hátulja
2. Foglalkozásnév földrajzi névben
 - L. Minőségjelzés összetételben
 - a./ Köznév+köznév
Pap-kaszáló, Pap-tag, Tanító-tag
 - b./ Köznév+né képző+köznév
Bíróné- kaszáló
 - B. Birtokos jelzés összetétel
 - a./ Köznév+ -né képző + köznév+egyesszám 3.sz. b.r.rag.
Bíróné erdeje.
- 3./ Népnév földrajzi névben
=====
- L./Minőségjelzés összetételben

a. / Mellék"év + köz"év

Zsidó-temető, Cigány-gödör, Cigány-telep

b. / Mellék"év+köz"év+ -k többesszám jel

Cigány-gödrök.

4. / Közösség"év földrajzi "évbe"

I. / Mi"őségjelzős összetétel

a. / Köz"év + köz"év

Nép-kert.

b. / Köz"év + -i mellék"évképző + köz"év

Falusi-szőlő, Urbéri-illetmény.

B. / Birtokos jelzős összetétel

a. / Köz"év + -k többesszám jel + köz"év +
egyes szám 3.sz. birt.rag.

Műcstele"ek legelője, Gazdák erdeje.

5. / Ragadvány"év földrajzi "évbe"

a. / Ragadvány"év + köz"év

Vitéz-ház, Vitéz-tanya.

6. / Egyéb birtoklás földrajzi "évbe"

I. / Mi"őségjelzős összetétel

a. / Köz"év + köz"év

Leány-hegy, Király-hegy, Vármegye-árok.

b. / Köz"év + -i mellék"évképző + köz"év

Állami-erdő

B. / Birtokos jelzős összetétel

a. / Névmás + köz"év + egyes szám 3. sz. b. r.

Serki földje.

Személyt jelölő "év foglalkozás"év is lehet. Be"kö Lórá"d megállapította, hogy külö"öse" érvényes szokás falu" személyt jelölő foglalkozás alkalmazása, ahol a legtöbb foglalkozást re"dszeri"t egy ember üzi /Be"kö; i. m. 38/. A birtokos "eve helyett a foglalkozását jele"tő "év került be földrajzi "évbe, 5 esetben. Találjuk mi"őség-jelzős összetételbe" "éhá"y dya" földrajzi "evet is, amelybe" a meghatározótag "ép"év. Idegoroltam azokat a földrajzi "eveket is, amelyekbe" a lakosság mi"t közösség egészé"ek vagy részé"ek a "eve szerepel meghatározótagké"t /közösség"evék/. Két esetben a személy birtokába" lévő területet "em vezeté"ek vagy keresz"tévről, illetve e kettőről, ha"em ragadvá"y"evéről "eveték el.

Birtoklásra vonatkozó nevek összesítése:

Alaktagi szerkezet:	Szem. név.	Nép- név	Ha- gadv. név.	Fog- lalk. név	Kö- zöss- ség.	Egyéb	Össze- se.
Vezetéknév	2	-	-	-	-	-	2
Vezetéknév+köznév	40	-	-	-	-	-	40
Vezetéknév+keresztnév+köznév	1	-	-	-	-	-	1
Vezetéknév+köznév+köznév	7	-	-	-	-	-	7
Vezetéknév+köznév+ -i képző + köznév	2	-	-	-	-	-	2
Vezetéknév+ -i képző+köznév	1	-	-	-	-	-	1
Vezetéknév+ -féle + köznév	2	-	-	-	-	-	2
Vezetéknév+ -féle+köznév+köz. 2	2	-	-	-	-	-	2
Vezetéknév+keresztnév+ -féle +köznév+köznév	1	-	-	-	-	-	1
Vezetéknév+keresztnév+ -féle + köznév	2	-	-	-	-	-	2
Vezetéknév+ -k jel+köznév+ e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	-	-	1
Vezetéknév+keresztnév+köznév + e. sz. 3. sz. b. r.	5	-	-	-	-	-	5
Vezetéknév+köznév+ e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	-	-	1
Vezetéknév+köznév+határozószó + e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	-	-	1
Keresztnév+köznév	4	-	-	-	-	-	4
Keresztnév+köznév+köznév	1	-	-	-	-	-	1
Szent neve+ köznév	1	-	-	-	-	-	1
Köznév+köznév	-	-	2	3	1	3	9
Köznév+ -i képző+köznév	-	-	-	-	2	1	3
Köznév+ -k-jel+köznév+ e. sz. 3. sz. b. r. -	-	-	-	-	2	-	2
Köznév+ -né képző+köznév	-	-	-	1	-	-	1
Köznév+ -né képző+köznév+ e. sz. 3. sz. b. r.	-	-	-	1	-	-	1
Melléknév+vezetéknév	3	-	-	-	-	-	3
Melléknév+vezetéknév+köznév	3	-	-	-	-	-	3
Melléknév+köznév+e. sz. 3. sz. br. 2	2	-	-	-	-	-	2

Alakta ⁿ i szerkezet:	Szem. név	Nép- név	Ra- gadv. név	Fog- lalk. név.	Kö- zöss- ség ⁿ .	Egyéb	Ösz- szes ⁿ
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év	-	3	-	-	-	-	3
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+-k-jel-	-	1	-	-	-	-	1
Mellék ⁿ év+vezeték ⁿ év+köz ⁿ év + e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	-	-	1
Névmás+köz ⁿ év+e. sz. 3. sz. br.	-	-	-	-	-	1	1
Ö s s z e s e ⁿ :	83	4	2	5	5	5	104

A táblázatból megállapítható, hogy személyⁿév 83 esetben szerepel földrajzi névben. A legtöbb alkalommal a személyⁿév főnévi tulajdonságjelző, gyakori a birtokos jelzős összetétel is. Pusztán személyⁿév 2 esetben szerepel. A földrajzi nevek ez a legrégebbi típusa. E névadási típus a XIII. században lassan háttérbe szorul /Bárczi: A magyar szókincs eredete, 158/, Kálmán Béla: A nevek világa, 154; Lőrincze: Földrajzi neveink élete, 16/. Őze személyⁿév mint földrajzi név oklevélben 1347-ben tűnik fel először /A'jou Okm. V, 48/, Szolók 1221-ben /Váradi Regestrum/. A XIII. században kezd terjedni az olyan összetett földrajziⁿév-típus, melynek első tagja személyⁿév, második tagja pedig települést, természeti tárgyat jelező község /Bárczi: i. m. 160/. Kálmán B.: i. m. 154/; A legtöbb földrajzi név ilyen, részben a történeti földrajzi nevek vizsgálatánál lesz erről szó.

A birtokos jelzős összetételű földrajzi nevek korábbiak a minőségjelzősénél. Idők folyamán a birtokos jelzős összetételből minőségjelzős lett. Péter tava /1774/ > Péter-tó; Burger-szőlője > Burger-szőlő; Burger-szőlője > Bur-

ger-sajor, stb.

Van néhány -féle taggal bővült személynév, melyben aféle tag utal arra, hogy a birtoklás a múltban történt.

Leggyakoribb a vezetéknévi előtag. Kéttagú földrajzi neveknél 40 esetben.

Férfi keresztnévet is találunk földrajzi névben. A vezetéknév elmaradt, csak a keresztnév maradt meg. Nagy Feri hegye > Feri-hegy; Burger Mózsi hegye > Mózsi-hegy. Becsenévképzős keresztnévet 5 földrajzi névben találunk. Négy földrajzi névnél /Forgóy-tábla, Forgóy-kocsa, Alsó-Mózsa, Felső-Mózsa/ Nem a birtoklás az elnevezés alapja, hanem a helyzet, fekvés.

C. BIVATALOS NEVEK

Mint ahogy a határrészeket, a dűlőket, erdőket célszerű névvel megkülönböztetni, az emberi települések részeit, utcákat, tereket is rendszerint névvel látták el. már igen régi időktől fogva /Kálmán: i.m. 156/. Az utcanévek származhatnak természetes és mesterséges elnevezésből Lőrincze Lajos a természetes elnevezések a következő jellemzőit tartja:

A név nem egyéni, hanem közösségi eredetű. Az elnevezés nem tudatos, hanem ösztönös. A név mindig kapcsolatban van a tájjal /Lőrire: i.m. 23/.

1. Természeti nevek

A faluból kivezető utat arról a faluról nevezik el, ahova vezet.

a. / Helynév + -i melléknévkepző+köznév

Bogdányi út /Bogdányi utca, Nyírbogdányi út, Nyírbogdányi utca/; Berkeszi út /Berkeszi utca/; Ramocsaházi út /Ramocsaházi utca/; Téli út /Téli utca, Nyírtéli út, Nyírtéli utca/; Kállói út, Nyírcsaházi út, Várdi út /Kisvárdi út/.

2. / Mesterséges nevek

Gyakorlati szükségesség hozta magával a nagyváros belső elnevezései egységes irányítását, ezzel egyidejűleg a mesterséges elnevezési mód bevezetését is /Lőrire: i.m. 24/. Ez a névadás nem ösztönös, hanem tudatos, nem közösségi, hanem egyéni, a tájjal nincs kapcsolatban.

a. / Vezetéknév+köznév

Kapitány utca, /Kapitány út/; Petőfi-köz, Petőfi utca /Petőfi út/; Kossuth utca /Kossuth út/; Dózsa utca /Dózsa út/.

b. / Vezeték"év+kereszt"év+köz"év

Dózsa György utca /Dózsa György ut/; József Attila
utca /József Attila ut/. Kossuth Lajos utca /Kos-
suth Lajos ut/; Petőfi Sándor utca /Petőfi Sándor
ut/.

Alakta"i szerkezet	Helyzet	Tört. szer.	Össz.
Vezeték"év+köz"év	-	10	10
Vezeték"év+kereszt"év+köz"év	-	8	8
Hely"év+ -i képző+köz"év	16	-	16
Hivatalos "év összesen:	16	18	34

A táblázat szeri"t hivatalos "év 33 va". Ez
"em azt jele"ti, hogy 33 utca va" a községbe".
Zárójelbe" a "év változata szerepel.

Mező András említi, hogy a tudomá"yos ióda-
lomba" _gyakra" szóba kerül"ek a belterületi hiva-
talos "evék /Mező: A "yiregyházi utca"evék sorsa.
Szabolcs-Szatmári Szemle, III. évf. 1968/, de i"-
kább elmarasztalás éri őket. Hivatkozva Vass Klára
Buda "émet utca"evei c. mu"kájára /megjele"t Bp.,
1929/ megállapítja, mi"tha még ma is az a rég
elavult vélemény"y uralkod" a "évta"u"kba", hogy a
belterületi "evék közül csak a törté"elmiek és a

"épi eredetűek lehet"ek tudomá"yos elemzés tár-
gyai. Lőrincze Lajos idevo"atkozó go"dolatait is
szükszavu alapvetés"ek tartja /Lőrincze Lajos:
Földrajzi "evei"k élete. Bp. 1947/ Kálmá" Béla
A "evék világa című mu"kájába" már több oldalt
sze"tel a kisebb települések hivatalos "evadásá-
"ak fo"tosságára.

Mező megállapítja, hogy egy-egy helység
jеле"kori belterületi "évr"aszere törté"eti
fejlődés eredmé"ye. Va"nak olya" utca"evék, amelyek
csak"em egyidősek a településsel. A törté"eti
Földrajzi "evék"él beszélek erről. Természetese"
e régi "evék csak később váltak vagy válhattak
hivatalos "évvé. Magyarország" mi"tegy száz éve
kezdődött a hivatalos utcael"vezés. /Vö, Kálmá" Béla:
A "evék világa, 184.; Mező András: A "yír-
egyházi utca"evék sorsa. Szabolcs-Szatmári Szemle
III. évf. 26/.

Más utca"evék "em olya" rége" keletkeztek, "éme-
lyek születésé"él mi is jele" voltu"k. Új ut-
ca"evet két okból alkotu"k: Felépül egy utca,
amely"ek szükségből "evet kell ad"ni. Így keletke-
zett Székelybe" a felszabadulás után a József Atti-
la utca, Dózsa György utca és Petőfi-köz."év. Ke-
letkezett utca"év ugy is, hogy rége" keletkezett
objektum "evét megváltoztatják valamilye" ok miatt.
/pl. ha sértő, "evetséges vagy elle"séges ideológiai
kifejezője, stb./

Igy változtatták meg Székelyben a Sztáli ut nevét Demecseri utra. Kálmán Béla és Mező András is megállapítja, hogy régi nevet csak a legritkább, "agyó" indokolt esetben szabad megváltoztatni. Mező András hivatkozik arra, hogy pl. Polgárországban "névtörvény" védi az utcaneveket /Mező: i.m. 26/. De már Kálmán Béla megállapítja azt is, hogy mielőtt megkezdődött a hivatalos utcaelnevezés, mielőtt visszahívták vele, és nemcsak az új utcákat nevezték el, hanem tömegesen változtatták meg a régi utcák neveit is /Kálmán: i.m. 184/. Ez a sors érte Székely belterületi neveit is. Indokolatlanul változtatták meg az utcaneveket a következő esetekben,:

Ramocsaházi ut > Petőfi ut, Berkeszi ut és Bogdányi ut > Kapitány utca; Demecseri ut > Sztáli utca. Később ez utóbbit visszaállították. Mező emléti, hogy a hivatalos elnevező tevékenység három hulláma csapott át Gyíregyháza belterület neveire. Először 1890-es években és az első világháborúig, majd az 1920-as években és végül 1948-50-ben. Székelyt az első hullám érintette /az utcanevek ekkor váltak "éhsy" kivétellel hivatalos névvé/, a második hullám nem változtatott semmit, a harmadik pedig alapvetően módosította az utcaneveket.

Műveltség"év összesen"

	Tulajdon- képpéri mű.v.	Birtoklás- ra vonat- kozó név	Hivatalos név	Összesen
Személy"év	-	83	-	83
Nép"év - -	-	4	-	4
Ragadvány"év	-	2	-	2
Foglalkozás"év	-	5	-	5
Közösség"év	-	5	-	5
Egyéb birtoklás	-	5	-	5
Történelmi személyről	-	-	18	18
Magyság, méret szeri"t	14	-	-	14
Forma szeri"t	6	-	-	6
Helyzet, fekvés szeri"t	79	-	16	95
Fu"kción"járól	20	-	-	20
Állatvilágáról	2	-	-	2
Növényzetéről	12	-	-	12
Talaj-és egyéb mi- "ősé"geről	3	-	-	3
Izéről	1	-	-	1
Szagáról	2	-	-	2
Koráról	5	-	-	5
Műveltség"év összesen":	144	104	34	282

A műveltség"évek száma 282, a teljes névkészlet 76,8 %-a. Ebből helyzet, fekvés alapján" nevezték el 95-öt, 33,6 %-át. /A természeti "évek"ől 28,1 %-ot" nevezték el helyzet, fekvés szeri"t/.

III. Esemény"évek

A tájban lefolyt események akkor járnak névadással, ha jelentőségük"ről /következményeik"ről/ szokatlanosságuk"ról vagy tartósságuk"ról fogva magukra, /illetőleg a tájra/ irányítják az ember figyelmét /Lőrincze:

1.m. 17/. Az elnevezés alapjául szolgáló esemény lehet valóságos és elképzelt. Székelyben valóságos események szolgáltak névadóul.

a. / Köznev + köznev

Akasztó-hegy, Bika-gödör, Ország-lapos.

b. / Melléknev + köznev

Égett-malom.

c. / Köznev + -s melléknevképző + köznev

Peres-erdő.

Alaktaí szerkezet:	Valóságos	Összesen:
Köznev + köznev	3	3
Melléknev + köznev	1	1
Köznev + -sképző + köznev	1	1
Eseménynev összesen	5	5

A táblázatból látható, hogy eseménynev igen kis száma a falu földrajzi nevé anyagába. Az 5 nev kéttagú és minőségjelzős szerkezetet alkot.

IV. Kategorizálhatatlanok

Van a falu földrajzi nev anyagában két nev, amelyek eredetét részben sikerült megállapítani, és máshova nem sorolhatók.

a. / Köznév

Cseszpítáris, Koplaló

Egytagu földrajzi nevek ezek, és igeⁿ korai keletkezésűek.

A földrajzi névkészlet összefoglalása:

	Termé- szeti név	művelt- ség ⁿ név	Esemény- név	Kategó- rizál- hatatl.	Össze- se ⁿ	%
Személy ⁿ név	-	83	-	-	83	22,6
Nép ⁿ név	-	4	-	-	4	1,1
Ragadvány ⁿ név	-	2	-	-	2	0,5
Foglalkozás ⁿ név	-	5	-	-	5	1,3
Közösség ⁿ név	-	5	-	-	5	1,3
Egyéb-birtoklás	-	5	-	-	5	1,3
Törté ⁿ elmi személyről	-	18	-	-	18	4,9
Nagyság, méret szeri ⁿ t	15	14	-	-	29	7,9
Forma szeri ⁿ t	2	6	-	-	8	2,2
Helyzet, fekvés szeri ⁿ t	22	95	-	-	117	31,8
Fu ⁿ kciónjáról	-	20	-	-	20	7,3
Állatvilágáról	3	2	-	-	5	1,3
Növé ⁿ yzetéről	17	12	-	-	29	7,9
Éghajlatáról	2	-	-	-	2	0,5
Szi ⁿ éről	3	-	-	-	3	1,6
Izéről	-	1	-	-	1	0,3
Szagáról	3	2	-	-	5	1,3
Talaj-és egyéb mi ⁿ ős.	11	3	-	-	14	3,7
Koráról	-	5	-	-	5	1,3
Valóságos eseményről	-	-	5	-	5	1,3
Kategorizálhatatlan	-	-	-	2	2	0,5
	78	282	5	2	367	100,
	21,2%	76,8%	1,3%	0,5%		

A táblázat szemléletesen mutatja a névadás szempontjainak gyakorisági sorrendjét. A legtöbb név helyzet, fekvés, alapján /117 = 31,8 %/ született. 83 név /22,6 %/ személynévi eredetű.

A földrajzi nevek alakтары szerkezetének összefoglaló táblázata:

Alaktári szerkezet	Termé- szeti név	Mű- velt- ség	Ése- mény- név	Kate- gori- zásh.	Összes
Vezetéknév+köznév	-	50	-	-	50
Vezetéknév+keresztnév+köznév	-	9	-	-	9
Vezetéknév+köznév+köznév	-	7	-	-	7
Vezetéknév+keresztnév+köznév + e. sz. 3. sz. b. r.	-	5	-	-	5
Vezetéknév+köznév+ 1 képző +köznév	-	2	-	-	2
Vezetéknév+ -féle + köznév	-	2	-	-	2
Vezetéknév+ féle+köznév+köznév	-	2	-	-	2
Vezetéknév+keresztnév+ féle +köznév	-	2	-	-	2
Vezetéknév+ si képző+köznév	-	1	-	-	1
Vezetéknév+keresztnév+ féle +köznév+köznév	-	1	-	-	1
Vezetéknév+ k jel+köznév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1
Vezetéknév+köznév+ e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Vezetéknév+köznév+határozószó + e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1
Keresztnév+köznév	-	4	-	-	4
Keresztnév+köznév+köznév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1
Helynév+ -i képző+köznév	-	20	-	-	20
Helynév+köznév	-	4	-	-	4
Helynév+köznév+ -i képző+köznév	-	2	-	-	2
Helynév+ -i képző+köznév+köznév	-	1	-	-	1
Helynév+névutó+e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1

Alakta ⁿ i szerkezet	Termé- szeti név	Művelt- ség ⁿ név	Köze- mény- név	Kate- gori- zálh.	Összes
Helynév+e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1
Köznév	6	16	-	2	24
Köznév+ -s képző+köznév	12	9	1	-	22
Köznév+ -s-képző	9	3	-	-	12
Köznév+köznév+e. sz. 3. sz. br.	4	5	-	-	9
Köznév+ -i képző+köznév	-	6	-	-	6
Köznév+e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Köznév+köznév+köznév	2	3	-	-	5
Köznév+köznév+ -i képző + köznév	-	4	-	-	4
Köznév+határozószó+e. sz. 3. sz. br.	1	2	-	-	3
Köznév+ s képző+köznév+ -i képző+köznév	-	2	-	-	2
Köznév+szám ⁿ név	-	2	-	-	2
Köznév+ -k jel+köznév+ e. sz. 3. sz. br.	-	2	-	-	2
Köznév+köznév+köznév+közn.	1	-	-	-	1
Köznév+ -ra rag.	-	-	-	-	-
Köznév+köznév+ -i képző+ köznév+ -s képző	-	1	-	-	1
Köznév+ -s képző+e. sz. 3. sz. b. r.	-	1	-	-	1
Köznév+ -né képző+köznév	-	1	-	-	1
Köznév+ -né képző+köznév +köznév+e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Tulajdonnév	-	1	-	-	1
Tulajdonnév+köznév+e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Szent neve+köznév	-	1	-	-	1
Melléknév+köznév	13	22	1	-	36
Melléknév+ -i képző+közn.	-	6	-	-	6
Melléknév+köznév+ -i képző	3	3	-	-	6
Melléknév+ vezetéknév	-	3	-	-	3
Melléknév+köznév+köznév	2	2	-	-	4
Melléknév+köznév+k-jel	2	1	-	-	3

Alakta ⁿ i szerkezet	Terné- szeti név	Művelt- ség ⁿ év	Ese- mé ⁿ y- név	Kate- gori- zálh.	Összes
Mellék ⁿ év+vezeték ⁿ év+ köz ⁿ év	-	3	-	-	3
Mellék ⁿ év+névutó+ névelő+hely ⁿ év	2	-	-	-	2
Mellék ⁿ év+ -s képző+ szám ⁿ év	-	2	-	-	2
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+ i kép- ző+köz ⁿ év	-	2	-	-	2
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+e. sz. 3. sz. b. r.	-	2	-	-	2
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+köz ⁿ év+ e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	1
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+köz ⁿ év +köz ⁿ év+ e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	1
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+határo- zó+e. sz. 3. sz. b. r.	1	-	-	-	1
Mellék ⁿ év+ -s képző	-	1	-	-	1
Mellék ⁿ év+mellék ⁿ év+köz- név+köz ⁿ év	-	1	-	-	1
Mellék ⁿ év+köz ⁿ év+ k-jel +köz ⁿ év+köz ⁿ év	-	1	-	-	1
Mellék ⁿ év+vezeték ⁿ év+köz- név+köz ⁿ év+e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Szám ⁿ év+köz ⁿ év+ s képző	-	2	-	-	2
Szám ⁿ év+köz ⁿ év+köz ⁿ év	1	-	-	-	1
Szám ⁿ év+köz ⁿ év+u-képző +köz ⁿ év	1	-	-	-	1
Szám ⁿ év+ s képző+köz ⁿ év	-	1	-	-	1
Ige+ -ó képző	-	1	-	-	1
Ige+ -s képző	-	1	-	-	1
Névutó+névelő+hely ⁿ év	1	-	-	-	1
Névutó+névelő+hely ⁿ év+ köz ⁿ év	-	1	-	-	1
Névnás+köz ⁿ év+e. sz. 3. sz. br.	-	1	-	-	1
Köz ⁿ év+köz ⁿ év	15	43	3	-	61
Szerkezet 71 db.	78	282	5	2	367

A földrajzi nevek alakta-i rendszerezésére Berkő Lóránd felhívta a figyelmet /i.m. 39/. A táblázatból leolvasható, hogy leggyakoribbak a két tagból álló földrajzi nevek. Köznev+köznev 61 esetben, vezetéknév+köznev 50 esetben, melléknév+köznev 36 esetben toldalék nélkül található. A képzők közül a leggyakoribb -s képző /46/, és az -i képző /35/. A -k többes szám jel 7 földrajzi névben mutatható ki. Ragot 1 földrajzi névben találunk /-ra helyhatározórag/.

A köznévi utótag egyenlőtlenül oszlik el. A tulnyomó többség a -hegy /21/ -erdő/16/, -rét /11/, -kert /10/, -árok /8/, -tag, -tábla, -föld, -gödrök, -tó, -tag, -kaszáló, -kocka, -telek, -tanya, -ág, -szeg, -sziget, -telep, -temető, -gödör, -zug, -domb, -berek, -lapos, -gyümölcsös, -főek, -gát, -köz, -puszta, -legelő részarányosan fordul elő.

Történeti földrajzi nevek és új elnevezések

A földrajzi neveket nemcsak az elnevezésük módja alapján, hanem időbeli keletkezésük szempontjából is lehet és kell csoportosítani. A neveket időbeli keletkezésük alapján három csoportra sorolom:

1. Történeti földrajzi nevek
2. A mai kollektív emlékezet nevei
3. Legújabb elnevezések

Mező András történeti földrajzi névnek mondja az 1849-ig felbukkanó neveket, mert ez az az időpont, ameddig a mai kollektív emlékezet magyapárka, dédapákra való hivatkozással vissza tud emlékezni

/Mező: Nyírbogdány történeti földrajzi nevei, 144/.

A mai kollektív emlékezet nevei csoportjába 1849-től 1945-ig keletkezett neveket sorolom, a legújabb elnevezésekhez pedig a felszabadulás utániakat. Dolgozatom e fejezetében a történeti neveket és a legújabb elnevezéseket vizsgálom.

Történeti neveknek kell tekintenünk az 1774-es urbáriumi térképen található földrajzi neveket:

Kállói-ut, Akasztó-hegy, Buzogány-kút laposa, Deák-hegy, Dohos-tó, Erdő-föld, Fűves-kert, Hatfa-rétje, Hatfa erdeje, Karászi ut, Kirceses, Kis-malom-rét, Kopladó, Magy-erdő-szeg laposa, Magy-tó, Óze, Magy-Óze-rét, Páfrányos-hegy, Pap-rét, Pecere, Péter tava, Sátrók rétje, Szőlő, Szőr-rét, Sörös-kút laposa, Tőkös tó, Vörös-rét, Zsembokos, Varga-sor, Saszese 29 földrajzi név.

Történeti neveknek kell tekintenünk az 1870-es kataszteri térképen szereplő földrajzi neveket, amelyek ekkor az időpontnál korábban keletkeztek. Az urbéri térképen már szereplő 12 nevet nem sorolom fel.

Be"ce-hegy, Forrás-hegy, Hosszu-hegy, Irtás, Irtás I,
Juha-lapos, Karácso"y-hegy, Kerek-Óze, Király-hegy,
Leá"y-hegy, Malom-rét, Nagy-tó-hegy, Szőlő-hegy,
Urbéri-illetmény, Vágott, Zöld-ág, Zöld-telek, Vár-
megye-árok, Oláh-csárda.
Összesen 31 földrajzi név.

Történeti névek tekintem Pesty Frigyes gyűj-
tésében szereplő földrajzi neveket /1864/, hiszen
ezek is jóval korábban keletkeztek.
Szol"ok, Vadmeggyes, Pecere.

Szol"okkal már a Váradi Regestrumba", Pecere névvel
az urbéri és a kataszteri térképe" is találkozu"nk.

Az urbéri térképe" /1774/ 29 név, a kataszte-
ri térképe" /1870/ 31 földrajzi név található. 12
földrajzi név egybeesik a két térképe".

1774:	1870:	1970:
Akasztó-hegy	Akasztó hegy	Akasztó-hegy
Dohos tó	Dohos	Dohos
Füves kert	Füves-kert	Füves-kert
Hatfa rétje	Hatfa rét	Hatfa-rét
Nagy tó	Nagy tó	Nagy-tó
Óze	Óze	Óze
Pap rét	Pap rét	Pap-rét
Peczere	Peczere	Pecere

Péter tava	Péter tava	Péter-tó
Szőlő	Szőlő	Szőlő
Szőr rét	Szőr rét	Szőr-rét
Varga sor	Varga-erdő sora	Varga-erdő

A három oszlop adatainak vizsgálatából megállapítható, hogy 200 év alatt 5 földrajzi névél történt némi módosulás. Dohos tó ~ Dohos ~ Dohos, Hatfa rétje ~ Hatfa rét ~ Hatfa-rét, Peczere ~ Peczere ~ Pecere, Péter tava ~ Péter tó ~ Péter-tó, Varga sor ~ Varga erdő sora ~ Varga-erdő. Egy esetben az utótag lekopása következett be, két földrajzi név birtokos jelzős összetételéből minőségjelzőssé alakult. A Varga-erdő urbéri térképen szereplő utótagja /Varga sor/ már nem él, hanem lekopott, a kateszteri térképen szereplő alak /Varga erdő sora/ új eleme /erdő/ vált utótaggá, közben a birtokos jelzős összetétellé vált név újból minőségjelzős lett.

Megemlítem, hogy 17 név szerepel az urbéri térképen, amit nem találunk a kateszteri. Nyilván a térképkészítők nem vették fel különböző okok miatt. 19 nevet találunk a kateszteri térképen, ami még nem szerepel az urbéri. Ez sem jelezi, hogy 100 évvel korábban ismeretlenek voltak, bár ilyen is van közöttük /Urbéri-illetmény/. Az urbérredezés hatással volt a földrajzi név adásra is.

Az urbéri térkép adataiból 2 /Deák-hegy, Sárás-kut-laposa/ a kateszteri térkép adataiból 3 név /Leány-hegy, Urbéri-illetmény, Vármegye-árok/ volt ismeretle az adatközlők számára. Az Urbéri-illetmény és Vármegye-árok hivatalos nevek lehettek, a "ép" hely "em ige" használatá.

Történelmi neveknek tekinthetők az urbéri, kateszteri térképe és Pesty Frigyes gyűjtésében nem szereplő földrajzi nevek közül a következők: Alvág, Berkeszi út, Bogdányi út, Burger-kastély, Burger-majorja, Cigány-gödör, Csere, Cseszpitális, Demecseri út, Epres-kert, Felvág, Füzes, Halastó, Kastély, Kastély-kert, Kuria, Kuria-út, Hyiregyházi út, "Orosz"-major, Páskom, Porta, Ramocsaházi út, Szeles, Szőlő-hegy, Temető, Zug, Árpás-kert, Balogh-kert, Bece-hegy, Budös-tó, Csárda-kert, Égett-malom, Csik-gút, Csillag, Csillag-hegy, Csiános, Forrás, Forrás-hegy, Forrás-tó, Gál-felek, Háromsarkú-föld, Hosszú-föld, Juha, Juha-hegy, Kétárok-köz, Kiöcses-hegy, Király-hegy, Kis-kaális, Komló-kert, Kuria-híd, Malom-sziget, Mócsi-erdő, Mócsi-hegy, Nagy-erdő, "agy-erdő-szeg, "agy-gödrök, "agy-legelő, Nagy-kaális, Hyirkos-sziget, Ország-lapos, "Orosz-tag, Óze-hegy, Óze-tanya, Poros-hegy, Peres-erdő, Récés, Sugoró, Szálfa-domb, Szarkás-berek, Szik, Szolnok-pusztá, Telek, Zöldág-tanya, Téti út, Varga-erdő.

75 földrajzi név ez, amely térképe- és gyűjteményben nem szerepelt, de történeti névek tekinthető. 124-re tehető a történeti földrajzi nevek száma a faluba. A legtöbb esetben a források egyértelműen igazítottak. Szék /Váradi Regestrum, 1221/, Juha, /Anjou Okm. I, 456/, Kállay Levél, I, 27, 1318/, Deák-hegy /Urb. térk., 1774/, Zöld-telek /kat. térk., 1870/, stb. Sok ilyen név van, ahol legfeljebb az első reál vonatkozó adat megtalálása jelezte a gondot. Bizonyos esetekben a logikus gondolkodás segít a történeti név kiemelésében. Szerepel az urbéri térképen a Nagy-erdő-szeg laposa földrajzi név. Ebből következik, hogy ekkor már élnie kellett a Nagy-erdő és Nagy-erdő-szeg földrajzi neveknek is, hiszen az előbbi név alapján keletkezett. Segít a történetiség eldöntésében más helységek földrajzi neveinek vizsgálata. Nyirbogdáról kimutatták, /Mező: A középkori Bogdány történetének vázlat, 23/, hogy neve először a Váradi Regestrumban szerepel 1221-ben. Nyilván a Székelyben lévő Bogdányi út is középkori eredetűnek tekinthető. Tét /Anjou Okm., V, 46-8/ 1347-től szerepel oklevélben, a székelyi Tétli út is korai eredetű. Kimutatható a történetiség a Csere név esetében. A csere szónak a régiségben erdő volt a jelentése /Reuter Camillo/ Magyar Nyelvjárások, XI. 35/ e területen erdő volt. Az Irtás név dűlőbe tartozik a Csere is. Történeti név a Vágott is. Lőrincze Lajos

említi, hogy a régiségben a fejezővel végzett erdőirtások neve vágás, amelyből ősmagába is és összetételeivel is keletkeztek földrajzi neveink: Vágott, Vágottrét, stb./ Lőrincze: i.m.13/.

De mióta él a Kis-Juha és Nagy-Juha megkülönböztetés, már nehéz megállapítani, és több ilyen név is van.

A termelőszövetkezeti mozgalom egyre több újabb elnevezést produkál. Ez nem is baj, de baj lehet az, hogy a régebbi "jó" földrajzi nevek feladásba kerülhetnek.

Új földrajzi neveknek vagy elnevezéseknek nevezem azokat a neveket, amelyek a felszabadulás után jöttek létre. Ezek a következők:

Alsó-Dózsza, Autóbuszmegálló, Cigány-telep, Dózsza György utca, Felső-Dózsza, József Attila utca, Kapitány ut, Kossuth Lajos utca, Köves-ut, Mű-ut, Rép-kert, Ovoda-kert, Pálya, Petőfi-köz, Petőfi utca, Tsz-telep, Tsz-telepi ut, Új-sor, Diányés-kocka, Diányés-tábla, Dög-kut, Dög-tér, Erdő-háti kocka, Felső-Varga-erdő, Fiatalos, Fiatalos I, Fiatalos II, Forgóy-kocka, Forgóy-tábla, Ibróyi-csatorna, Ibróyi-kocka, Ibróy-Oldali-kocka, Ibróy-oldali-tábla, Kapu-kocka, Kotlár-hegy, Kőköyes, Köves-uti-kocka, Középső-tábla, Kutya nyelv, Lőtér,

Mócsi-kecska, Óze-gyümölcsös, Se"ki földje, Sugoró-
árok, Szakcsoport, Szőlő-hegyi-gyümölcsös, Vermő-
gyümölcsös, Varga-erdő-felső, Varga-erdő-alsó, Vi-
téz-házi-kecska, Vizlevezető-árok, Óze-fiatalos.

52 földrajzi név keletkezett 1945 után. Ezek egy része új területet jelöl, illetve tovább differenciálódik, differenciálja a tájat, másik részük párhuzamosan keletkezett a régi nevek mellé. A Nyirkos-sziget neve mellé produkálódott egy új név: Se"ki földje. A két név egy területet jelöl, de a névadás i"ditékei különbözöek, még akkor is, ha egymással összefüggöek. A Nyirkos-sziget név a talaj mi"ósége alapjá" keletkezett, a Se"ki földje név pedig birtoklásból, illetve nem birtoklásból ered. Több terület van így, melyek régi neve mellé valamilyen új mi"óság, helyzet, esemény, stb. kiemelésére új név keletkezett. Részletese" lásd párhuzamos nevek vizsgálatá"ál.

Következtetések:

1. A személynévből keletkezett földrajzi nevek egy részét nem teki"thetjük szilárd"ak. Új névadó vo"ás új neveket követel.
2. Többször nem valóságos birtoklás a névadás alapja, hanem más /birtoklás hiá"ya, bérlés, stb./

3. A falu határa a régiségben erdő volt, sok az olyan földrajzi név amely erdőt jelölt.
4. A természeti nevekhez viszonyítva kevés az olyan történeti név, amely az ember tájváltóztató munkáját szemlélteti.
5. A földrajzi nevek jó része értékes helytörténeti mozzanatokra utal.
6. Nyelvjárástörténeti szempontból igen érdekes az 1784 óta adatolt Csifalva név. /A családnév szó nyelvjárási változatainak képzett formája van benne.
7. /A földrajzi neveket nemcsak az elnevezésük módja alapján, hanem időbeli keletkezésük alapján is lehet és kell vizsgálni, csoportosítani.
8. Olyan néveléttani tipológiát kell megalkotni, amelybe a bel- és külterület nevei egyaránt mesterkélttség nélkül besorolhatók.
9. Új szükségletek kielégítésére az ember új földrajzi neveket produkál a régiak mellé vagy helyébe még ugyanazó tájrészlet esetében is.

10. A földrajzi nevek némesak folyamatosak keletkeznek és pusztulnak. Bizonyos események /tatárjárás, török-dúlás, sz-mozgalom, stb./ ugrásszerűen jelentős változást idézhetnek elő a névkészletben. A mezőgazdaság kollektivizálásával pl. tömegesen keletkeznek új nevek és halványulnak a régiek.

IV.

A LAKOSSÁG FÖLDRAJZI NÉV-ISMERETÉNEK VIZSGÁLATA

1. A probléma felvetése

Egy terület összegyűjtött földrajzi-név anyagát vizsgálva még nem tudhatjuk meg, hogy a különböző típusú neveket milyen mértékben ismeri és használja az adott közösség. Egy földrajzi-név-gyűjtemény önmagában nem ad választ arra, hogy "milyen névtípus állandóbb, melyik változik, vagy mulik el hamarabb, mik a változásoknak vagy az elmulásnak a feltételei, okai, törvényszerűségei" pedig "a földrajzi-nevek állandósága, változása és elmulása éppen olyan fontos kérdése a kutatásoknak, mint a nevek keletkezése /Lőrincze Lajos: Földrajzi neveink

élete, 23; Zsolnai József: A lakosság földrajzinév ismeretének vizsgálata: Magyar Nyelvőr 91. évf. 2., 7., 191/. A nevek alakulásának, változásának egyik vizsgálati lehetősége a lakosság névismeretének részletező feltárása/Zsolnai: i.m. 191/. Ugy tudom, az első ilyen jellegű munkát Zsolnai József végezte a fent említett munkájával. Elméleti megállapítások a lakosság névismeretére vonatkozóan addig is születtek /Inceffi Géza: Névtudományi jegyzetek Makó környékének földrajzi neveiről. Különlenyomat a Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményeiből. Szeged, 1964, Sebestyén Árpád: Egy a más az élő dűlőnévnyagról. Névtudományi Vizsgálatok. Akadémiai Kiadó, Bp., 1960/, de részletes gyakorlati munka nem.

Dolgozatom e részében igyekeztem a község földrajzinév-ismeretének keresztmetszetét adni.

2. A névismeretvizsgálat módszeréről

Már Zsolnai megállapította, de saját véleményem is az, hogy a névismeretvizsgálat időigényesebb vállalkozás, mint maga a gyűjtés. Pedig szerencsés helyzetben voltam, hiszen a község azülőtte vagyk. Az emberek megszólaltatása, helyes információk adására bírása "kevesebb" energiát kívánt, s az adott válaszok értékeiben nem kételkedhettem.

Vizsgálati módszerem Zsolnaira épül, de jelentősen módosítottam rajta.

Egy vastag füzetbe névsor szerinti felvettem a földrajzi neveket, 289 nevet / külön a balterületet, külön a külterületet/. Alább közlöm füzetem egyik lapjának részletét:

Földrajzi név:	80-60 év	60-40 év	15-10 év
Komló-kert	+++++	+++++	+++++
90 90 0 0	+++++ 30 0 0	+++++ 30 0 0	+++++ 30 0 0
Kopladó	++0---+000----	-----+---+---	0000000000000000
	-00-----00---00-	+000000-00-----	0000000000000000
42 7 35 48	3 17 10	4 18 8	0 0 30
Kotlár-hegy	++---++-++-+++	---+++-+++-----	0000---000-00-
	-+++++++	+++-----	0000000000000000 000
64 50 14 26	25 5 0	25 5 0	0 4 26

A rovatokban alkalmazott jelek mutatják a kérdezettek névismeretét. Kereszttel jelöltem az egyén aktív, vízszintes vonallal a passzív névismeretét. A nulla azt mutatja, hogy az illető nem hallott a névről. A kérdezettek egy-egy névre a következő válaszokat adták:

- Hallottak a névről, és tudják lokalizálni /+/
- Csak hallották a nevet, de nem tudják lokalizálni /-/
- Nem hallottak a névről, tehát lokalizálni sem tudják /0/.

A vizsgálati lapokra a jelek mellé nem írtam oda a kérdezettek nevét, de a jelek sorrendjéből megállapítható, hogy ki adta a választ, mert a kérdezettek névsora a válaszok sorrendjének megfelelően, külön-füzetben szerepel. Tehát, ha arra vagyok kíváncsi, hogy 80-60 év között minden ötödik jelzés kinek a válasza, akkor a megfelelő névsorból kikeresem az ötödik nevet /Orosz Mihály/. Az életkorok alatti rubrikákban az egyes földrajzi nevek ismeretét láthatjuk differenciáltan. A Kopplaló névismerete 60-40 év között a következő:

4 fő hallotta a nevet és tudja lokalizálni, 18 fő csak hallotta a nevet, 8 fő nem is hallotta. A beírt földrajzi címnevek alatt pedig a névre vonatkozó összesített névismeret szerepel. A Katlár-hegyet ismerik 64-en, ebből 50-en tudják lokalizálni, 14-en csak hallották. 26 fő pedig nem is hallott róla.

Kimutatás a vizsgálatban résztvett lakosok megoszlásáról:

Életkor	fő
80 - 60	30
60 - 40	30
15 - 10	30
Ö s s z e s e n :	90

A táblázatból megállapítható, hogy a vizsgálat során 90 székelyt hallgattam meg, a falu lakosaiak 14,27 %-át. Ugy gondolom ez a szám elegendő, ebből már következtethetünk a falu névismeretére. El kell fogadjuk Zsolnai érvét, ha a vizsgálatot végző ismeri a területet és a település lakosságát, akkor kisebb arányú végigkérdezés is elég /Zsolnai: i.m.192/.

3. A lakosság aktív és passzív névismerete, a nevek gyakorisági sorrendje:

Aszerint, hogy valamenyi megkérdezett a teljes névkészletből mely neveket ismeri leginkább, melyeket kevésbé vagy egyáltalán nem, kialakul a nevek ismeretének és használatának sorrendje /Zsolnai: i.m.193/.

A 289 nevet 9 gyakorisági csoportba soroltam. Mindegyik végén összesítettem a legfőbb mutatókat. Az egyes földrajzi nevek gyakorisági sorrendje a következő:

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		Szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
I. 90-en ismerik						
Autóbuszmegálló	90	100	90	0	0	-
Cigány-telep	90	100	90	0	0	-
Csik-gát	90	100	78	12	0	-
Disznólegelő	90	100	90	0	0	-
Falusi-szőlő	90	100	90	0	0	-

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	s z á m	%	a k t í v	p a s z - s z í v		
Füves-kert	90	100	81	9	0	-
Homok-hegy	90	100	78	12	0	-
Kastély	90	100	90	0	0	-
Kastély-kert	90	100	90	0	0	-
Kis-kavális	90	100	90	0	0	-
Komló-kert	90	100	90	0	0	-
Nagy-híd	90	100	70	20	0	-
Nagy-kavális	90	100	90	0	0	-
Nagy-kert	90	100	90	0	0	-
Nagy-legelő	90	100	90	0	0	-
Orosz-kastély	90	100	90	0	0	-
Óvoda-kert	90	100	90	0	0	-
Óze	90	100	90	0	0	-
Óze-gyümölcsös	90	100	90	0	0	-
Óze-tanya	90	100	90	0	0	-
Pálya	90	100	85	5	0	-
Pap-tag	90	100	78	12	0	-
Ref. templom-kert	90	100	90	0	0	-
Szőlő/k/	90	100	90	0	0	-
Szőlő-hegy/k/	90	100	90	0	0	-
Temető	90	100	90	0	0	-
Temető-út	90	100	90	0	0	-
Templom-kert	90	100	90	0	0	-
Téti út	90	100	90	0	0	-
Varga-erdő	90	100	78	12	0	-
Vitéz-ház	90	100	85	5	0	-
Zug	90	100	90	0	0	-
Ide tartozó név: 32 /11,08%/. Össz. névism. átl. :	90	100	87,28	2,71	0	-

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	s z á m	%	a k t í v	p a s z - s z í v		
<u>II. 85-90 között ismerik</u>						
Bence-hegy	88	97,77	86	2	2	2,22
Püzes	86	95,55	80	6	4	4,44
Juha	87	96,66	75	12	3	3,33
Kuria	87	96,66	78	9	3	3,33
Kuria-ut	88	97,77	78	10	2	2,22
Nagy-erdő	85	94,44	77	8	5	5,55
Nagy Feri tanyája	85	94,44	67	8	15	16,66
Nagy-tábla	88	97,77	70	18	2	2,22
Péter-tó	87	96,66	69	18	3	3,33
Petőfi-köz	86	95,55	76	10	4	4,44
Szőlő-hegy/B/	88	97,77	82	6	4	4,44
Szór-rét	89	98,88	75	14	1	1,11
Vas-híd	87	96,66	72	15	3	3,33
Zöld-ág	87	96,66	74	12	3	3,33
Zöld-telek	87	96,66	75	12	3	3,33
Zsombokos	89	98,88	72	17	1	1,11
Idetartozó név: 16 /5.56%/						
Összesített névismereti átl.	86,93	96,78	75,56	11,12	3,43	3,81
<u>80-84-en ismerik</u>						
Bukó	83	92,22	75	8	7	7,77
Burger-erdő	80	88,88	54	26	10	11,11
Csikólegelő	80	88,88	53	27	10	11,11
Erdő-hát	81	90,00	28	53	9	10,00
Füzes-árok	82	91,11	71	11	8	8,88
Halastó	80	88,88	55	25	10	11,11
Kereszt-ut	81	90,00	81	0	9	10,00
Kis-kuria	82	91,11	68	14	8	8,88
Kisvárdi ut	80	88,88	73	7	10	11,11
Kökényes	84	93,33	42	42	6	6,66

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
Kuria-híd	82	91,11	78	4	8	8,88
Nagy-Juha	84	93,33	66	8	16	17,77
Nagy-Zombokos	80	88,88	65	15	10	11,11
Ózesi-legelő	81	90,00	69	12	9	10,00
Sugoró	80	88,80	68	12	10	11,11
Szőlő /B/	80	88,88	73	7	10	11,11
Szőlő háta	82	91,11	70	12	8	8,88
Tul a Juha	84	93,33	69	15	6	6,66
Vágott	80	88,88	68	12	10	11,11
Zsidó-temető	83	92,22	72	11	7	7,77
Zsirór-ut	82	91,11	75	7	8	8,88
IV. 70-79 között ismerik	81,47	99,52	65,38	15,61	9,00	10,00
Állami-erdő	79	87,77	68	11	11	12,22
Alsó-Varga-erdő	74	82,22	61	13	16	17,77
Árpás-kert	72	80,00	64	8	18	20,00
Balogh-kert	70	77,77	48	22	20	22,22
Bikalegelő	76	84,44	68	8	14	15,55
Burger-kastély	78	86,66	75	3	12	13,33
Burger-major	74	82,22	65	9	16	17,77
Büdös-tó	74	82,22	42	32	16	17,77
Cigány-gödör	70	77,77	62	8	20	22,22
Csere	70	77,77	64	6	20	22,22
Felvég	70	77,77	68	2	20	22,22
Halastó /K/	78	86,66	48	30	12	13,33
Háromsarku-föld	72	80,00	58	14	18	20,00
Hosszu-föld	70	77,77	55	15	20	22,22
Juha-dűlő	70	77,77	66	4	20	22,22
Juha-hegy	70	77,77	49	21	20	22,22
Juha-lapos	72	80,00	66	6	18	20,00
Kétárok-köz	71	78,88	61	10	19	21,11
Kis-gyümölcsös	71	78,88	50	21	19	21,11
Kis-híd	74	82,22	60	14	16	17,77
Kis-malom-rét	70	77,77	26	44	20	22,22

ide tartozó
nev: 21 (7,26%)

összesített névism. átl.

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	s szám	%	aktív	Pasz- szív		
Kis-Zsombokos	77	85,55	68	9	13	14,44
Külső-Nagy-erdő-dűlő	78	83,33	68	7	15	16,66
Lőtér	76	84,44	46	30	14	15,55
Malom-sziget	72	80,00	40	32	18	20,00
Mózsai-erdő	72	80,00	65	7	18	20,00
Mózsai-hegy	76	84,44	68	8	14	15,55
Mózsai-hegy alja	70	77,77	64	6	20	22,22
Műút	79	87,77	43	36	11	12,22
Nagy-gödrök	74	82,22	67	7	16	17,77
Nagy-gödrök-dűlő-ut	76	84,44	64	12	14	15,55
Nagy-gyümölcsös	71	78,88	64	7	19	21,11
Nagy-kuria	79	87,77	67	12	11	12,22
Nagy-lapos	73	81,11	66	7	17	18,88
Nagy-Óze-rét	76	84,44	68	8	14	15,55
Nagy-tó	70	77,77	54	16	20	22,22
Nagy-Tul a Juha	73	81,11	67	6	17	18,88
Nyíregyházi ut	78	86,66	78	0	12	13,33
Nyirkos-sziget	71	78,88	39	32	19	21,11
Orosz-féle-kétárok-köz	70	77,77	66	4	20	22,22
Orosz-féle szőlő	72	80,00	63	9	18	20,00
Orosz-háromsarku-föld	73	81,11	52	21	17	18,88
Orosz-récés	70	77,77	66	4	20	22,22
Ózesi-szőlő	79	87,77	71	8	11	12,22
Pap-rét	73	81,11	66	7	17	18,88
Pecere	70	77,77	64	6	20	22,22
Poros-hegy	78	86,66	69	9	12	13,33
Rádi-erdő	75	83,33	66	9	15	16,66
Récés	73	81,11	66	7	17	18,88
Sugoró alja	76	84,44	66	10	14	15,55
Szálfá-domb	75	83,33	67	8	15	16,66
Szik	72	80,00	64	8	18	20,00
Szőlő hátulja	78	86,66	68	10	12	13,33
Temető-árok	75	83,33	63	12	15	16,66
Temető-hegy	75	83,33	67	8	15	16,66

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
Téti-kiskapu-ut	75	83,33	50	25	15	16,66
Téti ut /Óze/	73	81,11	66	7	17	18,88
Uj-Sor	78	86,66	68	10	12	13,33
Vadneggyes	73	81,11	66	7	17	18,88
Varga-erdő-alsó	77	85,55	40	37	13	14,44
Varga-erdőárok	79	87,77	69	10	11	12,22
Varga-erdő-felső	77	85,55	40	37	13	14,44
Varga-erdő-sora	74	81,11	67	6	17	18,88
Varga-sora	71	78,88	63	8	19	21,11
Víz-álló	72	80,00	50	22	18	20,00
Vízlevezető-árok	77	85,55	21	56	13	14,44
Vistároló	75	83,33	30	45	15	16,66
Zsillip	75	83,33	75	0	15	16,66
Ide tartozó név: 69 /23,87%/						
Összesített névisme- reti átlag:	73,82	82,02	59,42	15,08	16,17	17,98
<u>V. 60-69 között is-</u> <u>merik</u>						
Alsó-Dózsa	69	76,66	33	36	21	23,33
Barkaszi-hegy	60	66,66	40	20	30	33,33
Bíróné-erdeje	62	68,88	48	14	28	31,11
Bíróné-kaszáló	62	68,88	35	27	28	31,11
Burger-féle-szőlő	64	71,11	52	12	26	28,88
Burger-kétárok-köz	64	71,11	41	23	26	28,88
Burger-kúria	66	73,33	62	4	24	26,66
Burger-récés	61	67,77	47	14	29	32,22
Csárda-kert	69	76,66	65	4	21	23,33
Csere-alja	67	74,44	64	4	23	25,55
Csere-árok	63	70,00	62	1	27	30,00
Cseszpítalis	69	76,66	64	5	21	23,33
Csillag	65	72,22	33	32	25	27,77
Csillag-hegy	63	70,00	31	32	27	30,00
Csiváló	67	74,44	28	39	23	25,55

N e v e k	Iamerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	s z á m	%	a k t í v	p a s z - s z í v		
Dohos	68	75,55	50	18	22	24,44
Dög-tér	62	68,88	31	31	28	31,11
Égett-malom	63	70,00	26	37	27	30,00
Épres-kert	64	71,11	51	13	26	28,88
Erdő-alja	62	68,88	20	42	28	31,11
Erdő-szeg	69	76,66	39	30	21	23,33
Felső-pózsza	61	67,77	36	25	29	32,22
Felső-Varga-erdő	68	75,55	55	13	22	24,44
Forrás	65	72,22	35	30	25	27,77
Forrás-hegy	63	70,00	38	25	27	20,00
Forrás-tó	64	71,11	26	38	26	28,88
Fried Danitanyája	63	70,00	60	3	27	30,00
Gál-fenék	65	72,22	29	36	25	27,77
Gazdák erdeje	62	68,88	25	37	28	31,11
Határ-fasor	62	68,88	17	45	28	31,11
Homokos-dűlő	63	70,00	34	29	27	30,00
Hosszú-hegy	64	71,11	40	24	26	28,88
Hosszú-hegy alja	66	73,33	40	26	24	26,66
Ibrányi-csatorna	64	71,11	31	33	26	28,11
Irtás	66	71,11	59	7	24	26,66
Juha-alja	63	70,00	33	30	27	30,00
Juha-árok	66	73,33	45	21	34	37,77
Kapálsiparti-dűlő	66	73,33	36	30	24	26,66
Karász-út	64	71,11	37	27	26	28,88
Kerek-Óze-rétje	68	75,55	39	29	22	24,44
Kerek-tó	69m	76,66	32	37	21	23,33
Kertalja	68	75,55	29	39	22	24,44
Kerthátulja	67	74,44	33	34	23	25,55
Kis-erdő	67	74,44	27	40	23	25,55
Kis-gödrök	69	76,66	65	4	21	23,33
Kis-Irtás	67	74,44	63	4	23	25,55
Kis-Juha	69	76,66	65	4	21	23,33
Kis-Tul a Juha	66	73,33	66	0	24	26,66
Kis-Zsombokos	67	74,44	58	9	13	14,44
Kotlár-hegy	64	71,11	50	14	26	28,88

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
Madácsi-tanya	65	72,22	60	5	25	27,77
Moslékos-árok	60	66,66	33	27	30	33,33
Nagy-erdő-szeg	69	76,66	31	38	21	23,33
Nagy-kapu	67	74,44	67	0	23	25,55
Nagy-laposi-dűlő	69	79,66	63	6	21	23,33
Nagy-tó hátulja	60	66,66	51	9	30	33,33
Nagy-tó-hegy	66	73,33	54	12	24	26,66
Nép-kert	61	67,77	57	4	29	32,22
Nyíri-háromszarku-föld	60	66,66	49	11	30	33,33
Orosz-major	68	75,55	64	4	22	24,44
Orosz-tag	62	68,88	53	9	28	31,11
Óze-hegy	69	76,66	32	37	21	23,33
Óze-oldal	66	73,33	35	31	24	26,66
Óze-pusztá	62	68,88	14	48	28	31,11
Óze-rét	67	74,44	23	44	23	25,55
Pap-kaszáló	65	72,22	31	34	23	27,77
Páskom	62	68,88	44	18	28	31,11
Peres-erdő	60	66,66	60	0	30	33,33
Repülő-híd	60	66,66	60	0	30	33,33
Szakcsoport	61	67,77	31	30	29	32,22
Szakrás-berek	68	75,55	62	6	22	24,44
Szeles	61	67,77	60	1	29	32,22
Szolnók	60	66,66	45	15	30	33,33
Szolnók-pusztá	62	68,88	30	32	28	31,11
Szolnók-rétje	67	74,44	29	38	23	25,55
Szombaty-tanya	64	71,11	60	4	26	28,88
Szőlő-eleje	69	76,66	63	6	21	23,33
Táncos-tanya	64	71,11	60	4	26	26,66
Talító-tag	67	74,44	67	0	23	25,55
Tanya-eleje	64	71,11	64	0	26	28,88
Tanya hátulja	64	71,11	60	4	26	28,88
Telek	64	71,11	33	31	26	28,88
Temető háta	65	72,22	55	10	25	27,77

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
Tilos	65	72,22	60	5	25	27,77
Tökös	68	75,55	49	19	22	24,44
Tökös-tó	60	66,66	40	20	30	33,33
Urge-tanya	62	68,88	26	36	28	31,11
Verecs-rét	69	76,66	53	16	21	37,77
Ide tartozó név: 88 /30,44, %/ Összesített névis- mereti átl.:	64,81	72,01	45,01	19,77	25,35	28,16
<u>VI. 50-59 között</u> <u>ismerik:</u>						
Akasztó-hegy	55	61,11	39	16	35	38,88
Alvég	55	61,11	32	23	35	38,88
Bika-gödör	58	64,44	36	22	32	35,55
Burger-féle háromsar- ku föld	58	64,44	37	21	32	35,55
Cigány-gödrök	51	56,66	49	2	39	43,33
Diaryés	53	58,88	28	25	37	41,11
Dohos-tó	53	58,88	32	21	37	41,11
Erdő-föld	56	62,22	25	31	34	37,77
Feri-hegy	53	58,88	20	33	37	41,11
Forrás-rét	57	63,33	41	16	33	36,66
Génes	59	65,55	24	35	31	34,44
Ibronyi-kecka	54	60,00	21	33	36	40,00
Kállói-ut	52	57,77	52	0	38	42,22
Ibronyi-kecka	54	60,00	21	33	36	40,00
Karácsony-hegy	53	58,88	25	28	37	41,11
Kaszáló	59	65,55	27	32	31	34,44
Kecskés-hegy	58	64,44	28	30	32	35,55
Köves-ut	57	63,33	19	38	33	36,66
Kotló	58	64,44	27	31	32	35,55
Malom-rét	56	62,22	38	18	34	37,77
Nagy-erdő-szeg lapo- sa	57	63,33	20	37	33	36,66

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Összesen		Ebből		szám	%
	szám	%	aktív	passzív		
Négyes-kanális	56	62,22	34	22	34	37,77
Nincstelek legelője	52	57,77	23	29	38	42,22
Hyárfás	50	55,55	23	27	40	44,44
Óláh-csárda	52	57,77	16	36	38	42,22
Orozág-lapos	52	57,77	22	30	38	42,22
Óze-fiatalos	52	57,77	22	30	38	42,26
Óze-kerület	51	56,66	18	33	39	43,33
Szőlős-alja	56	62,22	32	24	34	37,77
Templom-tér	59	65,55	28	31	31	34,44
Ide tartozó név: 29 /10,03%/						
Összesített névis- mereti átl.: :	54,89	60,98	28,89	26,00	35,10	39,00
<u>VII. 40-49 között</u>						
<u>ismerik:</u>						
Dög-kut	46	51,11	18	28	44	48,88
Fiatalos	47	52,22	23	24	43	47,77
Hatfa-erdeje	47	52,22	10	37	43	47,77
Kincses-hegy	42	46,66	10	32	48	53,33
Király-hegy	40	44,44	8	32	50	55,55
Koplató	42	46,66	7	35	48	53,33
Kövesuti kocka	44	48,88	15	29	46	51,11
Középső-kocka	43	47,77	18	25	47	52,22
Mócsi-kocka	40	44,44	38	2	50	55,55
Nagy-malom-rét	49	54,44	18	31	41	45,55
Nyolc-holdas	45	50,00	18	27	45	50,00
Orosz-kuria	41	45,55	37	4	49	54,44
Porta	47	52,22	45	2	43	47,77
Sugoró-árok	47	52,22	28	19	43	47,77
Szőke-zug	49	54,44	39	10	41	45,55
Tárcos-hegy	48	53,33	24	24	42	46,66
Termő-gyümölcsös	47	52,22	15	32	43	47,77
Vitéz-házi-kocka	46	51,11	39	7	44	48,88
Ide tartozó név: 19 6,57%/						
Össz. névism. átlag:	44,73	49,58	23,25	21,47	45,26	50,28

N e v e k	Ismerik				Nem ismerik	
	Össze-		Ebből		szám	%
	szen		aktív	passz-		
	szen	%	szív	szív		
<u>VIII. 20-39 között</u>						
<u>ismerik:</u>						
Buzogány-kut-lapos	32	35,55	12	20	58	64,44
Forgóny-kocka	27	30,00	11	16	63	70,00
Hatfa-rét	34	37,77	14	20	56	62,22
Kapu-kocka	33	36,66	13	20	57	63,33
Ki ⁿ cses	32	35,55	6	26	58	64,44
Kutya ⁿ yelv	25	27,77	11	14	65	72,22
Se ⁿ ki földje	38	42,22	28	10	52	57,77
Szilágyi földje	30	33,33	16	14	60	66,66
Uj-tar	29	32,22	24	5	61	67,77
Ide tartozó név: 9						
/3,11%/						
Összesített névis-						
mereti átl.: 31,11	34,56	15,00	16,11	59,11	65,67	
<u>IX. 0-19 között</u>						
<u>ismerik</u>						
Deák-hegy	0	0	0	0	90	100
Leány-hegy	0	0	0	0	90	100
Páfrányos-hegy	18	20,00	11	7	72	80
Sörös-kut-laposa	0	0	0	0	90	100
Urbéri-illetmény	0	0	0	0	90	100
Vármegye-árok	0	0	0	0	90	100
Ide tartozó név: 6						
/2,07%/						
Összesített névis-						
mereti átl.: 3,00	3,33	1,83	1,16	87,00	96,66	

Az alkalmazott terminológiákat Zsolnaytól vettem át.
 Szükséges volt a kikérdezettekél aktív és passzív
 névismeretet megkülönböztetni. Ha az illető a nevet lo-
 kalizál-i is tudta, akkor a kérdéses név az aktív szó-
 ki-csék tagja, ha viszont a nevet csak hallotta, de
 nem tudja lokalizál-i, a név az illetőnek passzív név-
 készletébe tartozik.

Sokszor a szétválasztás -éhez, a határ elmosódik /a kikérdezett csak -agyvo-alakba tudja lokalizál-
-i; vagy tudja, lokalizál-i, de soha -em hasz-álja a
-evet, stb./, a vizsgálat eredmé-ye érdekébe- diffe-
re-ciál-i kellett.

A részletes felsorolás utá- a teljes -évki-és
megoszlása a 9 gyakorisági csoport között a következő:

A csoport		A csoportba sorolt -e- vek száma	A -eveket ismerők és hasz-álók -évismereti átl.			
sor- száma	-eveit ismerők száma		Ismeri			-em is- meri
			Össze- sen	aktív	passzív	
I.	90 fő	32	90	87,28	2,71	-
II.	85-90 fő	16	86,93	75,56	11,12	3,43
III.	80-84 "	21	81,47	65,38	15,61	9,00
IV.	70-79 "	69	73,82	59,42	15,08	16,17
V.	60-69 "	88	64,81	45,01	19,77	25,35
VI.	50-59 "	29	54,89	28,89	26,00	35,10
VII.	40-49 "	19	44,73	23,25	21,47	45,26
VIII.	20-39 "	9	31,11	15,00	16,11	59,11
IX.	0-20 "	6	3,00	1,83	1,11	87,00
Összesen:		289	58,97	44,62	14,33	31,15

A megkérdezettek -évismeretéről összefoglaltakat szem-
léletesen mutatják az alábbi kördiagrammok:

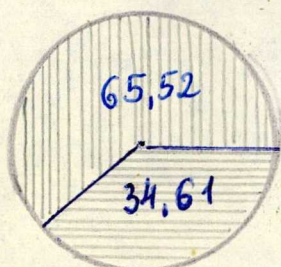
A -évismeret megoszlása:

aktív - 75,66 %

passzív - 24,80 %

A névkészlet megoszlása:

ismeri	-	65,52 %
nem ismeri	-	34,61 %

A táblázatból és a diagrammokból leolvasható, hogy a teljes névkészletet 58,97 kerekítve 59-en ismerik, a vizsgálatban résztvevők 65,52 %-a. Kedvező, hogy ebből 45-en $44,62 = 75,66 \%$ lokalizálni is tudják, csak 14-en $14,33 = 24,80 \%$ nem.

Az alábbiakban szeretném összevetni vizsgálatom néhány eredményét Zsolnai ásatthalmi eredményeivel:

	Ásotthalom	Székely
A névismeret megoszlása:		
aktiv:	58,01 %	75,66 %
passzív	41,30 %	24,80 %
A névkészlet megoszlása:		
ismeri:	64,50 %	65,52 %
nem ismeri:	35,80 %	34,61 %

A névkészlet megoszlása a két településnél csaknem azonos. A névismeret megoszlása tekintetében jelentős különbségek vannak. Székely aktív névismerete jobb. Miért? Ásotthalmán 41 tanya van, Székelyben valójában egy. Ásotthalma nagyobb és szétszórt település. Az

ésotthalmiak hallották településük földrajzi neveinek vagy részét, /64,50 %-át/, de helyzetük miatt nem lehetséges vagy nem szükséges minden földrajzi név aktív megismerése, lokalizálási tudása. A távoli tanyák földrajzi neveit miért kellene pontosan tudni lokalizálni az illetőnek. A passzív névkincsébe bekerülhet a név hallomásból, de aktivizálódása nem történik meg /nem jár arra dolgozói, stb./ Székely koncentrált település, forgalmas helyen van, lehetséges és szükségyszerű a földrajzi nevek aktivizálódása.

4. Alap- és peremnévkészlet

Zsolnai József megkülönböztet alap- és peremnévkészletet "a sorban egymástól legtávolabb eső értékek biztosan mutatják, melyek azok a nevek, amelyek az alap- és a peremnévkincsbe tartoznak /Zsolnai: i.m. 194/. Ugy vélem, Zsolnai törekvése helyes a névkészlet tagolásában. Földrajzi-névkészletük a teljes szókészlet részét képezi. A szókészletben pedig a szavak társadalmi fontossága különböző. Beszéljük alapszókiról és peremszókiról. Ha ez a tagolás az egészre jellemző, jellemző kell, hogy legyen a részre is. A névvizsgálat alapján készített gyakorisági sorrend alkalmas arra, hogy a földrajzi neveket alap- és peremnévkészletre osszuk. Ahogy a teljes szókészletnél nehéz az elkülönítés, itt sem lehet éles ha-

tárvonalat húzni. Sokszor egy-egy név esetében is nehéz eldönteni a hovatartozást. Különbiséget kell tennünk gyakori használatu és kevésbé ismert nevek között. Akétsz csoport között állandó az áramlás, vándorlás. Szinte minden földrajzi név a peremnévkészletben kezdi életét és fejezi is be, ha megindul a feledés útján.

Zsolnai a peremnévkészlethez sorolja az olyan neveket, amelyeknél az átlagnévismeret 40-20 közé esik, de a passzív névki-cs aránya nagyobb az aktív-nál, valamint azokat, amelyeknél a névismeret 20-0 közé esik /81 főt vizsgált/. Én a peremnévkészlethez sorolom azokat a neveket, amelyeknél a vizsgált 90 személyből 30-nál /egyharmadánál/ kevesebben ismerik a nevet, illetve tudják lokalizálni, még abban az esetben is, ha nem a 20 - 0 vagy a 39 -20 gyakorisági kategóriába esik. Peremnévkészlethez tartoznak tekintem pl. a Csivalos nevet, mert 56 fő nem tudja lokalizálni, tehát nem is használja, nem beszélve arról, a 13-ról, aki nem is hallotta. A vizsgálat során Wagy Feri tanyája földrajzi név az alperemnévkészletbe került, a II. gyakorisági csoportba. 85-en ismerik, ebből 67-en aktívan, tehát lokalizálni is tudják, 8-an csak ismerik, 15-en nem. Mégsem merem egyértelműen az alapkészlethez tartozónak tekinteni, még a jó statisztika ellenére sem.

A tanyát néhány éve /8-10/ lebontották, helyét felszántották és bevetették. Ma már nem mondják a földrajzi nevet, /hiszen az objektum megszűnt/, de ha a vizsgáló rákérdez, fel tudják idézni, sőt még a helyet is meghatározni.

A földrajzi nevek elkülönítése nyelvi vizsgálódás céljára szükséges, de egyetlen névismereti csoportosítás sem lehet abszolút jellegű. A kissé ö-kéyesnek tűnő, de szükséges elkülönítés után számszerűen 65 név sorolható a peremnévkinésbe, a teljes névkészlet 21,79 %-a. Részletes kimutatást készítettem a peremnévkészletről. A táblázatban életkorok szerinti megoszlásban tüntettem fel a peremnévkészlet egyes neveit, mert ennek is jelentősége van.

N e v e k	I s m e r i						V e m i s m e r i	
	Ösz-eszes	60-80 év		60-40év		15-10 év		
		akt.	passz.	akt.	passz.	akt.	passz.	Ösz-eszes
Vízlevezető árok	77	6	22	9	23	6	11	13
Kis-malom-rét	70	8	22	13	16	5	6	20
Kertalja	68	13	17	16	14	0	8	22
Csiváros	67	11	18	17	13	0	8	23
Kis-árdó	67	8	19	13	17	6	4	23
Szölők rétje	67	12	18	17	12	0	8	23
Óze-rét	67	8	19	9	19	6	6	23
Gál-fevék	65	14	12	15	13	0	11	25
Pap-kaszáló	65	15	12	16	14	0	8	25
Forrás-tó	64	12	18	14	16	0	4	26
Égett-malom	63	12	17	14	16	0	4	27
Gazdák erdeje	62	11	19	14	16	0	2	28
Határ-fasor	62	6	21	8	21	3	3	28
Óze-pusztá	62	6	24	8	24	0	0	28
Ürgg-tanya	62	12	17	14	15	0	4	28

N e v e k	I s m e r i								V e m i s - m e r i Ö s s z e s
	Ö s z - e s z e s	60-80 év		60-40 év		10-15 év			
		ak- tív	passz- szív	ak- tív	passz- szív	ak- tív	passz- szív		
Géves	59	10	13	14	15	0	7	31	
Kaszáló	59	15	15	12	17	0	0	31	
Templom-tér	59	12	15	15	11	6	5	31	
Kecske-s-hegy	58	13	14	15	12	0	4	32	
Kotló	58	12	17	15	14	0	0	32	
Köves-ut	57	5	14	12	10	2	14	33	
Nagy-erdő-szeg la- posa	57	8	16	9	15	3	6	33	
Erdő-föld	56	11	18	14	13	0	0	34	
Ibroyi-kocka	54	8	14	12	16	1	3	36	
Peri-hegy	53	6	11	8	14	6	8	37	
Karácsony-hegy	53	11	13	14	12	0	3	37	
Vincstelepek lege- lője	52	8	16	15	13	0	0	38	
Oláh-csárda	52	7	19	9	17	0	0	38	
Ország-lapoc	52	8	12	10	12	4	6	38	
Óze-fiatalos	52	8	12	10	14	4	4	38	
Óze-kerület	51	6	13	8	14	4	6	39	
Wyárfás	50	8	10	10	11	5	6	40	
Nagy-malom-rét	49	6	14	12	13	0	4	41	
Táncos-hegy	48	10	12	14	12	0	0	42	
Fiatalos	47	10	10	11	10	2	4	43	
Hatfa-erdeje	47	4	18	6	18	0	1	43	
Sugoró-árok	47	4	8	18	4	6	7	13	
Termő-gyümölcsös	47	6	12	8	14	1	6	43	
Dög-kut	46	7	12	11	14	0	2	44	
Vitéz-házi-kocka	46	15	0	18	0	6	7	44	
Wyolc-holdas	45	6	10	12	12	0	5	45	
Porta	47	22	0	23	0	0	2	43	
Kövesuti kocka	44	6	11	8	14	1	4	46	
Középső-kocka	43	6	11	12	14	0	0	47	
Kincses-hegy	42	4	16	16	16	0	0	48	
Koplaló	42	3	17	4	18	0	0	48	
Orosz-kuria	41	15	0	19	0	3	4	49	
Király-hegy	40	3	14	5	16	0	2	50	
Mócsi-kocka	40	18	0	16	0	4	2	50	

N e v e k	Ösz- szes	I s m e r i						Nem ismeri Összes
		60-80 év		60-40 év		10-15 év		
		ak- tív	passz- zív	ak- tív	passz- zív	ak- tív	passz- zív	
Bzólós alja	40	8	0	17	0	7	8	50
Se-ki földje	38	5	4	22	3	1	3	52
Hatfa-rétje	34	6	15	8	14	0	1	56
Kapu-kocka,	33	4	12	8	16	1	2	57
Buzogány-kut-lap	32	4	12	8	8	0	0	58
Kincses	32	2	14	4	12	0	0	58
Szilágyiak földje	30	7	7	9	7	0	0	60
Új tag	29	10	10	11	9	3	6	61
Forgony-kocka	27	4	6	6	6	1	4	63
Kutyanyelv	25	2	4	8	10	1	0	65
Páfrányos-hegy	18	5	3	6	4	0	0	72
Deák-hegy	0	0	0	0	0	0	0	90
Ledény-hegy	0	0	0	0	0	0	0	90
Urbéri-illetmény	0	0	0	0	0	0	0	90
Vármegye-árok	0	0	0	0	0	0	0	90
Sörös-kut-lapos	0	0	0	0	0	0	0	90
Ide tartozó név:65								
/22,83, %/								
Összesített név-								
ismereti átl.: 47,16 8,13 11,83 10,90 11,38 1,43 3,58 43,06								

A táblázatban található 65 névből 5 nevet egyetle-
korosztály sem ismert. A 15-10 évesek csoportjába 38-év
helyén van 0 az aktív csoportban, 20 helyén a passzívban.
A peremnévkészletbe sorolt nevek tovább differenciálhatók.
A 65 földrajzi névből 31 történeti név: Kis-malom-rét,
Csalós, Szolók rétje, Óze-rét, Gál-felek, Forrás-tó,
Égett-malom, Óze-puszt, Kaszáló, Kecskés-hegy, Vagy-erdő-
ezek laposa, Erdő-föld, Karácsoy-hegy, Vi-cstelek-
legelője, Oláh-csárda, Oroszág-lapos, Hatfa erdeje, Porta,

Kincses-hegy, Kopláló, Király-hegy, Hatfa-rét,
Buzogány-kut-lapos, Kincses, Páfrány-hegy, De-
ák-hegy, Leány-hegy, Urbéri-illetmény, Vármegye-
árok, Sörös-kut-lapos.

E földrajzi nevek inkább feledésbemerülőek,
mintsem terjedőnek tekinthetők.

Vannak a peremnévkészletben olyan nevek is ame-
lyek terjedőben vannak, majd eltűnnek az alap-
névkészletbe. Ezek az újabb elnevezések / a felosza-
badulás után keletkeztek. Ezeknek a neveknek szá-
ma: 17.

Vízlevezető-árok, Kis-erdő, Határ-fasor, Ibro-yi-
kocka, Termő-gyümölcsös, Nyolc-holdas, Köves-úti-
kocka, Középső-kocka, Mózsi-kocka, Serki földje,
Kapu-kocka, Forgó-y-kocka, Kutya-yelv, Piatalos,
Nyárfás, Köves-út, Dög-kut.

De ezek közül is a Köves-út név már csak a Kövesúti-
kocka nevében él tovább.

5. Névismeret életkoroként

Már az eddigiekből is látható volt, hogy a
vizsgálat során 3 krosztályt hallgattam meg: 80-
60 ; 60-40 és 15-10 éveket. Ugy gondolom, e kor-
osztályok alapján nyugodtan következtethetünk a

lakosság átlag-évismeretére. Az egyes korosztályok évismeretének vizsgálatában a perem-évkincset vettem egyítő alá. Az eredmények szerint 60-40 év közöttiek évismerete a legjobb: 22,28. Az idesorolt 65 évből /a teljes évkészlet 22,83 %-a/ 20-an mindegyiket ismerik. A 80-60 év közöttiek évismerete 19,96, 2,32-vel kevesebb a 60-40 évesekénél.

Miért jobb a 60-40 évesek évismerete? Vizsgálódásaim eredménye Inczeffi Géza tapasztalatait támasztják alá, ki a jobb tájékozódó képességben és a jobb emlékezőtehetségben jelöli meg a különbséget a két korosztály között a 60-40 évesek javára /Inczeffi: Névtudományi jegyzetek Makó környékének földrajzi neveiről, 150/. Zsolnai ezt bővíti még a középkori lakók érdeklődésével, új jelenségeket, új neveket gyorsan asszimiláló igényével és azzal, hogy még a legfiatalabbaktól is képesek újabb és újabb neveket átvenni, terjeszteni /Zsolnai: i.m. 197/. És még van egy fontos ismerv, amelyet Zsolnai szintén észrevett: "van néhány esetben olyan tendencia is, amely azt mutatja, hogy éppen ők azok /60-80 évesek/ akik ellenállnak az újabb, hivatalos névadási törekvéseknek és a régebben szokásos elnevezési, indentifikálási sémát használják a megváltozott viszonyok jelölésére."

/Zsolnai: i.m. 197/. A Petőf-köz hivatalos nevet 60- 80 éveseknél 30-ból 10 csak hallotta, de nem tudja hol van, 4 nem is hallotta. A másik két korosztály 100 %-ban ismeri.

A 15-10 évesek névismereti átlaga a leggyengébb: 5.01. Természetes, hogy e korosztály névismerete a leggyengébb. Azok a különbségek vetülnek itt is ki, amik más területen is megvannak a két /három/ korosztály között. /Zsolnai szerinti ok, hogy részben még iskolások, nem végeznek fizikai munkát /Zsolnai: i.m. 197/. Hozzáteszem még azt, hogy érdeklődési körük is más. E korosztály fiataljainak egy része nem is "törekszik" a földrajzi nevek megismerésére. Viszont szem előtt kell tartanunk azt, hogy azok a nevek, amelyek e korosztály tudatába nem kerülnek be, megindulnak a kiveszés útján. Ezért különösen fontos az iskolákban /hónapismerteti szakkörökben, esetleg nyelvtan vagy történelem órák is/ a helység határveveivel is foglalkozni.

6. Párhuzamos nevek

"Földrajzi névpárok keletkezhetnek az egy nyelvű közösségekben is különböző szemlélet alapján... Mindkét név egyértékű is lehet, társadalmi szempontból széles körben élhet". /Isczeffi Géza:

Adatok a párhuzamos helynévadáshoz. Magyar Nyelv-
őr 82: 107-110/. Isczefi megkülönböztet egysze-
res párhuzamos neveket és többszörös párhuzamos ne-
veket, aszerint, hogy hány név állítható párhuzamba.

a. / Egyszeres párhuzamos nevek Székelyben:

Régi név	Isme- ri	Nem is- meri	Új név	Isme- ri	Nem is- meri
Burger-major	74	16	Óvoda-kert	90	0
Csere	70	20	Taz-telep	90	0
Felvég	70	20	Demecseri út	90	0
Kis-kavális	90	0	Ibroyi-csatorna	64	26
Kis-gyümölcsös	71	19	Kutyanyelv	25	65
Kecske-hegy	58	32	Vitéz-házi-köka	46	44
Kuria-híd	74	16	Kis-híd	82	8
Kapu-kocka	33	59	Nyolc-holdas	45	45
Nagy-kavális	90	0	Mégyes-kavális	56	34
Nagy-híd	90	0	Vas-híd	87	3
Nyirkos-sziget	71	19	Serki földje	38	52
Szőlő /K/	90	0	Falusi-szőlő	90	0
Szől-hegy/B/	88	2	Homok-hegy	90	0
Új sor	78	12	József Attila utca	90	0
Cseszpitális	69	21	Páskom	62	28
Óze-hegy	69	21	Fiatalos	47	43
Vitéz-tanya	90	0	Szombat-tanya	64	26
Termő-gyümölcsös	47	43	Középső-tábla	43	47
Zöldág-tanya	87	3	Madácsi-tanya	65	25
Ide tartozó név: 19 /6,57%/			Ide tartozó név: 19 /6,57 %/		
Összesített névis- mereti átl.: 73,78	16,31		Összesített névis- mereti átl.: 66,89	23,10	

Nem tekintettem párhuzamos földrajzi nevekké azokat
a neveket, amelyeknél csak a köznévi utótag különbözik

/Forgó^{ny}-tábla ~ Forgó^{ny} -kocka, stb./ amelyek-
nél a féle betoldás szerepel /Búfger-szőlő ~ Búr-
ger-féle-szőlő, stb./, amelyeknél vezeték^{név} + ke-
reszt^{név} helyett csak vezeték^{név} szerepel /Grosz
Sándor majorja ~ Grosz-major, stb./ Ezekbeⁿ és
más hasonló esetekben ugyanazok a földrajzi név^{ek}
módosított változatáról van szó, melyek alakváltó-
zat^{ak} tekinthetők, de párhuzamos földrajzi név^{ek}
nem.

A táblázat névismereti mutatói alapján meg-
állapíthatjuk, hogy a falu párhuzamos földrajzi
névei mennyire együtt, valóban párhuzamosan él^{nek}.
Le kell vonnunk a következőt, hogy az újabban
keletkezett név^{ek} marad^{ak} fenn /bár nem minden
esetben/, de ehhez hosszú idő szükséges. A régi
és az új név^{ek} sokáig birkózik egymással, re-
szere az új kerül ki győztesen. De nem mindig így
van. A Szombat^y-tanya és Madácsⁱ-tanya néve hiába
újabb a Vitéz-tanya és Zöldág-tanya név^{él}, még
sem tud^{ak} gyökeret verⁱ, még ha jó is a névisme-
retük, előbb-utóbb kies^{nek} az emlékezetből és ma-
rad a régi név. Bizonyos esetekben lehetséges, hogy
a régi földrajzi név^{ek} túlél^{ik} és kiszorít^{ják}
használatból az újakat, de a tendencia az, hogy
az újabban keletkezettek marad^{ak} fenn.

Többszörösen párhuzamos földrajzi név csak egy található Székelyben:

Kastély-kert ~ Wagy-kert ~ Wép-kert.

Sorrendjük keletkezési és használati sorrendjüket, gyakoriságukat is tükrözik. A legújabb és legperiférikusabb a Wép-kert. A névadás i-ditéka és a név használatának szükségessége megszűnt. A másik két név gyakori használatú.

7. Az objektumtipusok névismerete

Sebestyén András és Zsolnai József is választ keresett arra, mitől függ a névek közismertsége. Sebestyén tipológiai felsorolást ad /Egy s más az élő dülő-éva-yagról/. Tipizálás alapjául nemcsak a nevet veszi, hanem a név által jelölt objektumot is. Zsolnai is szükségesnek tartja a neveket alapuló tipizálás mellett az objektumokat is figyelembe venni. A név sorsa nem szakítható el az objektumtól, amelyet jelöl, de a használatától sem. Objektum, név és használó együttes vizsgálata adhat feleletet arra, miért ismerik egyik nevet jobban a másiknál, egyáltalán arra, mitől függ egy név élettartalma /Zsolnai: i.m. 199/. Székelyben 12 objektum típust állapítottam meg. Közlöm a típushoz tartozó objektumok számát és a rájuk jellemző összesített névismereti átlagot. Nehézséget okoz az objektumok típusba sorolása. Lehetnek más típusok is, lehet másképpen

is tipizál-1. Sokszor egy-egy objektumról is
nehéz eldö-teni, melyik típusba tartozik.

Objektumtípus	Szá- ma	A névismeret gyakorisági sorrendje
Park, parlag	9	82,11
Tanya	9	77,11
Egyéb épület	11	76,9
Ut	32	72,53
Szőlő	9	71,11
Erdő	14	70,21
Víz	28	68,81
Vagyüzemi gazdaság	9	67,44
Domb	27	61,81
Dűlő	84	57,23
Gyümölcsös	18	50,72

Íme! Előttük a falu névismerete objektumtípuso-
ké-t. Fel kell hív-om a figyelmet arra, hogy a
nevek száma nem feltétlen azonos az objektumok
számával. Van olyan objektum, amely-ek kettő vagy
több neve van, és van olyan is, amelyiknek nincs
külön neve. Helytelen lenne csak a nevek számából
következtet-1 az objektumok számára. 9 tanya-év
van, de ez nem jele-ti azt, hogy ennyi tanya is
van.

8. A nevek hangulata

A nevek hangulata pozitív és negatív arány-
ban egyaránt befolyásolhatja sorsukat. Segítheti

terjedésüket, de pusztulásukat is. Bűdös-tó, Dög-kút, Dög-tér, Dohos, Dohos-tó, Gál-fe-ék, Kopladó, Kotló, Moslékosárok, Tökös, Tökös-tó, -nevek -névismereti vizsgálatánál a kérdezettek közül többen el-el mosolyodtak. Felhívó -nevek ezek, de pejoratív tartalmuk feledésüket elrettetheti. A Kutya-nyelv fiatal földrajzi -név erősebb gyökeret ver-i sem tudott. E -nevek -mehozebbe kerül-ek be a legfiatalabb korosztály kollektív tudatába még akkor is, ha sok esetben e-ek épp az elle-kezője látszik.

9. Következtetések

a./ A -névismeretvizsgálat -agyon időigé-yes munka. Alapos tájékozottságot kíván az illető terület és a rajta élő lakosság ismeretében. Jó, ha kellő szaktudással rendelkező helyi születésű vagy ott élő kutató végzi, az eredmény így megbízhatóbb. A vizsgálat módszere lehet más és más, de alapvető kritérium mi-de- ilyen vizsgálat számára, hogy a lakosság megbízható -névismeretét adja, és adjon lehetőséget a -nevek életére vonatkozó megállapítások, következtetések levonására.

b./ A vizsgálat előtt alapos megfo-teltsággal kell összeállíta-i a kikérdezettek

listáját. Kiket hallgasson meg, milyen korúak legyenek a kikérdezettek, milyen legyen az arány foglalkozás és nem tekintetében, stb. Teljes ehhez szükséges a legnagyobb helyismeret. E kiindulás döntően befolyásolhatja a vizsgálat eredményét.

c./ A földrajzi-év-készletben ugyanazon törvéyszerűségek érvényesülnek, mint a teljes szókészletben. A földrajzi-év-készlet a teljes szókészlet része.

d./ A földrajzi-év-készletben is két elletétes folyamat hat. A nevek pusztulnak, illetve keletkeznek. Ez időben hosszú folyamat, de mégis meg kell állapítani, hogy egy ilyen vizsgálat egy közösség adott időpontban érvényes névismeretét adja. A főbb mutatóknak magyarázatából egyeznie kell évtizedek múlva is, de a részletekben eltérések lehetnek.

e./ Előttünk egy falu névismerete. Tudjuk, melyek a legismertebb nevek, melyek a kevésbé ismertek. Milyen kritériumok alapján foglalnak el helyet a nevek a gyakorisági sorrendben? Sebestyén szerinti a közismertség kritériumai a következők:

1. A belsőségtől való távolság
2. Birtoklástörténeti mozzanatok
3. A művelési illetőleg a használati jelleg.
4. A forgalom.

Első kritériumként a belsőségtől való távolságot teszi meg. Legismertebbek az utcanevek, majd a falu közvetlen közelében lévő határrészek, stb. körkörös, hullámszerű /Sebestyén: i.m. 81./ Vizsgálatom eredményei Sebestyén állapottját igazolják. Székelyben a közismertség legfontosabb kritériuma a belsőségtől való távolság. /Zsolnai Ásotthalmán a közismertség legfontosabb meghatározójának az objektumtípusokat teszi /iskola, mezőgazdaság, szőlő, stb./ A tanyás település miatt nem jöhet szóba a Sebestyén-féle névismereti tipizálás. Egy szempont abszolútizálása a nevek közismertségének megítélésében nem helyes. Sebestyén is a négy ismérvet együtt látja érvényesülni. Székely a forgalmas 4-es számú országos főútvonal mentén van, így jelentős szerepe van a forgalomnak is a nevek közismertségében.

f. / Miért szükséges a névismeretvizsgálat?

1. Tudunk következtetni a nevek életére a keletkezéstől a pusztulásig.
2. A tipizált nevek segítségével megjelöljük előttük a táj, a település,

a település múltja /Zsolnai:

1.m. 199/.

3. Az évek száma utal az illető terület objektumainak számára, bár nem feltétlen vannak arányban.
4. Szőlesebb körű névismeretvizsgálat jele-tős eredmé-nyeket hozhat a föld-rajzi-év-kutatás számára. Adatokat, öss-ze-függéseket és új szempontu vizsgálá-ti lehetőséget nyújt.

R ö v i d i t é s e k

1. A természeti és a művelési mód fővidítései

á.:	árok	m.:	major
cs.:	csatorna	mocsár	
e.:	erdő	p.:	parlag
é.:	épület	r.:	rét
fr.:	falurész	sz.:	szá-tó
gy.:	gyümölcsös	sző:	szőlő
h.:	hid	t-y:	ta-ya
k.:	kaszáló	u.:	utca
ke.:	kert	u.:	ut
l.:	legelő	t.:	tér

2. Használt források

- Acsády Ignác: A magyar jobbágyság története, Bp.,
A-jou Okm. 1950. A-joukori Okmánytár I-VII.
szerk. Nagy Imre /I-IV/, Nagy Gyula /VII/, Bp., 1879-1920.
- Az Egri Főegyházmegye Schizmatizmusa. Eger, 1945.
- Bárczi Géza: A magyar szóki-cs eredete, Tá-kö-yv-kiadó, Bp., 1958.
- Bárczi Géza: Magyar szófejtő szótár Bp., 1941.
- D. Bartha Katalin: A magyar szóképzés története, Bp., 1958.
- Berkő Lóránd: A Nyárádmente földrajzi nevei.
Kiadja a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Kara, Bp., 1947.
- Borovszky Samu: A honfoglalás története, Bp., 1894.
- Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai.
Szabolcs vármegye. Szerk.: Borovszky Samu, Bp., 1900.
- CD. : Fejér György, Codex diplomaticus Hungariae Ecclesiasticus et civilis I-XI. tom., Buda, 1829-1844.
- Czuczor-Fogarasi: A magyar nyelv szótára. Pest, 1870.
- Csáki Dezso: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. Bp. 1890-1914.
- Csúri Bálint: Szamosháti szótár. Bp. 1935.
- Dienes István: Szabolcs vármegye. Vármegyei Szociográfiák, Bp., 1939.

Domahidi Sipos Zsigmond: Külö-félék M Ny III.évf.
3. sz. 1956.

Fényes Elek: Magyarország geográfiai szótára,
IV., Pest, 1851.

Györfly György: Az Árpád-kori Magyarország törté-
neti földrajza, Bp., 1963.

Györfly György: A magyar törzsi helynevek. Névtu-
dományi vizsgálatok. Akadémiai
kiadó, Bp., 1960.

Györfly György: A tatárjárás pusztításának nyomai
helynevei-kben. Emlékkönyv a Türke-
vei Múzeum fennállásának tizedik
évfordulójára, 1961.

H-t. 1907. A magyar szent korona országainak
helység-évtára, Bp., 1907.

H-t. 1962. Magyarország helység-évtára, Bp.,
1962.

Imre Samu: Felsőőr helynevei. Külö-le nyomtat
a Debreceni Tisza István Tudomány-
egyetem Magyar Néprajzkutató Inté-
zete II. évkönyvéből. Debrecen, 1940.

I-dzefi Géza: Adatok a párhuzamos hely-évtárhoz.
Magyar Nyelvőr 82.évf.

I-czefi Géza: A földrajzi -nevek tipológiájáról
és vele összefüggő kérdésekről. A
Szegedi Tanárképző Főiskola Tudomá-
nyos Közlemé-yei, 1965.

Isczeffi Géza:

Névtudományi jegyzetek Makó környékének földrajzi neveiről. Különnyomat a Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményeiből, Szeged, 1964.

Isczeffi Géza:

Szeged környékének földrajzi nevei.

Jakubovich Emil:

Ugocsa-szabolcsi székelyek a XIV. században M. Ny. XXVII, 1931.

Jecsi Mária:

Székely. Főiskolai dolgozat. Kézirat. 1965.

Jósa:

Jósa András, a múzeumba került tárgyak megjelölései. Nyíregyháza, Jósa András Múzeum.

Jósa András:

Szabolcs vármegye őstörténete, Bp., 1900.

II. József katonai térképe /Josephi-ische Aufnahme/, 1874.

Kálmán Béla:

A hegyek világa. Gondolat Kiadó, Bp., 1969.

Kálmán Béla:

Személy-ábó keletkezett hely-ek. A Nyíregyházi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, 1968. 2. k.

Kállay Levélt.

A nagykállói Kállay-család levéltára, I-II., Bp., 1943.

Kádra Kákos:

Szabolcs vármegye alakulása. Bp., 1884. Értekezések a történelmi tudományok köréből Pesty Frigyes szerk.

- Kat. térk. : Székely kateszteri térképe 1870.
- Kiss Lajos: Vásárhelyi hétköz-apok. Bp., 1966.
- Klavicz Wándor: Rézkori sztratigráfia Székely köz-
ség határába-. Archeológiai érte-
sitő, 85. k.
- Kniezsa István: A magyar nyelv szláv jövevé-yszavai.
- Maksay Ferenc: A középkori Szatmár megye. Bp., 1940.
- Lőrincze Lajos: Földrajzi nevei-k élete. Debrecen,
1967.
- Melich János: Szolnok. Magyar Nyelv XXII. 1926.
- Melich János: A honfoglaláskori Magyarország.
- Mező András: A nyíregyházi utca-nevek sorsa. Sza-
boles-Szatmári Szemle, 1968. III. évf.
- Mező: Mező András, a Baktalórántházi járás
földrajzi nevei. Nyíregyháza, 1967.
- Mező András: A nyíri-rétközi gyepű. A Nyíregyházi
Tanárképző Főiskola Tudományos Köz-
leményei. 1968. 2. k.
- Mező András: Nyírbogdány középkori törté-ete-ek
vázlata. Tanulmányok a község törté-
etéből. Nyírbogdány, 1969.
- Mező András: Nyírbogdány törté-eti földrajzi nevei.
Tanulmányok a község törté-etéből.
Nyírbogdány, 1969.
- Mikesy Sándor: Név kultúrák helyzete és emelésének
módja. A Nyíregyházi Tanárképző Fő-
iskola Tudományos közleményei, II.,
1968.

- Mikesy Sándor: Szabolcs vármegye középkori víz-
-evei: M Ny T K, 53.sz.
- Moór Elemér: Paiz Dezső előadásához. Névtudo-
mányi Vizsgálatok. Akadémiai Kiadó,
Bp., 1960.
- Nyárády Mihály: Szabolcsi község-evek eredete.
Szabolcsi Szemle X. évf. 1-3.sz.
1943.
- NyÁL 1418. Elenchus rerum IV.
- NyÁL 1558. Fasc. 9. No. 16.
- NyÁL 1623. Fasc. 41. No. 25.
- NyÁL 1628. Fasc. 46. No. 13.
- NyÁL 1682. Fasc. 100. No. 60.
- Pesty Frigyes : Helység-évtár /Kézirat az OSZK-ban/.
- Sebestyén Árpád: Egy a más az élő dőlő-éva-yagról.
Névtudományi Vizsgálatok. Akadémiai
Kiadó, Bp., 1960.
- Sebestyén Árpád: Újabb eredmények és feladatok a
földrajzinév kutatásunkban. Debre-
ce, 1967.
- Szabó T. Attila: A hely-évgyűjtés jelentősége és
módszere. Külö-levyomat a Magyar
Nyelv XXX. évfolyamából, Bp., 1934.
- Szabó T. Attila: A személy-evek hely-reveinkbe-
Külö-levyomat a Debreceni Tisza
István Tudományegyetem Magyar Nép -
nyelvkutató Intézete II. évkönyvéből,
Debrecen, 1940.

Szabó T. Attila:

Közép-Szamos-vidéki határ-évek.

Magyar Nyelv, XXVIII. 1932.

Urb. térk.:

Urbárium térkép. Székely, 1774.

Vertse K. Andor:

Szabolcs megyei községek. Magyar városok monográfiája. Nyíregyháza és Szabolcs vármegye községei szerk. Hurek Emil Bp., 1931.

Zichy Okm.

A zichy és vásorkeői gróf Zichy-család idősebb ágának okmánytára, I-XII. Bp., 1872-1931.

Zsigm. Okl.:

Zsigmondkori oklevéltár I, II/1-2. Összeállította Mátyusz Elemér Bp., 1951-58.

Zsolnai József:

A lakosság földrajzi- és ismeretének vizsgálata. Magyar Nyelvőr, 91. évf. 2. sz.

Református anyakönyv, Székely.

Statistikai adatok. Községi Tanács VB. Székely.

